

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI

**ULUSAL PARA BİRİMİ OLMAYAN ÜLKELER İÇİN KRİPTO
PARA ALGISI ÜZERİNE ÖRNEK BİR ÇALIŞMA**

Ahmed Mezher Abed ABED

DOKTORA TEZİ

Prof. Dr. Tolga ULUSOY

MART - 2023

KASTAMONU

TAAHHÜTNAME

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu; ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını, bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini bildirir ve taahhüt ederim.

AHMED MEZHER ABED ABED

ÖZET**DOKTORA TEZİ****ULUSAL PARA BİRİMİ OLMAYAN ÜLKELER İÇİN KRIPTO PARA
ALGISI ÜZERİNE ÖRNEK BİR ÇALIŞMA****AHMED MEZHER ABED ABED****KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ****İŞLETME ANA BİLİM DALI****DANIŞMAN: Prof. Dr. Tolga ULUSOY**

Çalışma, kripto para birimlerinin etkisinin boyutunu ve finans ve bankacılık sektörü aracılığıyla para algısı ile ilişkilerinin doğasını ve dolayısıyla ulusal para birimi olmayan ülkelerin kripto para algısını değerlendirmeyi ve belirlemeyi amaçlamıştır. Kripto para algısı, bu ülkelerin ödemelerde algıyı analiz etme ve teşhis etmenin yanı sıra, var ise yanlış yanlışlı düzeltme arzusundadır. Çalışma örnekleme olan kripto para kullanımına yönelik algının ölçülmesinde (2011-2020) analitik betimsel yaklaşım esas alınmıştır. Değerlendirme aracı iki modelli bir anket kullanılmıştır. İlki bankacılık sektörü içindir ve El Salvador'daki en büyük bankaların bir grup yönetici ve çalışanı cevaplanmıştır. İkinci model finans sektörü içindir. Kripto para birimleri ile uğraşan bir grup şirket ve bireyi içermektedir. Anket cevaplarının analizinde sorulara verilen cevapların dağılımı yeterli bulunmuştur. Ulusal para birimi olmayan diğer ülkeler ile El Salvador'un kripto evriminde benzerlik olduğu sonucuna varılmıştır, Kripto para birimlerinin benimsenmesi ile El Salvador'un bankacılık ve finans sektörünün kripto algısı arasında betimsel olarak anlamlı bir etki ilişkisi olduğu bulunmuştur. Bu nedenle kripto para birimlerinin benimsenmesi El Salvador'daki ve ulusal para birimi olmayan ülkelerdeki genel parasal alışkanlıklara ait olumsuzlukların giderilmesine etkisi büyüktür. Önerilerden birisi, ulusal para birimi olmayan ülkelerdeki ilgili makamların kripto para ticaretini uygulamaya doğru ilerlemesinin teşvik edilmesinin anlamlı olmasıdır. Kripto para birimi ve e-ticaret işlemlerini yöneten ve düzenleyen gerekli yasal ve düzenleyici çerçevelerin geliştirilmesinin önemi büyüktür. Yeni teknolojilerin kapsamlı bir şekilde kullanılmasının geliştirilmesi ve teşvik edilmesinin gerekliliği ortadadır.

ANAHTAR KELİMELER: Kripto Para, Kripto Para Algısı, Bitcoin.

Mart 2023, 127 Sayfa

ABSTRACT**PH.D THESIS****A CASE STUDY ON THE PERCEPTION OF CRYPTO CURRENCY FOR
COUNTRIES WITHOUT NATIONAL CURRENCY****AHMED MEZHER ABED ABED****KASTAMONU UNIVERSITY INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCE
DEPARTMENT OF BUSINESS ADMINISTRATION
SUPERVISOR: Prof. Dr. Tolga ULUSOY**

The study aimed to evaluate and determine the extent of the impact of cryptocurrencies and the nature of their relationships with the perception of money through the finance and banking sector, and consequently the perception of cryptocurrencies in countries without a national currency. The perception of cryptocurrencies in these countries seeks to analyze and diagnose the perception in payments, as well as correct any misconceptions if present. The analytical descriptive approach was adopted in measuring the perception of cryptocurrency use in the study sample (2011-2020). A two-model survey was used as the evaluation tool. The first model is for the banking sector and has been answered by a group of executives and employees from the largest banks in El Salvador. The second model is for the finance sector, including a group of companies and individuals dealing with cryptocurrencies. The distribution of answers to the questions in the analysis of survey responses was found to be sufficient. It was concluded that there is a similarity in the crypto evolution between El Salvador and other countries without a national currency. A descriptively significant impact relationship was found between the adoption of cryptocurrencies and the crypto perception of El Salvador's banking and finance sector. Therefore, the adoption of cryptocurrencies has a significant effect on alleviating the negativity associated with general monetary habits in El Salvador and countries without a national currency. One of the recommendations is that it would be meaningful for relevant authorities in countries without a national currency to encourage the progression of cryptocurrency trading towards implementation. The development of necessary legal and regulatory frameworks governing and regulating cryptocurrency and e-commerce transactions is of great importance. The necessity of developing and promoting the comprehensive use of new technologies is evident.

KEYWORDS: Cryptocurrencies, Cryptocurrencies Perception , Bitcoin.

March 2023, 127 Page

TEŞEKKÜR

Tezimin tüm süreçlerinde beni sürekli destekleyen başta tez danışmanım Prof. Dr. Tolga Ulusoy, katkıları için teşekkür ediyoruz doktora çalışmalarım sırasında yardımını esirgemeyen, hocama mükemmel denetimi, desteği, yardımı ve doktora görevi boyunca inanılmaz rehberliği ve yardımı için en derin şükranlarımı sunuyoruz. Bana araştırmanın en doğru yolunu gösterdi, olmak üzere Anabilimdalı Başkanım Prof. Dr. Yavuz Demirel'e Juri üyelerime, Kastamonu Üniversitesi olmak üzere Türkiye Cumhuriyetine de ayrıca teşekkür ediyoruz. Gurbette bize kucak açan Hameed Almola ve ailesine teşekkür ediyoruz, Özellikle sevgili kardeşim Faeaz Almola. Son olarak bütün aileme ve eşime bana destekleri ve inanıcıları için ayrıca teşekkür ediyorum. Bu çalışmamı harika ve güzel aileme.

AHMED MEZHER ABED

Kastamonu, 2023

İÇİNDEKİLER

Sayfa

TAAHHÜTNAME	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR	v
İÇİNDEKİLER	vi
ŞEKİLLER DİZİNİ	ix
TABLolar DİZİNİ	x
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xi
1. GİRİŞ.....	1
1.1 Çalışmanın Önemi.....	2
1.2 Çalışmanın Amacı	3
1.3 Çalışmanın Problemi ve Soruları	4
1.4 Çalışmada Ulaşılmaması Beklenen Sonuçlar.....	5
1.5 Çalışma Metodolojisi	6
1.6 Literatür	6
1.6.1 Kripto Para Çalışmaları	6
1.6.2 Kripto Paralar ve İlgili Sektörler Algısına Ait Literatür Taraması.....	11
2. KRİPTO PARA BİRİMLERİ	18
2.1 Kripto Para	19
2.1.1 Para Birimi Geliştirme Aşamaları	19
2.1.1.1 Emtia para birimi	19
2.1.1.2 Madeni Para.....	19
2.1.1.3 Kağıt para birimi.....	20
2.1.1.4 Banka para birimi	20
2.1.1.5 Elektronik para birimi.....	20
2.1.1.6 Kripto para birimi sanal para birimleri	21
2.1.2 Bitcoin Para Birimi	21
2.1.2.1 Bitcoin'in doğası	22
2.1.2.2 Bitcoin para birimi mi?.....	23
2.1.2.3 Bitcoin altın mı nakit mi?	23
2.1.2.4 Bitcoin ve adi hisse senedi	25
2.1.2.5 Kripto para piyasası	26
2.1.2.6 Dijital pazarda kripto para fiyatları	26
2.1.2.7 Kripto para biriminin dünyadaki yasal durumu.....	27
2.1.3 Kripto Para İşletim Sistemleri	31
2.1.3.1 Ana bitcoin işletim sistemi (blockchain).....	31
2.1.3.2 Madencilik sistemi.....	32
2.1.3.3 Bitcoin merkezsizleştirme sistemi	35
2.1.4 Kripto Para E-Cüzdanı.....	37
2.1.4.1 Kripto para cüzdanları nasıl çalışır?	37
2.1.4.2 Kripto para cüzdanı türleri.....	38
2.1.4.3 E-cüzdanın avantajları	39
2.1.5 Kripto Para Birimlerini Diğer Para Birimleriyle Karşılaştırılması.....	40
2.1.5.2 Değişim olasılığı.....	40

2.1.5.3	Korozyon	40
2.1.5.4	Bölünebilirlik.....	41
2.1.5.5	Güvenlik	42
2.1.5.6	Egemenlik ve merkezîyetçilik	42
2.1.6	Kripto Para Avantajları, Dezavantajları, Riskleri ve Zorlukları.....	43
2.1.6.1	Kripto para biriminin avantajları	43
2.1.6.2	Kripto para biriminin dezavantajları	44
2.1.6.3	Riskler.....	45
2.1.6.4	Zorluklar	46
2.2	Ülke Ekonomilerinde Kripto Para Kullanımları	47
2.2.1	Para Politikası	47
2.2.1.1	Para politikasının hedefleri.....	47
2.2.1.2	İthalat ve ihracat ve bunların para biriminin değeri ile ilişkisi.....	47
2.2.1.3	Ülkelerin para politikalarına ve vatandaş algılarına genel etkileri.....	49
2.2.2	Küresel Pazarlarda Yeni Ödeme Aracı olarak Kullanılması	50
2.2.2.1	Kendi para birimi olmayan ülkelerin durumları	50
2.2.2.2	Ulusal para birimi olmayan ülkeler için küresel pazarlarda işlem yapma zorlukları	54
2.2.3	Uluslararası Pazarlarda E-Ticaret ve Ödeme Araçları	57
2.2.3.1	Uluslararası piyasalarda ödeme aracı olarak yapılan işlemler ve kullanımlar.....	58
2.2.3.2	Kripto paraların yeni ödeme aracı olarak kullanılması	60
3.	KRİPTO PARALAR VE ALGI.....	61
3.1	Algi nedir?.....	61
3.2	Algıyı Etkileyen Faktörler Nelerdir?.....	62
3.3	İnsanlar Parayı Nasıl Algılar?	65
3.3.1	Sosyo-Kültürel Faktörler İle İlişkili Algılar	66
3.3.2	Ekonomik Faktörler ile İlişkili Algılar	68
3.3.3	Bireysel Faktörlerle İlişkili Algılar	69
3.4	Kripto Paraların Sosyal Medya Üzerindeki Algısı.....	70
3.5	Kripto Paraların Gençler Üzerindeki Algısı.....	71
3.6	Orta Amerika Ülkelerinde Kripto Para Kullanımı	73
4.	SAHA ÇALIŞMASI	76
4.1	El Salvador Ekonomisi	76
4.2	El Salvador Dünya Ticaretindeki yeri	77
4.3	El Salvador Bankacılık ve Finans Sektörü	79
4.4	El Salvador Para Birimi, Para Piyasası ve Kripto Para Kullanımı	80
4.5	İstatistiksel İşleme (Tanımlayıcı İstatistiksel Ölçümler).....	86
4.5.1	Anketin geçerliliği ve güvenilirliği.....	86
4.5.2	Anketlerin analizi	88
4.5.2.1	Bankacılık sektörü (kripto para birimlerinin öneminin odak noktası)	88
4.5.2.2	Bankacılık sektörü bankacılık açısından değerlendirme (bankacılık hizmetlerinin maliyetlerinin düşürülmesi ve operasyonel etkinliğin artırılması eksenini).....	92
4.5.2.3	Bankacılık sektörünün verimliliği (geliştirmenin odak noktası ve el salvador bankaları için bankacılık hizmetlerinin performansının verimliliğini artırma).....	96

4.5.2.4 Finans sektörü açısından (kripto para birimlerinin öneminin odak noktası)	101
4.5.2.5 Finans sektörü elektronik işlemler gelişimi (e-ticaret gelişiminin odak noktası)	104
4.5.2.6 Finans sektörü (elektronik cüzdanı kullanmanın odak noktası)	106
5. SONUÇ VE BULGULAR.....	110
KAYNAKLAR	116

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Şekil 2.1 Kripto para piyasası.....	27
Şekil 2.2 Bitcoin'in dünyadaki yasal durumu.....	28
Şekil 2.3 Türlerine göre para birimlerinde otorite yapısı	36

TABLOLAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 2.1 Bitcoin tarafından temsil edilen kripto para birimlerine kıyasla para birimlerinin avantajları	40
Tablo 4.1 Form 1 ve 2 için dağıtılan, alınan, hariç tutulan ve doğru anketlerin sayısı.....	83
Tablo 4.2 Anketteki katılımcı özellikleri.....	85
Tablo 4.3 Beşli Likert Ölçeği ve önem derecesi	86
Tablo 4.4 El Salvador Bankacılık sektörü ekseninde kripto para birimlerinin öneminin var olup olmadığına dair dağılım	90
Tablo 4.5 El Salvador Bankacılık sektörü ekseninde hizmet maliyetlerinin azaltılması ve operasyonel etkinliğin artırılması açısından kripto paraların öneminin olup olmadığına dair dağılım	95
Tablo 4.6 El Salvador Bankacılık sektörü ekseninde, kripto paralar bankacılık hizmetlerinin performansının geliştirilmesi ve etkinliğinin artırılmasında etkili olup olmadığına dair dağılım	98
Tablo 4.7 El Salvador Bankacılık Dışı Finans Sektörü ekseninde kripto para birimlerinin öneminin olup olmadığına dair dağılım	102
Tablo 4.8 Bankacılık sektörü dışı Finans Sektöründe kripto paraların elektronik ticarete kullanımının piyasanın geliştirilmesine katkısının olup olmadığına dair dağılım.....	105
Tablo 4.9 Bankacılık Sektörü Dışı Finans Sektöründe elektronik cüzdan kullanımının önemi, farkındalığı benimsenip benimsenmediğine dair dağılım	107

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ARK	: Yatırım Yönetimi
BIT	: Bitcoin Yatırım Ortaklığı
BOP	: Ödemeler Dengesi
CFTC	: Emtia Vadeli İşlemleri Ticaret Komisyonu
DAO	: Merkezi Olmayan Otonom Organizasyon
DLT	: Dağıtılmış Muhasebe Teknolojisi
ETF	: Ticaret Borsası Fonu
FIAT	: Kağıt Para Birimi
ICO	: İlk Madeni Para Arzı
IMSA	: Uluslararası Parasal İstikrar Yasası
IRS	: İç Gelir Servisi
NAFTA	: Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması
PKC	: Açık Anahtarlı Kriptografi
PoWs	: İş Kanıtı Sistemi
SEC	: Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu
SPSS	: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paketi
ZIA	: Zimbabve Yatırım Otoritesi

1. GİRİŞ

Kripto para algısı dünya ekonomilerinde farklılık göstermektedir. Bazı ülkeler, kripto paraları ve blockchain teknolojisini benimsemeye daha açıkken, diğerleri daha temkinli yaklaşımlar sergilemektedir. Bu durum, düzenleyici çerçeveler, ekonomik yapılar ve ülkelerin teknolojiye uyum sağlama hızlarına bağlı olarak değişir. İşte dünya ekonomilerinde kripto para algısına dair genel bir bakış ülkelerin ileriki yıllarda kripto para algılarını sınıflamasında işe yarayacağını göstermektedir. Kripto dostu ülkeler, kripto paraları ve blockchain teknolojilerini benimsemeye daha istekli ve açıktır. Singapur, İsviçre ve Estonya gibi ülkeler, kripto paraların kullanımını teşvik etmek ve düzenlemek için yasal çerçeveler oluşturmuş ve bu teknolojilere yatırım yapmaktadır. Kripto meraklısı ülkeler, kripto paraların potansiyelini tanımakta ve fırsatları değerlendirmeye çalışmaktadır. Ancak, düzenleyici ve yasal çerçeve henüz tam anlamıyla oturmamıştır. Avrupa Birliği ve ABD gibi ülkeler bu kategoriye girer. Bu ülkelerde kripto paraların benimsenmesi ve kullanımı giderek artmaktadır. Kripto kararsız ülkelerde ise kripto paralar ve blockchain teknolojilerine karşı kararsız veya nötr bir tutum sergilemektedir. Bu durum, düzenleyici çerçevenin belirsizliği ve kripto paraların ekonomiye olası etkileriyle ilgili endişelerden kaynaklanmaktadır. Hindistan ve Brezilya gibi ülkeler bu gruba dahildir. Kripto karşıtı ülkeler ise kripto paraları ve ilgili teknolojileri düzenlemeye veya yasaklamaya yönelik katı politikalar benimsemiştir. Çin ve Türkiye gibi ülkeler, kripto paraların kullanımını sınırlandırmak için düzenlemeler getirmiş veya kripto paraların yasal statüsüne dair belirsizlik yaratmıştır. Dünya ekonomilerinde kripto para algısı ve benimsenmesi oldukça değişkenlik gösterir. Bu durum, ülkelerin ekonomik yapılarına, düzenleyici ortamlarına ve teknolojiye uyum sağlama hızlarına bağlıdır.

Bu bağlamda ulusal para birimi olmayan ülkelerde merkez bankasının kripto para birimlerini benimsemesi bu başarılı parasal yöntem ve politikalardan biridir. Kripto para birimleri, değerler elektronik olarak saklandığı ve iletildiği bir para alışverişi aracıdır ve kripto para birimleri bir dizi dijital imzaya dayanır (S. Nakamoto, 2009). Güvenliği ve doğrulanabilirliği açısından geleneksel para kavramından farklıdır (Procházka, 2018). Bitcoin, ilk ve en ünlü şifreli dijital para birimidir ve 2008 yılında Satoshi Nakamoto adlı anonim bir kişi tarafından yayınlanan bir araştırma

makalesinde ortaya çıkmıştır. Bu takma ismin arkasına saklanan bir grup İrlandalı öğrenci tarafından icat edildiğine inanılmaktadır. Bitcoin, güvenilir bir harici üçüncü tarafa ihtiyaç duymadan işlemde iki tarafın varlığı anlamına gelen teknik bir terim olan eşler arası (peer-to-peer) ilkesine dayanan finansal işlemlerin tamamlanmasına dayanan bir elektronik nakit sistemi olarak tanımlanmıştır. İşlemi tamamlamak için harici üçüncü tarafı şifreleme teknolojisi Blockchain Teknolojisi kullanan işlemler ile olan ticaret 2009'da başladı. Nakamoto, çevrimiçi ticaretin, elektronik ödemeleri işlemek için güvenilir bir üçüncü taraf olarak hareket eden finansal kurumlara dayandığına inanmaktaydı. Bununla birlikte, güvene dayalı modelde, yüksek arabuluculuk işlem maliyetlerine ve düşük işlem hacimlerine yol açan zayıflıklar vardı. Bu nedenle Nakamoto, Bitcoin'i tanıtmıştır (Nakamoto, 2009). Bu türde para birimi dünyanın birçok ülkesinde başarıyla uygulanmıştır, Buna bir örnek, bugün dolaşımdaki para birimlerinin bir parçası olan Zimbabwe'dir ve hiperenflasyon sorunları nedeniyle geleneksel kağıt parayı kullanmayı bırakmışlardır ve kripto para birimi ticaretine devam etmektedirler.

1.1 Çalışmanın Önemi

Finans ve bankacılık sektörü aracılığıyla para politikasında çağdaş uygulamaların benimsenmesi ihtiyacı ön plana çıkmıştır. Şu anda kriptolu para birimlerinin önemi nedeniyle, ulusal para birimleri değerli olmayan ülkelerin veya ABD doları ve Çin yuanı gibi ekonomik olarak güçlü ülkelerin para birimlerini benimsemiş ülkelerin varlığına ek olarak, özellikle küresel krizden sonra analiz yöntemlerinde dahi değişiklikler olmuştur. Bu ülkelerin ekonomileri dolar krizlerinde tekrar tekrar ekonomik krizlere maruz kalmıştır. Öyle ki, ekonomi uzmanları bunu, parasal ve mali otoritenin, gelişmekte olan birçok piyasayı ve ödemeler dengesi de dahil olmak üzere makroekonominin istikrarını ve dengesini güçlü bir şekilde etkileyen ekonomik şokların kaynağını ve doğasını belirleyememesine bağlamıştır. Bu nedenle, kripto para birimlerini ve bunların finans ve bankacılık sektörünün para politikası ve dolayısıyla mali sektördeki çalışanlar üzerindeki etkilerini incelemek ve analiz etmek ve beklenen dengesizlikleri ele almak, böyle bir konuyu ele almanın en uygun yoludur.

1.2 Çalışmanın Amacı

Bir ülkede kripto para algısı üzerine akademik bir araştırma gerçekleştirilirken, insanların algı kavramıyla ilişkilendirme yapmayı hedefleyen 10 ana hedef şunlar olabilir:

- ❖ Kripto para bilgi düzeyi: Katılımcıların kripto paralar ve blockchain teknolojisi hakkındaki bilgi düzeyini ölçmek.
- ❖ Kripto para güveni: İnsanların kripto paralara duydukları güven seviyesini ve güven unsurlarını belirlemek.
- ❖ Risk algısı: Kripto paraların kullanımı ve yatırımı ile ilgili risk algılarını değerlendirmek.
- ❖ Kripto para kullanım motivasyonları: Katılımcıların kripto paraları kullanma ve yatırım yapma nedenlerini anlamak.
- ❖ Kripto para kullanım engelleri: İnsanların kripto paraları benimsememelerinin ve kullanmamalarının nedenlerini ortaya çıkarmak.
- ❖ Kripto paraların finansal sistemle ilişkisi: Katılımcıların kripto paraların geleneksel finansal sistemle ilişkisine dair algılarını analiz etmek
- ❖ Yasal ve düzenleyici çerçeve algısı: Katılımcıların kripto paralarla ilgili mevcut yasal ve düzenleyici çerçeve hakkındaki görüşlerini değerlendirmek.
- ❖ Kripto paraların ekonomik ve sosyal etkisi: İnsanların kripto paraların ekonomik ve sosyal etkilerine yönelik algılarını incelemek.
- ❖ Kripto para eğitimi ve farkındalık: Katılımcıların kripto paralar hakkında eğitim ve farkındalık düzeylerini ölçmek ve bu konuda ihtiyaç duyulan alanları belirlemek.

- ❖ Kripto paraların geleceği: İnsanların kripto paraların ve ilgili teknolojilerin geleceği hakkındaki görüş ve beklentilerini analiz etmek.

Bu ana hedefler, araştırmacılara, insanların kripto paralarla ilgili algılarını ve bu algıların nasıl şekillendiğini daha iyi anlamalarına yardımcı olacaktır. Ayrıca, bu hedefler araştırmacılara, kripto paraların benimsenmesi ve kullanımı için potansiyel fırsatlar ve engelleri ortaya çıkarmada ve politika yapıcılar ve düzenleyiciler için önerilerde bulunmada rehberlik edebilir.

1.3 Çalışmanın Problemi ve Soruları

Çalışmanın problemini şu ana soruyu belirleyerek formüle etmek mümkündür: Kripto para birimleri finans ve bankacılık sektörü aracılığıyla sektörün kripto para kullanması ile sektörde çalışan ve ya sektörle iş yapan kişilerin algısını nasıl etkiler? Ulusal para birimi olmayan ülkelerde bunun gerçeği nedir?

Çalışmanın ana sorusunu cevaplamak için bir grup alt soru kullanılabilir:

- Kripto para birimi ile ne kastedilmektedir? Uygulanmasını ve yayılmasını engelleyen engeller nelerdir?
- El Salvador'da bankacılık sektöründe kripto para birimi benimsemenin gerçekliği nedir?
- Bankacılık sektöründe kripto para kullanmanın önemi nedir? Bankacılık bankalarında kullanımının olumlu etkileri?
- Kripto para birimleri, El Salvador bankalarındaki hizmetlerin gelişimini etkiliyor mu ve operasyonel verimliliği artırmada ve hizmet ve banka havalesi maliyetlerini düşürmede bir rolü var mı?

Bunun yanında aşağıdaki hedeflerde çalışmanın ileriki safhalarında öneriler kısmında cevaplanması hedeflenen sorular arasında yer almaktadır. Bu çalışma aynı zamanda El

Salvador açısından yapılacak olan ileri ki çalışmalarda aşağıdaki sorulara cevap bulmaya zemin hazırlayacaktır.

- Kripto paralar ve blockchain teknolojisi hakkında gerçek düşünceler nedir? Devletin koyduğu bir zorunluluk mudur? İnsanın doğal yatırım davranışı içinde mi yer almaktadır?
- Kripto paralara ne ölçüde güvenilmektedir ve hangi faktörler bu güveni etkilemektedir?
- Kripto paraların kullanımı ve yatırımı ile ilgili ne tür riskler olduğunu düşünülmektedir?
- Kripto paraları kullanma ve yatırım yapma motivasyonları neler olabilir?
- Kripto paraların benimsenmesinin veya kullanılmasının nedenleri nelerdir?
- Kripto paraların geleneksel finansal sistemle ilişkisine dair ne düşünülmektedir?
- Mevcut yasal ve düzenleyici çerçeve hakkında kripto paralarla ilgili görüşler neler olabilir?
- Kripto paraların ekonomik ve sosyal etkilerine yönelik algılar nedir?
- Kripto paralar hakkında alınan eğitim ve farkındalık düzeyi nedir? Hangi alanlarda daha fazla eğitime ihtiyaç duyulmaktadır?
- Kripto paraların ve ilgili teknolojilerin geleceği hakkında ne düşünülmektedir ve beklentiler nelerdir?

1.4 Çalışmada Ulaşılmaması Beklenen Sonuçlar

Çalışma sonunda ulaşılması beklenen sonuçlar şu şekildedir:

- El Salvador Bankacılık sektörü ekseninde kripto para birimlerinin önemi vardır.
- El Salvador Bankacılık sektörü ekseninde hizmet maliyetlerinin azaltılması ve operasyonel etkinliğin artırılması açısından kripto paraların önemi vardır
- El Salvador Bankacılık sektörü ekseninde, kripto paralar bankacılık hizmetlerinin performansının geliştirilmesi ve etkinliğinin artırılmasında etkilidir

- El Salvador Bankacılık Sektörü hariç tutulmak üzere Finans Sektörü ekseninde kripto para birimlerinin önemi vardır.
- El Salvador Bankacılık Sektörü hariç tutulmak üzere Finans Sektöründe kripto paraların elektronik ticarete kullanımının piyasanın geliştirilmesine katkısı vardır.
- El Salvador Bankacılık Sektörü hariç tutulmak üzere Finans Sektöründe elektronik cüzdan kullanımının önemi, farkındalığı benimsenmiştir.

1.5 Çalışma Metodolojisi

Yukarıda belirtilen sonuçlara ulaşılp ulaşılmadığını belirlemek ve çalışmanın amaçlarına ulaşması için konu ile ilgili teorik literatür temel alınarak teorik boyutta betimsel yaklaşım kullanılmıştır. Ancak bu yönün, çalışmanın değişkenleri arasındaki ilişkiyi inceleyen analitik bir yönü de beraberinde getirmesi gerekir, bu nedenle konu ile ilgili cevaplar toplandıktan sonra cevaplar üzerinden genel bir değerlendirme yapılmıştır. Ayrıca, bu alanda yüksek düzeyde deneyime sahip bir grup uzmana sunulan bir anket formunu kullanarak cevaplanması istenmiştir. Çalışma El Salvador Bankacılık Sektöründe Faaliyet Gösteren Çalışanlar ile Bankacılık Sektörü Dışı Finans Sektöründe Faaliyet Gösteren Kişiler ile ayrı ayrı yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar El Salvador'un finans ve bankacılık sektörü tarafından temsil edilen kripto parası aracılığıyla şifreli para birimlerinin sektörle işlem yapan kişiler üzerindeki etkisini test etmek için analiz edilmiştir.

1.6 Literatür

1.6.1 Kripto Para Çalışmaları

Önceki bir çalışmada, kripto para birimlerinin teknik boyutları, uçtan uca prensibi, dijital beklentiler ve blok zincir açısından sunulmayı amaçlamıştır. Bu çalışma, ilk kez Bitcoin para birimini tanıtırken, elektronik hesapların karşılaştığı çifte harcama sorununa da çözüm bulmuştur. Dijital para, bir kullanıcıdan diğerine aktarılabilir ve kullanıcıların finansal hareketlerini yönetmek için güvendiği merkezi bir otoriteye veya merkez bankasına ihtiyaç duymaz. Kullanıcının elektronik parayı iki kez

kopyalamasına, aktarmasına ve harcamasına izin verilmeden önce, dijital paranın bu işlemleri gerçekleştirebildiği yerler özellikle vurgulanmıştır (Nakamoto, 2009).

Bir çalışmada, Blockchain kullanımının hedeflenen etkisi, bankacılıkta bitcoin de dahil olmak üzere kripto para birimlerinin en önemli bileşeni olarak kabul edilen dağıtık defter teknolojisi olan Blockchain'in, işlem verilerini bir zaman çizelgesinde değiştirilemez şekilde koruduğu sonucuna varılmıştır (Fanning ve Centers, 2016).

Diğer bir çalışmada, modern bilgi teknolojisinin muhasebe mesleğine etkisini ele alan araştırmaların, blockchain teknolojisi gibi kripto para alışverişinin önemli bir bileşenini yeterince dikkate almadığı sonucuna varılmıştır. Değişen dijital ekonomide işletmelerin yürütülmesi için gereken yeni muhasebe türlerinin anlaşılması ve muhasebecilerin ihtiyaç duyabileceği yeni beceri ve yeterliliklerin belirlenmesi için daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir (Moll ve Yigitbasioglu, 2019).

Bir çalışmada, kripto para birimlerinin avantaj ve dezavantajlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Son zamanlarda, finans endüstrisinde önemli konular haline gelen kripto para birimleri ve bitcoinlerin, resmi düzenlemeler konusunda daha fazla çalışma yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Bununla birlikte, bankalar ve diğer finansal kuruluşların kripto para birimlerini finansal işlemler için alternatif olarak düşünmeleri gerektiği önerilmiştir (Bunjaku vd., 2017).

Diğer bir çalışmada, uygulamanın kripto para kazandırdığı ve ticari işlemlerde ödeme aracı olarak kullanıldığı sonucuna varılmıştır. Şirketlerin kripto para birimlerini fonksiyonel bir para birimi olarak kullanmalarının zorluğu ve gerçek para birimlerine karşı döviz kuru sorunu göz önüne alındığında, yabancı para muhasebesi ışığında muhasebeleştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir (Harrison ve Mano, 2015).

Bitcoin para birimini muhasebeleştirmek için kavramsal bir yaklaşım tanımlamayı amaçlayan bir önceki çalışmada, maliyet ve gerçeğe uygun değer kavramsal olarak çelişkili olabileceği sonucuna varılmıştır (Ram vd., 2016). Bununla birlikte, finansal raporlama alanındaki uzmanların görüşüne göre, Bitcoin sözleşmesinin ekonomik gerekçesine ulaşmak için herhangi biri kullanılabilir ve bu, kuruluşun iş modeli

ışığında belirlenir. Bu nedenle, Bitcoin'in muhasebeleştirilmesi konusunda mevcut bir çerçeve yoktur ve muhasebe standartlarına uygunluğu belirlemek için daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır.

Procházka (2018) tarafından yapılan bir çalışmada, kripto para birimleri için muhasebe modellerinin Uluslararası Finansal Raporlama Standartları kapsamında değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın sonucuna göre, kripto para birimleri yatırım amacıyla edinildiğinde, gerçeğe uygun değer muhasebesinin finansal raporların kullanıcıları için en önemli yararlı bilgi kaynağı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, çalışma kripto para birimlerinin yabancı para birimleri olarak nasıl ele alınacağını da belirlemiştir.

Ram (2015)'te Bitcoin'in merkezi olmayan bir sanal para birimi olarak tanımlanması amaçlanmıştır. Çalışmada, Bitcoin'in özellikleri ve geleneksel para birimlerinden farklılıkları vurgulanarak, Bitcoin'in muhasebeleştirilmesine kavramsal bir yaklaşım tanımlanmıştır. Çalışma, Bitcoin'in gelişmiş inovasyonu, sofistike teknolojisi ve ekonomik ve kurumsal sektörde artan popüleritesi nedeniyle hakim küresel para birimlerinden biri olacağını varsaymaktadır ve bu nedenle muhasebe işlemine ihtiyaç duyulacağını öngörmektedir.

Tanımlayıcı yöntem, analitik yöntem ve tümevarım yöntemi kullanılarak kavramsal bir muhasebe çerçevesi geliştirilmiştir. Bu amaçla, muhasebe teorileri kullanılarak Bitcoin muhasebesi kavramı analiz edilmiş ve kendisine uygun olabilecek muhasebe politikaları ve standartları belirlenmiştir. Daha sonra, çalışma, Bitcoin'in muhasebe uygulamasının etkisini ve kullanımı için en uygun standart politikanın ne olduğunu tartışmıştır.

Bitcoin için tarihsel maliyet ölçüm araçları ile gerçeğe uygun değer ölçüm araçları arasında bir karşılaştırma yapılmıştır. Bu amaçla, 40 uzmanın katılımıyla bir araştırma yapılmış ve cevapları istatistiksel yazılım kullanılarak analiz edilmiştir. Ayrıca, çalışma, Bitcoin'in sahiplenme niyetinin öncelikle dikkate alınması ve tedavisinin belirlenmesi için en uygun dayanakları ve kriterleri belirlemeyi gerektirdiğini belirtmiştir.

Çalışma Bitcoin için en uygun muhasebe politikasının kontrol (bir varlık olarak) ve bunun için en uygun ölçüm temeli (gerçeğe uygun değer üzerinden) olduğu sonucuna varmıştır. Ayrıca, çalışma Bitcoin'in muhasebeleştirilmesinin gelecekteki vizyonunu açıklamak için 5 muhasebe uzmanıyla yapılan analitik görüşmeleri de içermektedir (Ram, 2015).

Franco (2014) tarafından yürütülen bir araştırma, şifrelenmiş sanal para birimleri kavramının doğası, kökeni, türleri ve etki mekanizmaları hakkında kapsamlı bir araştırma sunmaktadır. Bu araştırma, örnek olarak Bitcoin'i ele alarak, Bitcoin'in kökenleri, bileşimi, kurulumunun doğası, etki mekanizmaları ve operasyonlarında kullanılan teknik konular açısından bir inceleme gerçekleştirmiştir. Ayrıca, araştırma Bitcoin sisteminin teknik ve programlama konularını tanımlayıcı, analitik ve tümevarımsal yaklaşımları kullanarak ele almıştır. Şifreleme ve güvenlik konularına ek olarak, Bitcoin sistemi tarafından karşılaşılabilecek teknik sorunlar ve elektronik saldırılara ilişkin açıklama yapılmıştır. Araştırma, Bitcoin'in yüksek derecede şifreleme ve güvenlik ile karakterize edildiği sonucuna varmıştır. Bununla birlikte, para birimi sisteminin korsanlığa neden olabilecek elektronik boşluklara sahip olduğu kanıtlanmıştır; bu boşluklar ya kamu düzeniyle ya da para birimi protokolünün toplu sözleşmesiyle ele alınmalıdır. Ekonomik açıdan, Bitcoin, finansal aracılığı (bankalar) iptal ederek para politikası ve küresel para yönetimi ile ilgili sorunlara yol açabileceği belirtilmiştir. Franco'nun (2014) çalışması, sanal para birimlerinin doğası, kullanımları ve etki mekanizmalarını anlamak için önemli bir kaynak olarak nitelendirilebilir.

D'Alfonso ve arkadaşları (2016), Bitcoin ve Ethereum gibi kripto para birimlerinin doğasını anlamak ve gelecekteki beklentileri oluşturmak için analitik bir model sağlamayı amaçlayan bir çalışma yürütmüştür. Bu çalışma, bir milyon dolarlık bir yatırıma başvurarak her bir para biriminin değerlerini tahmin etmek için tanımlayıcı ve tümevarımsal yaklaşımları kullanmıştır. Geçmiş verilerin analizi sonucunda, çalışma Bitcoin ve Ethereum için uygun yatırım oranının sırasıyla 69:31 olduğu sonucuna varmıştır. Bu sonuç, Bitcoin'in daha yüksek bir gelecekteki talep oranı sağlaması ve muadilinden daha yüksek fiyat kargaşası ve dalgalanmasından muzdarip olduğuna işaret etmektedir. Çalışma, bu para birimlerinin spekülasyon ve söylentilerden büyük ölçüde etkilendiği için, onları korumak ve onlardan yararlanmak

için yatırım portföylerine dahil ederek uygun yatırım önlemlerinin alınmasını önermektedir. D'Alfonso ve arkadaşlarının (2016) çalışması, kripto para birimlerinin yatırımcılar için uygun bir yatırım aracı olup olmadığını belirlemek isteyenler için önemli bir kaynak olarak nitelendirilebilir.

Elhaj ve Barakeh (2015) tarafından gerçekleştirilen bir araştırma, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki nakliye şirketleri sektörünün karlılığı üzerindeki elektronik ticaretin etkisini test etmeyi amaçlamıştır. Araştırma, nakliye şirketlerinin boyutlarına göre bu etkideki farklılıkları belirlemek için nicel ve nitel bir anket yürüterek analitik tanımlayıcı yaklaşıma dayanmıştır. Ulaşım hizmetlerinden yararlanan rastgele bir ABD vatandaşı örnekleminin kullanımı ile yapılan araştırmanın sonuçlarına göre, elektronik ticaretin Amerika Birleşik Devletleri'ndeki nakliye şirketleri sektörünün karlılığı üzerinde güçlü bir etkisi olduğu bulunmuştur. Ayrıca, bu etkinin küçük nakliye şirketleri için büyük şirketlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Elhaj ve Barakeh'in (2015) çalışması, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki nakliye şirketleri sektörüne yönelik elektronik ticaretin etkisini anlamak isteyenler için önemli bir kaynak olarak nitelendirilebilir.

Kareem ve arkadaşları (2014) tarafından gerçekleştirilen bir çalışma, elektronik ticaretin Nijerya'daki bazı perakende mağazalarının örgütsel performansı üzerindeki etkisini test etmeyi amaçlamıştır. Bu çalışma, özel bir anket hazırlayarak ve Nijerya'daki 8 perakende mağazasında çalışan 48 işçiden oluşan bir örneklem üzerinde uygulayarak deneysel tanımlayıcı yaklaşıma dayanmıştır. Verilerin toplanması ve istatistiksel olarak analiz edilmesi sonucunda, çalışma, e-ticaret uygulamalarının ve operasyonlarının benimsenmesinin Nijerya'daki perakende mağazalarının örgütsel performansı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. E-ticaret uygulamaları, operasyonların iyileştirilmesine, maliyetlerin düşürülmesine ve kârlılık düzeylerinin yükseltilmesine katkı sağlamaktadır. Ayrıca, bu uygulamalar yabancıların bu mağazalardan alışveriş yapma talebinin artmasına ve dolayısıyla kârın artmasına da katkı sağlamaktadır. Kareem ve arkadaşlarının (2014) çalışması, Nijerya'daki perakende mağazaları için elektronik ticaretin örgütsel performans üzerindeki etkisini anlamak isteyenler için önemli bir kaynak olarak değerlendirilebilir.

1.6.2 Kripto Paralar ve İlgili Sektörler Algısına Ait Literatür Taraması

Bankacılık sektörünün kripto para algısına yönelik literatür taraması yaparken, kilit konulara ve önemli çalışmalara odaklanmak önemlidir. İşte bu konuda yapılan bazı önemli çalışmalar ve kaynaklar şu şekilde sıralabilir:

Böhme vd., (2015) makalesinde, Bitcoin'in ve diğer kripto paraların bankacılık sektörüne etkisini tartışmakta ve kripto paraların nasıl düzenlenmesi gerektiği konusunda önerilerde bulunmaktadır.

Casey ve Vigna (2018), blockchain teknolojisinin ve kripto paraların finansal hizmetler ve bankacılık sektörüne nasıl entegre edilebileceğini ve sektörün geleceğini nasıl şekillendirebileceğini analiz etmektedir.

Chuen (2015), dijital para birimlerinin finans ve bankacılık sektörüne etkisine odaklanmakta ve sektördeki mevcut ve gelecekteki uygulamalarını tartışmaktadır.

Mersch (2017), dijital paraların ve kripto paraların geleneksel bankacılık sektörü ile nasıl etkileşime girebileceğini ve bu etkileşimin gelecekte nasıl şekillenebileceğini değerlendirmektedir.

Tapscott ve Tapscott (2016), blockchain teknolojisinin ve kripto paraların finans ve bankacılık sektörü üzerindeki potansiyel etkilerini ve fırsatlarını inceler.

Zohar (2015) , kripto paraların teknik yönlerini ve bankacılık sektöründeki potansiyel uygulamalarını değerlendirmektedir.

Bu kaynaklar, bankacılık sektörünün kripto para algısını anlamak için iyi bir başlangıç sunmakta ve kripto paraların bankacılık alanındaki kullanımı, etkisi ve potansiyel fırsatları ve zorlukları hakkında önemli bilgiler sağlamaktadır. Bu çalışmaların yanı sıra daha güncel ve özgün çalışmalara da göz atmak faydalı olacaktır:

Barberis vd., (2016) alışmalarında, Avrupa Birliği bağlamında kripto paraların ve blockchain teknolojisinin hukuki ve düzenleyici zorluklarını ele almaktadır ve bu teknolojilerin bankacılık sektörü üzerindeki etkisini tartışmaktadır.

Demirgüç vd., (2018) raporlarında, finansal teknoloji ve kripto paraların dünya çapında finansal erişim ve bankacılık sektörü üzerindeki etkisini değerlendiren geniş kapsamlı bir veri tabanını sunmaktadır.

Gomber vd., (2018) makalelerinde, finansal teknoloji devriminin ve kripto paraların bankacılık ve finans hizmetleri üzerindeki etkisini analiz etmektedir.

Merkle (2017) alışmalarında, dijital imzalar ve kriptografinin temellerini inceleyerek, kripto paraların ve blockchain teknolojisinin bankacılık sektörü için güvenlik açısından önemini vurgulamaktadır.

Bu kaynaklar, bankacılık sektöründeki kripto para algısını anlamak için daha derin bir bakış açısı sağlar ve kripto paraların teknolojik, ekonomik ve düzenleyici yönlerini kapsamaktadır. Bu çalışmaların sonuçları, kripto paraların ve blockchain teknolojisinin bankacılık sektöründe nasıl değerlendirildiği ve benimsendiği konusunda önemli bilgiler sunacaktır.

Kripto paralar ve insan algısı üzerine yapılan çalışmalara odaklanan bir literatür taraması yapmak için, bu alanın ana konularına ve önemli çalışmalarına göz atmak önemlidir. İşte bu konuda yapılan bazı önemli çalışmalar ve kaynaklar şunlardır:

Ante (2018) makalesinde, insanların kripto paralar hakkındaki algılarını analiz etmek için forum gönderilerine dayalı bir duyarlılık analizi kullanmaktadır.

Glaser vd., (2014) alışmalarında, Bitcoin ve diğer kripto paraların kullanıcılar tarafından nasıl algılandığını ve kullanıcıların kripto paraları neden kullandıklarını incelemektedir.

Huang vd., (2014) çalışmalarında, kripto paraların insan algısı ve güvenliği ile ilgili sorunları ele alarak, kötü amaçlı yazılımların kripto para madenciliği ile ilgili etkilerini incelemektedir.

Moore ve Christin (2013) makalelerinde, kripto para borsalarındaki risklerin insanların kripto paralara yönelik algılarını nasıl etkilediğini ve bu risklerin farkında olmalarını sağlayacak önlemler önermektedir.

Paul ve Sarkar (2018) çalışmalarında, kripto paraların fiyatlarını belirleyen faktörlerin ve insanların bu faktörlerle ilgili algılarının ne olduğunu araştırmaktadır.

Siering vd., (2017) makalelerinde, yatırımcıların duygularının ve algılarının kripto para piyasalarındaki fiyat dinamiklerine nasıl etki ettiğini incelemektedir.

Yelowitz ve Wilson (2015) çalışmalarında, Google arama verilerini kullanarak kripto paraları kullanan insanların demografik özelliklerini ve algılarını analiz etmektedir.

Li ve Wang (2017) makalelerinde, kripto para birimlerinin teknolojik ve ekonomik faktörlerinin insanların bu dijital para birimlerine yönelik algılarını ve güvenlerini nasıl etkilediğini incelemektedir.

Polasik vd., (2015) çalışmalarında, Bitcoin'in fiyat dalgalanmalarının ve kullanımının insanların kripto paralar hakkındaki algıları ve tercihleri üzerindeki etkisini analiz etmektedir.

Kristoufek (2015) makalesinde, Bitcoin fiyatının temel sürücülerini ve insanların kripto paralar hakkında nasıl düşündüklerini ve bu sürücülerle nasıl ilişkilendirdiklerini incelemektedir.

Bu kaynaklar, kripto paralar ve insan algısı üzerine yapılan araştırmaların önemli örneklerini sunmaktadır ve kripto paraların kullanıcıların finansal tercihlerinde, güvenlik ve risk algısında nasıl rol oynadığını anlamaya yardımcı olmaktadır. Bu çalışmaların sonuçları, kripto paraların insanların günlük yaşamlarında nasıl değerlendirildiği ve benimsendiği konusunda önemli bilgiler sunacaktır.

Kripto paraların farklı yaş grupları, özellikle gençler üzerindeki algısını inceleyen çalışmalara yönelik bir literatür taraması yapıldığında ise aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Baur vd., (2018) makalelerinde, Bitcoin ve diğer kripto paraların farklı yaş grupları ve demografik özellikler arasında nasıl algılandığını ve kullanıldığını analiz etmektedir.

Church ve Gandal (2019) çalışmalarında, sosyal medyanın gençlerin kripto paraları benimsemesinde oynadığı rolü ve bu dijital para birimlerinin genç nesil tarafından nasıl algılandığını incelemektedir.

Kim ve Kiim (2019) makalede, kripto paraların farklı yaş grupları için işlem maliyetleri ve kullanımı üzerine bir analiz sunmaktadır.

Leong ve Sung (2018) çalışmada, kripto paraların yatırım fırsatı olarak farklı yaş grupları tarafından nasıl değerlendirildiğini ve algılandığını incelemektedir.

Svec ve Kouril (2018) makalelerinde, farklı yaş gruplarının kripto paraların düzenlemesi ve benimsenmesi konusundaki algılarını ve tutumlarını incelemektedir.

Wilson ve Yelowitz (2015) çalışmalarında, Google arama verilerini kullanarak kripto paraları kullanan insanların demografik özelliklerini ve farklı yaş grupları arasındaki algı farklılıklarını analiz etmektedir.

Yadav ve Patel (2018) çalışmalarında, farklı yaş gruplarındaki insanların kripto paralar hakkındaki algılarını ve tercihlerini kapsamlı bir şekilde incelemektedir.

Bu kaynaklar, kripto paraların farklı yaş grupları, özellikle gençler tarafından nasıl algılandığı ve kullanıldığı hakkında bilgi sağlar. Bu çalışmalar, kripto paraların benimsenmesi ve kullanımının yaş grupları arasındaki farklılıkları ve sosyo-ekonomik faktörlerin bu algıları nasıl etkilediğini daha iyi anlamamıza yardımcı olacaktır.

Oberlander vd., (2019) çalışmalarında, kripto paraların farklı yaş grupları ve demografik kesimler arasında nasıl kavramsallaştırıldığını ve sınıflandırıldığını incelemektedir.

Cocco vd., (2017) makalelerinde, blockchain teknolojisinin finansal hizmetler ve kripto paraların kullanımında nasıl bir maliyet tasarrufu sağlayabileceğini ve farklı yaş gruplarının bu teknolojiye nasıl tepki verdiğini incelemektedir.

Guesmi vd., (2019) çalışmalarında, gençlerin kripto paraları benimsemesinde finansal okuryazarlığın oynadığı rolü ve bu dijital para birimlerinin genç nesil tarafından nasıl algılandığını ve değerlendirildiğini incelemektedir.

Bu kaynaklar, farklı yaş grupları arasındaki kripto para algısını ve kullanımını anlamaya yönelik önemli bilgiler sunar. Bu çalışmaların sonuçları, kripto paraların geniş bir demografik kesim tarafından nasıl değerlendirildiği ve benimsendiği konusunda daha derinlemesine bilgi sağlayacaktır. Bu şekilde, kripto paraların yaygın kullanımının ve kabulünün teşvik edilmesi için daha iyi stratejiler geliştirilebilir.

Kripto para birimlerinin muhasebeleştirilmesi, mevcut muhasebe standartlarına dayalı olarak bilanço ve ödemeler dengesi yaklaşımlarına bağlıdır. Bu konuda yapılan literatür taramaları, kripto para birimlerinden elde edilen gelir muhasebesini ele alan çalışmaların sayısının sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, gelir tablosu yaklaşımının daha az ilgili olduğunu göstermektedir. Varlıkların ve borçların değerlendirilmesi, gerçeğe uygun değerlere dayanan birçok yöntemle yapılır. Kripto para birimlerinin varlık veya gelir olarak muhasebeleştirilmesi durumunda, birçok varlık sınıfında gerçeğe uygun değer ölçümü mevcuttur (Barth, 2006). Bu nedenle, kripto para birimlerinin muhasebeleştirilmesinde, varlık veya gelir olarak sınıflandırılması ve uygun muhasebe yöntemlerinin seçimi konularında özenli bir yaklaşım gerekmektedir. Barth'ın (2006) çalışması, kripto para birimlerinin muhasebeleştirilmesi konusunda mevcut yöntemler ve zorluklar hakkında bilgi sahibi olmak isteyenler için önemli bir kaynak olarak değerlendirilebilir.

Elhaj (2015) tarafından gerçekleştirilen bir çalışma, para politikasının ödemeler dengesi üzerindeki etkisini ölçmek için standart bir model kullanmayı amaçlamıştır.

Bu çalışma, ödemeler dengesindeki dengesizlik noktasına ve bunun düzeltme yollarına odaklanarak ödemeler dengesinin tüm yönleriyle kapsamlı bir şekilde incelenmesine odaklanmıştır. Para politikası ve ödemeler dengesi düzeyinde meydana gelen dengesizliğin nasıl giderilebileceği incelenmiş ve merkez bankasının ekonomik aktiviteye müdahale edebilen en önemli araçlarından biri olduğu vurgulanmıştır. Elhaj'ın (2015) çalışması, ödemeler dengesi konusunda standart bir model kullanarak para politikasının etkilerini ölçmek isteyenler için önemli bir kaynak olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, çalışmanın ödemeler dengesindeki dengesizliklerin çözümüne yönelik önerileri de ödemeler dengesi konusunda çalışmalar yapan araştırmacılar ve politika yapıcılar için faydalı olabilir.

Bir araştırmacı tarafından yürütülen çalışma, ödemeler dengesindeki bozulmanın çalışma döneminde döviz kurundaki değer kaybından kaynaklanıp kaynaklanmadığını doğrulamayı amaçlamıştır. Bu çalışma, bir model üzerine kurulmuş ve elde edilen sonuçlara dayanarak, döviz kurlarının ticaret dengesini, ardından cari hesabı ve sonuç olarak toplam dengeyi (ödemeler dengesi) etkileyebileceği sonucuna varmıştır. Çalışmanın sonuçları, 1991-2007 dönemi boyunca döviz kurlarındaki düşüşün, ödemeler dengesinin, yani toplam dengenin iyileşmesi ve gelişmesi üzerinde olumlu etkileri olduğunu ortaya koymuştur (Merabet, v.d.). Bu sonuçlar, ödemeler dengesi konusunda çalışma yapan araştırmacılar ve politika yapıcılar için önemli bir referans kaynağı olabilir. Ayrıca, çalışmanın modeline dayanarak elde edilen sonuçlar, döviz kurlarının ekonomik dengeler üzerindeki etkilerini anlamak ve gelecekteki ödemeler dengesi sorunlarını çözmek için politika yapıcılar tarafından dikkate alınabilir.

Bir araştırmacı tarafından yürütülen çalışma, dönem (1973-1993) boyunca 53 ülkenin verilerini kullanarak döviz sistemlerini ve ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmanın sonuçları, döviz kurunun esnekliği ile ekonomik büyüme arasında güçlü bir ilişki olmadığını göstermiştir. Esnek kur sistemi, gelişmiş ülkelerin ekonomik büyümesini destekleyen en iyi sistem olarak kabul edilirken, gelişmekte olan ülkelerde esnek kur rejimleri ekonomik büyümeyi olumsuz etkilemektedir. Ancak, döviz kurundaki esnekliğin gelişmekte olan ülkelerde ekonomik büyüme düzeyini etkilemediği görülmüştür. Sonuçlar, sabit bir döviz kuru politikası izleyen gelişmekte olan ülkelerin, esnek veya ara döviz rejimleri altında

kaydedilenlere kıyasla daha yüksek bir büyüme oranına ulaştığı fikrini desteklemektedir (Aloui ve Sassi, 2005). Bu sonuçlar, döviz kuru rejimleri konusunda politika yapıcılar ve araştırmacılar için önemli bir referans kaynağıdır. Ayrıca, çalışmanın bulguları, gelişmekte olan ülkelerin ekonomik büyüme performansını artırmak için uygulayacakları döviz kuru politikalarına yönelik ipuçları sunabilir.

Önceki bir çalışma, paranın özelliklerini ve kripto para birimlerinin bu özellikleri ne ölçüde taşıdığını, ayrıca merkez bankalarının kontrolündeki fonların yerini alma potansiyellerini incelenmiştir. Çalışma, kripto para biriminin para politikasının doğasını nasıl değiştirdiği etkisi üzerinde durmuştur. Merkezi olmayan defter teknolojisinin kullanımı, para birimlerinin gelişimini tetikleyen yeniliklerle birlikte, paranın bir değişim aracı olarak rolünü sorgulamıştır. Araştırma sonucunda, kripto para birimleri, özellikle gevşek para politikası geçmişi olan ülkelerde, merkez bankalarına ödeme yapan disiplinli bir araç olarak hareket edebilirler. Bu nedenle, kripto para birimleri meşru ve olumlu yönde etkili özel ödeme araçlarına dönüşebilirler (Claeys vd., 2018).

2. KRİPTO PARA BİRİMLERİ

Kripto paralar, dijital veya sanal para birimleridir ve genellikle merkezi olmayan yapıları ve kriptografi kullanarak yapılan işlemlerin güvenliğini sağlarlar. Kripto paralar, geleneksel para birimlerinin özelliklerine sahip olsa da, fiziksel bir şekilde var olmazlar ve genellikle hükümetler ya da merkezi otoriteler tarafından kontrol edilmezler.

Bitcoin, 2009 yılında ortaya çıkan ve kripto para kavramının öncüsü olan en ünlü kripto paradır. Bitcoin'in ortaya çıkışından bu yana, Ethereum, Litecoin, Ripple ve daha birçok kripto para birimi piyasaya sürülmüştür. Her kripto para birimi, kendi özelliklerine ve kullanım alanlarına sahiptir.

Kripto paralar, blockchain adı verilen dağıtık bir defter teknolojisi kullanarak işlem yaparlar. Blockchain, tüm işlemleri kronolojik sırayla saklayan ve ağdaki düğümler arasında paylaşılan bir veri tabanıdır. Bu sayede işlemler şeffaf, geri alınamaz ve güvenli bir şekilde gerçekleştirilir.

Kripto paraların kullanım alanları giderek artmaktadır. İşte bazı örnekler:

Ödeme aracı olarak kullanım: Kripto paralar, mal ve hizmet alımında kullanılabilir ve geleneksel para birimlerinin yerine geçebilir.

Para transferi: Kripto paralar, düşük işlem ücretleri ve hızlı işlem süreleri nedeniyle uluslararası para transferlerinde kullanılabilir.

Yatırım aracı: Kripto paralar, değeri zaman içinde değişebilen dijital varlıklar olduklarından, yatırımcılar tarafından spekülasyon amaçlarıyla alınıp satılabilirler.

Akıllı sözleşmeler ve DeFi (Merkeziyetsiz Finans): Ethereum gibi bazı kripto paralar, akıllı sözleşmeler ve DeFi uygulamaları için bir platform sağlar ve bu sayede yeni finansal hizmetler ve ürünlerin oluşturulmasına olanak tanır.

Kripto paraların benimsenmesi ve yaygınlaşması, dünya çapında düzenleyici ve yasal çerçevelerle ilgili tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Hükümetler ve finansal otoriteler, kripto paraların kullanımına yönelik düzenlemeler ve vergilendirmeye dair politikalar geliştirmeye çalışmaktadır. Kripto paraların geleceği, teknolojik gelişmelere, düzenleyici yaklaşımlara ve toplumun bu yeni teknolojiyi benimsemesine bağlı olarak şekillenecektir.

2.1 Kripto Para

2.1.1 Para Birimi Geliştirme Aşamaları

Para birimi çağlara göre birçok aşamadan geçmiş ve çeşitli biçimler almıştır:

2.1.1.1 Emtia para birimi

Paralar, geçmişte deve, koyun, buğday gibi bilinen ve dolaşıma giren mallarla belirlenmiştir. Ancak, bu tür paraların her toplumun ihtiyaçlarına uygun olmadığı anlaşılmıştır. İnsanlığın gereksinimleri ve arzularının değişmesiyle birlikte, bu tür paraların tutarsız hale gelmesi nedeniyle, insanlar başka tür paralar bulmak için çaba göstermişlerdir (Al-Sebaei, 2014).

2.1.1.2 Madeni Para

Geçmişte insanlar, metalleri para birimi olarak kullanmışlardır. Bakır ve bronz ile başlayan kullanım süreci, daha sonra altın ve gümüşle devam etmiştir (Shabeer, 2007). Demir ve kurşun gibi diğer metaller de kullanılmış olsa da, tüm insanlar arasında altın ve gümüşün tercih edilmesi, dövme, birleştirme ve şekillendirme kolaylığı, iyi parlaklık, koku ve kötü tat özelliklerine sahip olmaları nedeniyle bir fikir birliği oluşmuştur. Altın ve gümüş, gömüldükten sonra hayatta kalma ve sahtekarlıktan korunma özellikleri nedeniyle değerli bulunmuş ve bu nedenle para basmak için kullanılmıştır. Bu paralar, herhangi bir şeyle değerlendirilmiş ve önemli bir ödeme aracı olarak kabul edilmiştir (Al-Dimashqi, 1999).

2.1.1.3 Kağıt para birimi

Kağıt para, devletin merkez bankası tarafından çıkarılan ve resmi bir ticaret şekli olarak kabul edilen paradır. Temsili para ve belge ile birlikte, kağıt para, paranın geçirdiği en önemli evrelerden biridir. Temsili para, ihraççının hamiline karşı altın ve gümüş karşılığı ile bir taahhüdünü temsil eden bir sukuk olarak kabul edilir. Belgeli para ise, tam çek kapsamına girmemesi dışında vekil para ile benzerdir. Ancak, düzenleyen ülkenin gücü ve halkın ona olan güveni tarafından tazmin edilir. Daha sonra zorunlu para haline geldi. Kağıt para, metal kaplaması olmayan bir para birimi olup, devletin gücü ve insanları onunla muhatap olmaya mecbur eden kanun tarafından desteklenir (Al-Sabhani, 2012).

2.1.1.4 Banka para birimi

Bankada mevcut hesabı olan birinin emriyle ihraç ettiği menkul kıymetler grubudur ve bu kağıtlar üzerlerinde yazana göre belirli meblağları temsil eder ve bilinmesi gereken nakit para temsil etmedikleridir. Banka hesabının sahibinden gelen, reddedilebilen ve Kabul veya ödemedi kaçınılabilen mübadele emirleridir (Shafai, 1983).

2.1.1.5 Elektronik para birimi

Elektronik para, internet kullanımı ile birlikte gelişen bir para birimi olarak kabul edilmektedir. Bazıları, elektronik parayı mevcut para birimi olarak görmekte ve internet üzerinden alınıp satılabilen klasik kağıt para özelliklerini taşıdığını belirtmektedir. Diğerleri ise, elektronik para birimlerinin geleneksel para birimlerine (resmi para birimleri) atıfta bulunarak yeni bir hizmet olarak kabul edilmesi gerektiğine inanmaktadır. Elektronik para, banka kartları, kredi kartları, Master Card, Visa kartları gibi manyetik elektronik kartlar ve belirli elektronik sistemler aracılığıyla işlem gören dijital para kartları gibi çeşitli şekillerde ortaya çıkmaktadır. Siber nakit, E-cash ve Mondex gibi dijital para kartları, ödeme aracı veya başlı başına para olarak kabul edilebilir (Tar, 2017). Elektronik para, finansal verilerin internet aracılığıyla dijital olarak kaydedilmesiyle gerçekleşen, bir değeri ve fiyatı olan, özel sayılar taşıyan soyut para olarak tanımlanabilir (Al-Jenko, 2004). Avrupa Merkez Bankası, bir banka

hesabına ihtiyaç duymadan müteahhitlere ödeme yapmak için yaygın olarak kullanılan ve teknik bir şekilde elektronik olarak saklanan parasal değere sahip, ön ödemeli taşınabilir bir araç olarak tanımlamaktadır (European Central Bank, 1998).

2.1.1.6 Kripto para birimi sanal para birimleri

Kripto para birimlerini tanımlamadan önce, elektronik para ve sanal para birimleri arasındaki farklılıkların netleştirilmesi gerekmektedir. Elektronik para, nakit hesaplarının bir yansımasıdır ve ağ parası adına ortaya çıkmıştır (Khalifa, 2011). Bazıları, Hollandalı bir şirket olan Digi cash tarafından Ekim 1995'te ortaya çıkarıldığını düşünürken, diğerleri elektronik ödemelerin takibiyle yetmişlerde elektronik ödeme kullanımının ilk gerçek başlangıcına bağlanmaktadır. İkinci olarak, sanal para birimleri, ihraççısının yükümlülüğü olmayan gerçek dijital paralardır. Bu ayrım, Bitcoin para biriminin ortaya çıkışıyla (2009) birlikte, kripto para birimi olarak adlandırılan özel bir tür elektronik para ile eski ve modern çalışmaları birbirinden ayıran kritik bir farktır. Kripto para birimleri, dijitalleşme niteliğini alarak somut olmayan para birimleri haline gelmiştir. En önemli özellikleri, kriptografi ile korunmaları ve blockchain teknolojisi altında çalışan merkezi olmayan ağlarda kullanılmalarıdır, bu sayede taklit edilmesi imkansız hale gelmektedirler. Kripto para birimleri, herhangi bir merkezi otorite tarafından düzenlenmez veya yönetilmezler ve hükümet müdahalesine veya manipülasyonuna karşı dirençlidirler. Kripto para birimleri, ticaret yapmak ve para kazanmak için kullanılabileceği gibi telefon faturalarını ödemek veya birçok satın alma işlemini gerçekleştirmek için de kullanılabilir. Popüler kripto para birimleri arasında Bitcoin, Ethereum, XRP, Litecoin ve Bitcoin Cash gibi para birimleri yer almaktadır.

2.1.2 Bitcoin Para Birimi

Elektronik para birimleri, bilgisayar veya diğer elektronik cihazlarda kaydedilen iki şekilde ortaya çıkar: dijital nakit ve kripto para birimleri. Dijital nakit, fiziksel paranın basit bir dijital versiyonudur ve merkezi olmayan bir sistemde blockchain teknolojisi kullanılarak geliştirilir. Bitcoin, diğer para birimleriyle ortak özelliklere sahiptir ancak zaten bir değişim aracıdır ve altınla benzerlik gösteren bir madencilik süreci ile Bitcoin

Cash oluşturulur. Daha spesifik olarak, Bitcoin, belirli ekonomik ve yasal profillere, risk ve getiri özelliklerine sahip bir finansal sözleşme olarak kabul edilebilir. Glaser ve diğerleri (2014) tarafından yapılan bir çalışma, likiditesi nedeniyle Bitcoin'in adi hisse senedi ailesine yakın olduğunu göstermektedir.

2.1.2.1 Bitcoin'in doğası

Akademisyenler ve profesyoneller farklı tanımlar öne sürüyorlar ve Bitcoin'in bir para birimi mi, emtia mı yoksa altın, borç sözleşmesi veya hisse senedi gibi "güvenli" bir yatırım mı olduğu konusunda her zaman hemfikir değillerdir. (Glaser vd., 2014). Bitcoin temel olarak herhangi bir hükümetten bağımsız ve üçüncü taraf (merkez bankası gibi) olmadan çalışan bir ödeme sistemidir. Bu sistemdeki herhangi bir katılımcı, işlemlerin güvenilirliğini ve sistemin istikrarını sağlamak için diğer katılımcıların davranışlarını kontrol edebilir. Ayrıca, tüm katılımcılar, Bitcoin birimlerini kabul eden ve onları kağıt haline getiren elektronik işletmeler aracılığıyla para alışverişinden veya mal ve hizmet satışından elde edilebilecek dijital bir dizi olan herkesin gerçekleştirdiği işlemleri bilme olanağına sahiptir. para birimi veya "blok zincir" temel teknolojisini kullanarak madencilik. İşlem geçmişini içeren güvenli ve dağıtık bir veritabanıdır. Bu "blockchain" teknolojisi, ağ üzerinde yapılan tüm alışverişleri saklayan bir defter görevi görür ve bitcoinler bir finansal varlık görevi görür (Nakamoto vd., 2008), (Tschorsch ve Scheuermann, 2016). Bu defter birbirine bağlı bloklardan oluşur. Her blok, bazı takas işlemleri için bir işlem listesi içerir. Özel kullanıcılar (madenciler), bekleyen farklı işlemleri seçerek yerel olarak bir blok oluşturur. Ardından, her yeni blok, Sudoku'ya benzer bir matematiksel işlemle çizilir. Madenci ağ çözümünü bulduğunda önceden belirlenmiş sayıda bitcoin kazanır. Diğer katılımcılar yarışmaya başka bir ağ ile tekrar başlamalıdır. Ağ zorluğu, madencilerin her keşif arasında ortalama 10 dakika arayla ağ çözümünü bulabilecekleri şekilde ayarlanmıştır (Antonopoulos, 2015). Madencilere, işlemleri blok zincirine entegre etme ve sistemi güvenilir hale getirme çalışmaları için ödeme yapılır. Blok zincirine başarıyla bir blok eklediklerinde bir dizi Bitcoin alırlar. Bu tazminat önceden belirlenmiştir ve maksimum bitcoin sayısı 21 milyon olduğu için ihraç edilen bitcoin sayısı zamanla azalır.

2.1.2.2 Bitcoin para birimi mi?

Ekonomik açıdan incelendiğinde, Bitcoin'in para birimleri ile benzer özelliklere sahip olup olmadığı konusu tartışmalıdır. Para biriminin temel özelliklerine göre uygun bir değişim aracı, istikrarlı bir hesap birimi ve istikrarlı bir değer saklama aracı olması beklenir (Alfieri, 2019). Bitcoin, birçok küresel şirket tarafından kabul edilmesi nedeniyle bir değişim aracı olarak kabul edilmektedir. Ancak, Bitcoin'in fiyat istikrarı konusunda sorunlar yaşanmaktadır. Bunun sebebi, arzın esnek olmaması ve oynaklığın fiyat istikrarını garanti etmemesidir. Bu nedenle, fiyatlar genellikle USD cinsinden verilmekte ve işlem sırasında Bitcoin'e çevrilmektedir (Figuert, 2016).

Başka bir görüşe göre, Bitcoin, kurumsal ekonomi aracılığıyla bir "hesap birimi" olarak kabul edilebilir. Para, bir "sosyal kurum" olarak kabul edildiğinde, Bitcoin de bir "para birimi" olarak nitelendirilebilir (Lakosmki-Laguerre ve Desmedt, 2015). Bitcoin'in bir değer saklama aracı olarak davranması, bazı özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Geleneksel para birimlerine benzemeyen Bitcoin, dünya çapında dağıtılmış bir bilgisayar ağı tarafından yönetilmektedir. Bu nedenle, devletin para politikalarının doğrudan etkisi bulunmamaktadır.

Sonuç olarak, Bitcoin'in para birimleri ile ortak özellikleri bulunmakla birlikte, bazı özellikleri nedeniyle farklı değerlendirilmektedir. Bu nedenle, Bitcoin'in para birimi olarak kabul edilip edilmemesi konusu tartışmaya açık kalmaktadır.

2.1.2.3 Bitcoin altın mı nakit mi?

Bazı araştırmacılar, bitcoin'in sınırlı arzına bağlı olarak zayıf bir enflasyon oranı sergilemesi nedeniyle, emtiaların, özellikle de altının davranışlarına benzer şekilde hareket edebileceğini düşünmektedirler. Bitcoin'in yaratılması, "madencilik" adı verilen bir sürece dayanmaktadır ve herhangi bir hükümet tarafından kontrol edilemez. Bu nedenle, bitcoin bir değişim aracı olarak hareket etmektedir (Dyhrberg, 2016). Değerli emtiaların genellikle güvenli yatırım araçları olduğu göz önüne alındığında, bitcoin de bu kapsamda değerlendirilebilir (Bouri vd., 2016).

Örneğin, 2012-2013 Kıbrıs krizi sırasında, banka iflasları ve mevduat vergilerindeki artış nedeniyle bazı mevduat sahipleri avroyu bitcoin ile değiştirdiler. Benzer şekilde, Çinli mevduat sahipleri, yuanın değer kaybetmesi, Çin'in sermaye çıkışlarına getirdiği kısıtlamalar ve gelişmekte olan ülkelerdeki istikrarsız para politikaları nedeniyle bitcoin'e yöneldiler. Ayrıca, Venezuela'daki enflasyon, Hindistan'daki ticaretin geri çekilmesi ve Zimbabwe'deki likidite krizi gibi özel durumlar, yerel mevduat sahiplerini bitcoin'e yatırım yapmaya teşvik etti. Bu nedenle, bitcoin finansal krizler sırasında değil, özel durumlar için tasarlanmış güvenli bir yatırım aracı olarak görülebilir (Bouri vd., 2016).

Bitcoin, belirli durumlarda güvenli bir yatırım aracı olarak kabul edilebilir. Ancak, altın gibi değerli emtialardan farklılıkları bulunmaktadır. Örneğin, maksimum bitcoin sayısı 21 milyon olarak sınırlandırılmıştır ve bu sayıya ulaşılan kadar her dört yılda bir yeni bitcoin ihraçları yaklaşık olarak ikiye bölünmektedir. Bu özellikleriyle altından ayrılmaktadır. Altın arzının bilinmemesiyle karşılaştırıldığında, bitcoin'in kapitalizasyonu (Kasım 2017'de 117.353.600.811 \$) altından (Kasım 2017'de 7.747.981.667.403 \$) çok daha düşüktür. Ayrıca, bitcoin'in fiyatı, değerini etkileyen faktörlerin altının fiyatını etkileyen faktörlerden farklı olduğu için altının fiyatından bağımsızdır.

Altın ve diğer emtialar fiziksel bir forma sahipken, bitcoin sanal bir forma sahiptir. Bitcoin, para birimleri arasında bir konuma yerleştirilebilir ve altın (değer deposu) ile dolar (değişim aracı) arasında bir ilişki kurulabilir. Bu nedenle, bitcoin önce altınla, daha sonra da dolara karşılaştırılabilir ve bitcoin ile altın/dolar arasındaki ilişki test edilebilir (Dyhrberg, 2016; Baur vd., 2016).

Son olarak, bitcoin nakit veya nakit eşdeğeri olarak kullanılabilir. Ancak, nakit eşdeğeri, varlığın yüksek oranda likit olması ve bilinen bir miktarda nakde dönüştürülebilir olması gerektiği anlamına gelir. Bitcoin, dönüştürülebilir olmasına rağmen, nakit eşdeğeri olarak kabul edilecek kadar likit değildir. Bitcoin bankalara yatırılmaz ve ATM'ler aracılığıyla çekilemez (Raiborn ve Sivitanides, 2015).

2.1.2.4 Bitcoin ve adi hisse senedi

Bitcoin, geleneksel bir takas aracı, değer deposu veya hesap birimi standartlarına tam olarak uymasa da, bazı akademik literatürler alternatif bir bakış açısı sunarak Bitcoin'in çeşitli varlıklar arasında bir varlık olarak davranabileceğini tartışmaktadır (Yermack, 2015). Bitcoin ile adi hisse senetleri arasındaki benzerlik, daha yüksek risk-getiri profili ile açıklanmaktadır. Bitcoin sahibi olmak, matematiksel prosedürleri kullanan uzmanlar tarafından temsil edilen insan sermayesinin bir kısmına sahip olmak anlamına gelir, bu nedenle Bitcoin bir yatırım aracı olarak kabul edilebilir. Bu, normal hisse senetleriyle aynı faydaları sağlar.

Bazı ampirik araştırmalar, Bitcoin'in çeşitlendirme potansiyelini ve performansını değerlendirmek için Bitcoin'in dolaylı olarak bir finansal sözleşme olarak kabul edilebileceğini ortaya koymaktadır. Bu araştırmalar, Bitcoin'in performansını finansal sözleşmeler için kullanılan performans ölçütleri aracılığıyla değerlendirmişlerdir (Bouri vd., 2016; Burniske ve White, 2017).

Bitcoin, kullanıcılarının öncelikle işlem amaçlı alternatif bir yatırım aracı olarak ilgilendiği ve mal veya hizmetlerin ödenmesi için alternatif bir işlem sistemi olarak ikinci planda kaldığı görüşü giderek yaygınlaşmaktadır. Bu görüşe iki önemli bulgu katkıda bulunmaktadır. Birincisi, kullanıcıların ilgisi Bitcoin işlem hacmini etkileyebilirken, Bitcoin sistemindeki hacim üzerinde doğrudan bir etkisi bulunmamaktadır. İkincisi, Bitcoin getirileri, Bitcoin'in güvenliği ve altyapısıyla ilgili olaylara tepki vermektedir. Bitcoin, olumlu olaylardan (örneğin yeni borsa lansmanları) etkilense de, olumsuz olaylar (örneğin sistem hataları, hırsızlıklar, bilgisayar korsanlığı veya borsa çökmeleri) de etkileyebilmektedir. Bitcoin ile finansal sözleşmeler arasındaki benzerlik, 2014 yılında ABD İç Gelir Servisi (IRS) tarafından da kabul edilmiştir. IRS, Bitcoin'i mülk olarak kabul ederek sahiplerini piyasa yatırımcısı olarak tanımlamıştır. Benzer şekilde, 2017'deki DAO davası sonrasında, Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu (SEC), projeye bağlı tokenlerin menkul kıymetler olarak kabul edilmesi gerektiğini açıklamıştır. Bu kararda, projenin destekleme riskini alan yatırımcılar için kar elde etmek amacı taşıdığı vurgulanmıştır. Bitcoin ile ilgili olarak, 2015 yılında Bitcoin Yatırım Ortaklığı ve ARK Yatırım

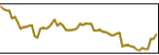
Yönetimi olmak üzere iki Bitcoin izleme yatırım fonu kurulmuştur. Bitcoin Yatırım Ortaklığı bir borsa ticaret fonu (ETF) görevi görürken, ARK Yatırım Yönetimi, birleştirdiği iki inovasyon fonu aracılığıyla Bitcoin'i takip etmektedir (Glaser vd., 2014).

2.1.2.5 Kripto para piyasası

Kripto para piyasası, yalnızca kripto para birimlerinin alınıp satıldığı özel bir pazardır. Bu piyasa, geleneksel piyasalardaki varlıklardan (adi hisse senetleri gibi) farklı olarak yatırımcılar için iyi sonuçlar vermektedir. Bu sonuçlar bölgeden (dünya, Avrupa, Asya Pasifik ve Çin) bağımsız olarak güçlüdür. Ancak, bu çevrimiçi pazar, özellikle borsalarda meydana gelen siber saldırılara karşı savunmasızdır. Ocak 2018'de müşterilerinin 400 milyon dolar kaybetmesine neden olan borsa Coincheck'in son saldırısı bu konuda bir örnektir. Ayrıca kripto para birimlerine olan güven sıklıkla sorgulanır. Şifreleme ilkeleri ve fiyatlarındaki yüksek dalgalanmalar, Bitcoin'in değerinin 2015-2016 döneminde kademeli olarak artmasıyla 2 Ocak 2017'de 1002,5 dolara ulaşmasına rağmen, sonraki günlerde %40'lık bir düşüş yaşanmıştır. Daha hızlı bir oranda büyümeye devam eden Bitcoin, 18 Aralık 2017'de (neredeyse bir yılda %90 artış) 19.395,83 \$'a ulaştıktan sonra istikrarlı bir düşüş yaşamadan önce, 25 Aralık 2017'de 13.668 \$'a kadar gerilemiştir. Eylül 2018'de 6000 \$ değerine ulaşana kadar da oynak bir seyir izlemiştir. Bu oynaklık, kripto para birimlerinin ekonomik değeri ve daha spesifik olarak spekülasyon balonlarının varlığı sorununu gündeme getirmektedir.

2.1.2.6 Dijital pazarda kripto para fiyatları

Kripto para birimlerinin değeri, piyasada işlem gören fiyatların istikrarına bağlıdır ve fiyatlar sürekli olarak yüksek ve düşük arasında değişir. Sanal platformlar, CoinGecko, CoinMarketCap, Cryptocompare gibi, kripto para birimlerinin resmi fiyatlarını takip edebilmenize olanak tanır. Bu platformlar, kripto para birimleri için kullanılan takas araçlarını gösterir ve Şekil (2-1) bu durumu göstermektedir.

Principales 100 Criptomonedas por capitalización de mercado							
Criptomonedas ▾		Lista de seguimiento		USD ▾		Siguiente 100 → Visualizar todo	
#	Nombre	Cap. de Mercado	Precio	Volumen (24h)	Acciones en circulación	Cambio (24h)	Precio (7 días)
1	 Bitcoin	\$127,564,831,773	\$7,476.36	\$5,716,560,000	17,062,425 BTC	3.15%	 ...
2	 Ethereum	\$56,632,710,403	\$567.78	\$2,404,910,000	99,744,109 ETH	7.26%	 ...
3	 Ripple	\$23,734,620,465	\$0.605630	\$401,976,000	39,189,968,239 XRP *	5.07%	 ...
4	 Bitcoin Cash	\$16,854,046,145	\$982.49	\$704,077,000	17,154,438 BCH	5.97%	 ...
5	 EOS	\$10,945,453,185	\$12.33	\$1,938,590,000	887,802,703 EOS *	1.01%	 ...
6	 Litecoin	\$6,846,408,586	\$120.64	\$357,920,000	56,749,323 LTC	5.54%	 ...
7	 Cardano	\$5,310,927,056	\$0.204841	\$176,969,000	25,927,070,538 ADA *	12.78%	 ...
8	 Stellar	\$5,161,912,502	\$0.277842	\$61,783,800	18,578,589,637 XLM *	6.78%	 ...
9	 IOTA	\$4,449,611,054	\$1.60	\$101,174,000	2,779,530,283 MIOTA *	14.53%	 ...
10	 TRON	\$4,242,028,714	\$0.064519	\$620,167,000	65,748,111,645 TRX *	0.71%	 ...

Şekil 2.1 Kripto para piyasası, (CoinMarketCap, <https://coinmarketcap.com/>)

2.1.2.7 Kripto para biriminin dünyadaki yasal durumu

Dünyanın çeşitli ülkelerinde kripto para birimlerinin kullanımı ile ilgili düzenlemeler, ülkelerin kendi içlerinde alım-satım işlemleri konusunda farklı görüşler benimsemeleri nedeniyle farklılık göstermektedir. Bazı ülkeler, örneğin Endonezya ve Ekvador, kripto para birimlerinin kullanımını tamamen yasaklamışlardır. Diğer ülkeler ise, Zimbabve, Birleşik Krallık, İsviçre ve Venezuela gibi, kullanımlarını değerlendirmektedir. Bitcoin'in yasal statüsü ile ilgili olarak, bazı ülkeler zaten Bitcoin'i yasal olarak kabul etmişken, diğerleri ise hala karar verme aşamasındadır. Şekil 2.2 dünya çapında Bitcoin'in yasal statüsünün bir haritasını göstermektedir, bu harita Bitcoin'i yasal olarak kabul eden ve henüz kabul etmeyen ülkeleri göstermektedir.

Şekil 2.2 Bitcoin'in dünyadaki yasal durumu, (<https://www.argaam.com>)

Kripto para birimlerinin dünya çapında yasal bir statüsü bulunmaması, alım satım işlemlerine ilişkin olumsuz beklentileri artırmaktadır. Bununla birlikte, bazı ülkelerde ulusal para birimi için tehdit unsuru oluşturmadığı sürece ticari işlemler için kabul edilip kullanıldığı görülmüştür.

Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri gibi bazı ülkeler, sanal para birimlerine odaklanarak daha şeffaf bir finansal piyasa oluşturmak amacıyla kripto para birimlerinin Menkul Kıymetler ve Borsa Komisyonu'na kaydedilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu kayıt süreci, kamuya açık olmayan maddi bilgilerin kötüye kullanılmasını önlemek için makul politika ve prosedürlere sahip olma gerekliliği, defter ve kayıt gereklilikleri, mali sorumluluk kuralları ve müşteri fonlarının ve menkul kıymetlerinin saklanması gibi bir dizi düzenleyici gereklilikleri kapsamaktadır. SEC, yatırımcıları korumak ve hileli ve manipülatif iş uygulamalarını önlemek için bu düzenleyici önlemleri alır. Ayrıca, borsalarda rekabet gücünü artırır ve yatırımcılar tarafından yapılan işlemlerde daha güvenli bir blockchain sistemi sağlamaktadır (Cointelegraph, 2018).

Kanada'da, dolandırıcılığı önlemek için mali yasaların güncellenmesi ve şirketlerin kaydedilmesi yoluyla daha fazla sanal borsa oluşturma hedefiyle FINA düzenlemelerinin revize edildiği görülmüştür. Bankalar, halkı sanal para birimlerinden

uzak durmaya teşvik ederken, kredi kartlarıyla kripto para alım satım işlemlerinin yasaklanmasıyla sonuçlanan endişelerini dile getirmişlerdir.

Bununla birlikte, Kanada hükümeti ve bankalar, dağıtılmış defter teknolojisine (DLT) ilgi duymaktadır. Hükümet, Blockchain tabanlı bir sistem olan dijital gezgin kimliğini duyurarak, çapraz işlemler için güvenli bir platform sağlamaktadır. Bu sistem, sınır yolcularının kişisel bilgilerini devlet kurumlarına aktarmalarını kolaylaştırmaktadır (Cointelegraph, 2018).

İsviçre örneği, ICO aracılığıyla yapılan işlemlerde sorun ve usulsüzlüklerin önlenmesi için kripto para birimlerinin kullanımının kontrol edilmesine katkıda bulunmak amacıyla özel düzenlemeler getirdi. Bu düzenlemeler, kripto para yatırımlarını düzenlemeyi amaçlayan ekonomik oluşum FINNA tarafından kontrol edilmiştir.

FINNA, vatandaşlara alım satım transferlerinin nasıl gerçekleştirileceğini ve düzenlemelerini açıklayan bir rehber yayınladı. Bu sayede, FINNA üyeleri İsviçre'de ortaya çıkan ICO'lardaki büyük artışı kontrol ederek yatırımcılar için maksimum güvenlik sağlamak ve kara para aklamayı önlemeyi hedeflemektedir.

İsviçre hükümetinin aldığı bu karar, ülkenin bankacılık gizliliğine sahip olması ve gizemli bir ülke olarak nitelendirilmesi nedeniyle dünya genelinde dikkat çekmiştir. Bu önlemler, İsviçre'nin önde gelen ekonomik sektörleri arasında yer almasını desteklemektedir (Criptomonedas vigilante, 2018).

Venezuela'nın durumu, ulusal para biriminin devalüasyonu nedeniyle finansal işlemlerin yapılmasının zorlaşmasıyla benzerlik göstermektedir. Bu nedenle, Venezuela hükümeti, ülkenin finansal sisteminde iyileştirmeler getirmek amacıyla Petro adlı belirli bir kripto para birimini uygulamayı seçmiştir.

2018'de Venezuela hükümeti, ülkedeki kripto para birimi işlemlerine ilişkin düzenlemeleri yayınlamış ve "Karayip ülkesindeki kripto para birimi değişim şirketlerinin, Supcaven mevzuatına uygunluğu düzenleyen bir lisans almak için bu kılavuzu takip etmeleri gerektiği ve bu kararın Petro kullanarak yasal olarak alım satım

işlemlerinin gerçekleştirilmesi ile karakterize edildiği" ifadelerine yer vermiştir (José Luis Roca, 2018).

Finans alanındaki küreselleşme ve yeni teknolojiler hakkındaki konuşmalara rağmen, tüm ülkeler henüz sanal para birimleri dünyasına girmeye ikna olmadı ve bu nedenle hala güvensizlik ve benimseme konusunda isteksizlik yaratıyor. Bu durum, birçok ülkede uygulanmasından kaçınılmaktadır.

Gelişmiş ülkeler, özellikle Amerika Birleşik Devletleri, Kanada ve birçok Avrupa ülkesi, ekonomilerinin ve nüfuslarının istikrar özellikleri nedeniyle kripto para birimlerine yatırım yapma risklerini üstlenerek bu alternatifi etkin bir şekilde uygulamışlardır.

Ancak, risklerin yoksul ülkeler üzerindeki etkisi önemlidir. Eğer önlem alınmazsa veya kullanımlarına ilişkin uygun prosedürler oluşturulmazsa, kripto para birimleri iç krizlere yol açabilir. Bu nedenle, ilgisizliği veya belirsizliği teşvik ederken, hareket eden bir para birimi sayesinde düşük işlem maliyetleri oluşturarak krizlerin yönetilmesine yardımcı olabilecek ekonomik kriz yaşayan ülkeler ve kendi para birimlerine sahip olmayan ülkeler için şiddetle tavsiye edilir. Ayrıca, sanal para birimleri, iç veya dış ticaret için yönetilebilir olmanın yanı sıra, hızlı ve yüksek oranda bölünebilir ve bir maliyet üretimi (yalnızca satın alma) anlamına gelmeyen bir değer deposu olarak kullanılabilir ve iç krizle değerinin altında kalmayabilir.

Kripto para birimleri ayrıca bu ülkelere borsanın bağımsızlığına olanak sağlayan bir avantaj daha sunmaktadır. Bu da kripto para birimlerinin kullanımı için FIAT parası ile takas yapmanın zorunlu olmamasıdır. Kripto para birimlerinin, mallar ve hizmetlerle takas edilebilecek kendi değişim değerleri vardır ve resmi ATM'lerde FIAT nakit işlemlerinin (dolar veya Euro cinsinden) olmasına rağmen, kullanılmaları için çok çeşitli alternatifler sunarlar.

Yukarıdakilerin bir sonucu olarak, kripto para birimlerinin ana özelliği olan merkezi olmayan doğası, kendi para birimlerine sahip olmayan ülkeler için bir alternatif sunmaktadır. Bu da bu ülkelerin yabancı bir para birimini benimsemelerine gerek kalmadan bir ödeme aracına sahip olmalarını sağlar. Bu durum, bu ülkelerin "fahiş

ayrıcalıklara" uymalarını veya ihraç ettikleri ülkeye boyun eğmelerini gerektirmez. Ayrıca, uluslararası pazarlarda daha şeffaf bir ödeme aracına sahip olurlar ve siyasi veya ekonomik koşullardan daha az etkilenirler (Criptomonedas vigilante, 2018).

2.1.3 Kripto Para İşletim Sistemleri

Bitcoin, dağıtılmış bir şekilde, herhangi bir özel kuruluşun kontrolü olmaksızın herkesin gözetimi altında para alışverişine izin veren blok zincirine dayalı bir yeniliktir. Sistemin katma değeri herkesin paydaş olabilmesidir (Shermin, 2017). Para birimlerinin izlediği teknolojiyi anlamak, ne olduğuna dair net ve doğru bir algı, fenomenlerinin yorumlanmasında daha fazla inceleme ve üç aşamada onu benimseme ve gelecekte uygulama olasılığının tartışılmasını sağlar.

2.1.3.1 Ana bitcoin işletim sistemi (blockchain)

Bitcoin'in temel teknolojik özelliği, küresel bir genel deftere bağlı olmasıdır. Bu defter, blok adı verilen bir zincir içerir ve her blok, defteri oluşturan bir önceki bloğun şifreleme veya dijital imzasının yanı sıra bir işlem listesi içerir. Her blok, bir öncekine bağlı olduğu için blok zinciri oluşur ve bu zincir, Bitcoin protokolünü çalıştıran tüm bilgisayarlara dağıtılır. Bu nedenle, Bitcoin ağındaki tüm düğümler tam olarak yürütülen tüm işlemlerin kopyalarını içerir. Katılımcılar, yeni işlemlerin geçerliliğini blok blok kanıtlar ve konsensüs protokolü ile yeni blokların güven zincirine dahil edilip edilmeyeceği belirlenir. Bu işlem, her işlemin Bitcoin ağına bağlı geniş bir bilgisayar ağına Dağıtılmış Defter adı verilen bir yöntemle gönderilmesiyle başlar. Bu cihazlar, karmaşık bir matematik problemini çözerek aktarımı kabul etmek için birbirleriyle yarışır ve bunu ilk çözen, yeni bitcoin veya onun parçalarını elde etme ödülünü kazanır. Bu nedenle, madencilik terimi, bu yöntemin kullanıcıları olarak adlandırılmıştır. Blok zinciri teknolojisi, madencilik ve havale işlemlerine ek olarak bir ödeme işleme sistemi olarak kabul edilir. (Baron et al., 2015; Iansiti and Lakhani, 2017).

Hesap defteri, gerçekleşen tüm işlemlerin toplandığı, transfer gerçekleştiğinde otomatik olarak kaydedildiği ve bunların nasıl kaydedileceğine veya değerlerine veya kimin hesabına kaydedildiğine kimsenin karışmadığı merkezi olmayan bir araçtır.

Tüm kullanıcılar, yinelemeyi, tahrifatı veya dolandırıcılığı önlemek için eski blokların bilgilerini yanlarında taşıyan yeni blok zincirleri şeklindedir, Genel ve resmi bir kitap olup, değiştirilemez, değiştirilemez ve geniş bir bilgisayar ağında saklanan bir bilgi deposudur (Gomzin, 2016) . Böylece ağ için merkezi bir otorite yoktur, çünkü herkes ağı kullanabilir ve aynı zamanda onu kontrol edenlerden biri olarak kabul edilir, Her işlem gerçekleşen son işlemle bağlantılı olduğundan, blok zinciri oluşturulduğu şekilde oldukça güvenlidir. Ve bu işlemler binlerce bilgisayarda kayıtlı olduğu ve mevcut olduğu için bunların hacklenmesi konusu çok zordur çünkü binlerce bilgisayarın hacklenmesi ve her cihazın aynı anda hacklenmesi gerekir ki bu da mümkün değildir (Todorov, 2017) .

Blockchain işletim sistemi, dağıtılmış bir veri kaydının varlığıyla ayırt edilir; burada blockchain sistemindeki her kişi, verilere ve geçmişe tam erişime sahiptir ve aynı zamanda kullanıcı bu verileri kontrol edemez veya değiştiremez, ancak veriler gönderilecek olan onaylanır ve dönüşüm gerçekleşir. Satıcı ile alıcı arasında üçüncü taraf bir aracı olmaksızın iletişimin gerçekleştiği ve sürecin kopyalanarak tüm sözleşmelere dağıtıldığı eşler arası bir sistemde. Gizlilik ve şeffaflık, tüm aktarımlar herkes tarafından görülebilir ve her düğüm veya kullanıcı, kullanıcının bir ad veya takma ad olarak bilindiği 30 veya daha fazla harf ve sayıya sahiptir ve kişi tanınma veya anonim olma arasında seçim yapabilir. Kayıt işlemlerinde geri dönüş yoktur. Ağ üzerinde bir transfer kabul edildiğinde geri alınamaz, değiştirilemez veya silinemez, çünkü her transfer bir öncekine bağlıdır ve önceki veriler yeni olanlarla birlikte kopyalanır. kaydedildi. Aritmetik mantık, blockchain sistemi üzerinde açık deftere kaydın anlamının dijital niteliği, güven zinciri veya bloklar içindeki transferler, aynı sistemde programlanan hesaplama mantığına bağlanır, böylece transfer yüklenir yüklenmez ağ, blok zincirinde kullanılan protokol tarafından otomatik olarak doğrulanır.

2.1.3.2 Madencilik sistemi

Madencilik teknolojisi, güven zinciri yoluyla gerçekleşen işlemlerin güvenliğini sağlamak için aktarımın şifresini çözmek ve orijinalliğini sağlamak için şifreleme sistemlerini benimseyen ve matematiksel algoritmaları çözen gelişmiş bir yöntemdir.

Madenciler topluluğu, transferleri gönderip alma ve ilgili tarafa ulaşma ve onları hırsızlık ve kayıptan koruma kontrolü olarak kabul edilir (Cong ve He, 2019). Bitcoin düğümleri (bilgisayarlar tarafından temsil edilen madenciler topluluğu), transferin meşruiyetini doğrulamak ve halihazırda başka bir yerde harcanmış para birimini iki katına çıkarma girişimlerini ayırt etmek için kullanılır. Madencilik, madeni para üreten ve bulması ve daha fazla yeni bitcoin yaratması zor olacak şekilde bilinçli olarak tasarlanmıştır (Bitcoin.com, 2017).

Bitcoin madenciliği terimi, yer altından altın çıkarmak için kullanılan keşif/madencilik terimine benzer ve değerli bir para birimi elde etmek için belli bir çaba sarf edildiğini gösterir. Bitcoin protokolü nedeniyle madencilik operasyonları giderek zorlaşmaktadır. Bitcoin üretimi arttıkça madencilik daha da zorlaşmakta ve para biriminin daha iyi olması için matematiksel denklemler daha karmaşık hale gelmektedir. Ayrıca, enflasyon ve ekonomik sorunlar gibi büyük miktarda döviz arz etmekten kaynaklanan sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Bitcoin, yeni bitcoin üretmek için madencilik kullanır ve madenciler, doğruladıkları transferler için herhangi bir ücret ödemezler. Bunun yerine, bir işlemi doğrulayarak şifre çözmeyi başaran madenci, yeni bitcoinler veya bir kısmıyla ödüllendirilir. Bu şekilde, yeni birimler merkezi olmayan bir şekilde yayılabilir ve kullanıcılar güvenlik ve düzen sağlama konusunda motive edilir. Bu ödül sistemi, müşterilere sistemin gücüne dair bir güvenlik ve güven duygusu verir ve kendisine veya kullanıcılara zarar verebilecek şeyleri önler. (Todorov, 2017)

A. Bitcoin ödül sistemi

Madencilerin Bitcoin oluşumunda ödül elde etmesi için iki seçenek vardır: solo madencilik ve havuz madenciliği. Cong ve He (2019) tarafından yapılan araştırmaya göre, solo madencilik bireysel bir çalışmadır ve madenci ödülü doğrudan kendisi alır. Diğer yandan, havuz madenciliğinde madenciler bir grup oluşturur ve ödül ortak çalışmalarına göre paylaştırılır. Bu yöntemde, madenciler daha küçük ve daha sık ödüller alırlar, ancak ödülü paylaştıkları için toplam ödül miktarı solo madenciliğe göre daha düşüktür. Her iki yöntemin de avantajları ve dezavantajları vardır ve seçim, madencilerin tercihlerine ve hedeflerine göre değişebilir.

B. Transferin kabul şartları

Madencilik genellikle en yüksek ücretli transferlere göre gerçekleştirilir ve transferin kabul edilmesi için belli koşulların yerine getirilmesi gerekmektedir (Narayanan vd., 2016). Bu koşulların arasında, işlem boyutunun 1000 bayttan küçük olması, tüm çıktıların 0.01 BTC veya daha büyük olması, önceliğin yeterince büyük ve önceki koşulları karşılaması yer almaktadır. Öncelik, giriş yaşının ve giriş değeri toplamının işlem hacmine bölünmesiyle hesaplanmaktadır. Transferin değeri ve toplamı Bitcoin'dir, bu nedenle ne kadar uzun süre harcanmazsa, daha sonra ödenmesinin önceliği o kadar yüksek olur.

Bu koşullar veya gereksinimler karşılandığında işlem kaydedilir ve ücretsiz olarak güven zincirine kaydedilir. Ancak, bu koşullar sağlanmazsa ücretler uygulanır. Ücretler, yaklaşık 0.0001 Bitcoin / 1000 bayt civarında değişen miktarda olabilir. Ücretler zaman zaman değişebilir ve bu değişiklikler para birimi ve onunla başa çıkma yöntemi geliştikçe meydana gelir. Ücretler transferin kalitesine ve hızına bağlı olarak değişebilir ve dönüştürme maliyetleri değişebilir.

Ödenen ücret ne kadar yüksek olursa, transferin işlem süresi o kadar kısalar. Ücretlerin farklı hız seviyeleri vardır ve kullanılan dönüştürme hızı dijital işlemcinin kapasitesi ile ölçülür. Madenciler, kendi bloklarında yaklaşık 1 milyon bayt civarında işlem barındırabildikleri için, üretmeye çalıştıkları bloklara hangi işlemleri dahil edeceklerine karar vermek için bu ölçümü kullanırlar (Zak, 2018). Bu nedenle, bayt başına daha fazla ücret ödeyen işlemleri dahil etmeyi tercih ederler. Aktarılacak toplam Bitcoin miktarına ilişkin ücretler, işlemin bayt boyutuna göre belirlenir. Örneğin, işlemin boyutu 500 byte ise, transfer edilecek Bitcoin miktarı ne olursa olsun aynı ücret ödenir.

Küçük transferler yapılırken, ücretlerin kağıt paraların dolaşımdaki fiyatlarına göre yüksek olduğunu belirtmek gerekir. Bazı transferlerin fiyatı 18 doları aşabilir ve bu, basit işlemlerde verimsizliğe yol açabilir (Bitcoinfees, 2018).

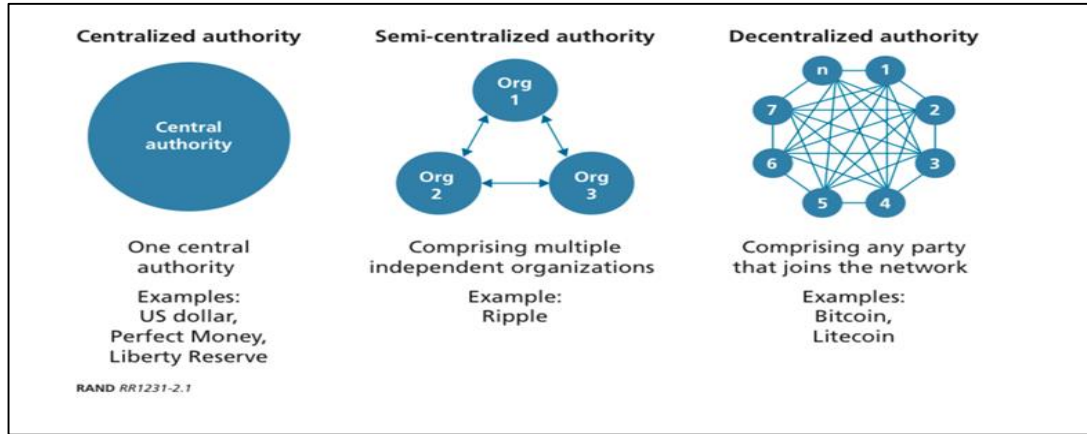
2.1.3.3 Bitcoin merkezsizleştirme sistemi

Sanal para birimleri, teknik ve idari açıdan kullanımlarında ademi merkeziyet sistemini benimsemekte farklılık göstermektedir. Birçok sanal para birimi tam ademi merkeziyet yaklaşımını izlemeye çalışırken başarısız olmuş ve Bitcoin para birimi tarafından ulaşılan seviyeye yükselmemiştir. Bitcoin para birimi tam ve mutlak ademi merkeziyet sistemini kullanmaktadır.

Sanal dünyalar, dönüştürme ve kayıt işlemlerinin dolandırıcılık ve manipülasyondan uzakta gerçekleştirilmesi için güvenli bir sanal para birimine ihtiyaç duymaktadır. Ancak bazı sanal para birimlerinin nihai olarak ana veren şirkete ait olduğu göz önüne alındığında, ihraççıyı veya sahibini manipüle edebilme riski bulunmaktadır. Bu para birimlerinde, ihraççı veya sahibi, kendi takdirine ve isteklerine göre para yatırabilir ve para biriminin değerini kullanıcıların rızası olmadan yükseltebilir. Ayrıca, ana kaynağa saldırılması ve çalınması durumunda kullanıcılar tüm birikimlerini kaybedebilirler (Piasecki, 2012).

Bitcoin, tamamen merkezi olmayan ve bağımsız yapısıyla para birimi gücünün yönetimine tüm kullanıcıların katılımını sağlar ve merkezi otoritenin her kullanıcısı kadar eşit güç paylarına bölünür. Bu özellik, sanal para birimleri oluşturmak için bir kriter olabilir. Kullanıcılar, para birimi politikalarını ve değişikliklerini kabul edip etmediklerine karar vererek tercih ettikleri para birimini seçebilirler.

Genel olarak, küresel para birimlerinin yönetimi, ya tamamen merkezi bir otorite tarafından ya da yarı merkezi bir otorite tarafından ya da tamamen merkezi olmayan bir otorite tarafından gerçekleştirilir. Bazı para birimleri merkezi bir otoriteye bağlıken (örneğin Ripple), bazıları tamamen merkezi olmayan bir otoriteye sahiptir (örneğin Bitcoin).

Şekil 2.3 Türlerine göre para birimlerinde otorite yapısı (Baron vd., 2015)

Para biçiminde dijital değerler oluşturmak, nispeten kolay bir konudur, çünkü bu para birimleri için herhangi bir dijital değer oluşturmak, dijital olarak işlenmiş bir dizi veridir. Bu veriler bilgisayara kaydedilir ve iki sayı içinde bir kalıba dönüştürülür; ya bir ya da sıfır. Örneğin, (010011101) gibi veriler, bir kişi (A) dijital para birimine sahip olduğunda, bunları (B) kişisine gönderir ve ardından (A) bu gönderilen verilerin bir kopyasını bilgisayarında tutar. Ancak bu işlem, çifte harcama sorununa neden olabilir (Karame ve Androuraki, 2016).

Bu nedenle, Bitcoin'deki merkezi olmayan teknolojinin tüm kullanıcıları, finansal işlemler yapabilmeleri için merkezi sunucuya (defter) kayıtlı olmak zorundadırlar. Bu sayede, finansal geçmişleri baştan toplanır ve böylece hiçbir işlemleri veya aldatmacayı tekrarlayamaz. Merkezi olmayan ve halka açık bir defterde mevcut olduklarından ve kayıtlı olduklarından, hareket eden bakiyeler bilgisi sayesinde, defter, tıpkı hesap defterinin muhasebe girişlerini kaydederken yaptığı gibi, gelen ve giden bakiyelerin dengelendiği her kullanıcı için bir hesap bakiyesi oluşturur (Gomzin, 2016).

Bitcoin, kullanıcıları (47hqq66lxc8.....etc) gibi büyük bir sayı ve harf matrisiyle tanımlar ve bu adres, kullanıcıların bitcoin aktarmaları gerektiğinde ağdaki kendi adreslerini bilebilecekleri genel gizliliğin genel kısmı olarak kabul edilir. Kullanıcının tam kontrolü altında olan ve kimsenin ifşa edemediği mahremiyeti içindeki özel şifreli kısmı, (A) partisinden (B) tarafına transferler, gönderilecek yer olarak (B) partisinin genel gizliliğinde genel adres verilerek yapılır (Franco, 2014), Ağdaki hiç kimsenin

(A) veya (B)'nin kimliğini tanımlayamayacağı, bunun yerine ağdaki özel adreslerini ve takma adlarını - kendilerine verilen ve onlar tarafından seçilmediği - ayrıntılarda belirtilmiştir. Bunlar, genel muhasebeye kaydolduklarında ağ tarafından, yeni bir kullanıcı için giriş yaptığı ve kullandığı andan itibaren tüm işlemlerin kaydedildiği bir tür muhasebe sayfası açma olarak bilinir (Karama ve Androulaki, 2016).

2.1.4 Kripto Para E-Cüzdanı

Genel olarak elektronik cüzdan, internet üzerinden ticari ve finansal işlemlerde kullanılan bir elektronik kart türüdür ve kredi kartına çok benzer şekilde çalıştığı için bu işlem bilgisayar veya akıllı tahtalar kullanılarak yapılır, Ayrıca e-cüzdan ile banka hesabını birbirine bağlayarak internet üzerinden birçok işlemi banka hesaplarındaki bakiyeler üzerinden tamamlamak, e-cüzdanlar üzerinden aylık veya herhangi bir ödemeyi yapmak mümkündür. E-cüzdan sahibinden ödenmesi gereken diğer finansal ödemeler, Kripto para cüzdanı, blok zinciri ağıyla etkileşime geçmek için kullanabilecek bir araçtır. Kripto para cüzdanları, kripto para birimlerinin kullanımının ayrılmaz bir parçasıdır ve blok zinciri ağları aracılığıyla para gönderip almayı mümkün kılan altyapının önemli bir parçasıdır. Her cüzdan türünün avantajları ve dezavantajları vardır ve yazılım, donanım ve kağıt cüzdanlar olmak üzere üç gruba ayrılabilir pek çok kripto para cüzdanı türü vardır. Bu cüzdanların çalışma mekanizmalarına göre sıcak olarak da adlandırılabilirler. veya soğuk cüzdanlar. Kripto para cüzdanı servis sağlayıcılarının çoğu, yazılım tabanlıdır ve bu da onları donanım cüzdanlarından daha kullanışlı hale getirir. Bununla birlikte, donanım cüzdanları daha güvenli bir alternatiftir. Öte yandan, kağıt cüzdanlar, bir kağıda basılmış bir "cüzdan" dan oluşur, ancak kullanımları artık modası geçmiş ve güvenilmez olarak kabul edilmektedir(Rao, 2015).

2.1.4.1 Kripto para cüzdanları nasıl çalışır?

Popüler inanın aksine, kripto para cüzdanları aslında dijital varlıkları depolamaz, bunun yerine blok zinciriyle etkileşime geçmek için gereken araçları sağlar. Yani bu cüzdanlar, blockchain işlemleri yoluyla kripto para göndermek ve almak için gereken bilgileri üretebilir. Bu bilgi, simetrik şifrelemede kullanılan tek anahtarın aksine bir

genel anahtar ve bir özel anahtar kullanan bir çerçeve olan asimetrik kriptografi olarak da bilinen (PKC) veya genel anahtarı kullanan bir veya daha fazla genel ve özel anahtar çiftinden oluşur, Cüzdan ayrıca, genel ve özel anahtarlara dayalı olarak oluşturulan alfanümerik bir tanımlayıcı olan bir adres içerir. Bu adres, özünde, blok zincirinde madeni paraların gönderilebileceği belirli bir "konumdur" para almak için adresinizi başkalarıyla paylaşılmasını sağlar (Bleumer, 2005).

2.1.4.2 Kripto para cüzdanı türleri

Kripto para düzenleyicisi, tüccarı veya sahibi olsun, bir kişinin bir kripto para cüzdanına ihtiyacı vardır. Bunları mobil cüzdanlar, web cüzdanlar, yazılım cüzdanlar, masaüstü cüzdanlar, donanım cüzdanlar ve kağıt cüzdanlar olarak ayırmanın yanı sıra, ayrılabilirler. çalışma şekline göre sıcak cüzdanlar ve soğuk cüzdanlar olarak ayırd edilmektedir (Rao, 2015).

A. Sıcak cüzdan

Sıcak cüzdanlar, özellikle borsalarda, borsadaki kripto para birimlerini saklamak ve işlem yapmak için kullanılır. Kullanıcının özel anahtarları sıcak cüzdanlarda tutulur ve bu anahtarlar, kullanıcının dijital varlıklarını yönetmesini sağlar. Sıcak cüzdanlar, kullanıcıların hızlı bir şekilde işlem yapmasına izin verir ve bu nedenle sıklıkla kullanılır. Ancak, internete bağlı olmaları nedeniyle, sıcak cüzdanlar daha az güvenlidir ve çevrimiçi saldırılara daha açıktır. Bu nedenle, uzun vadeli saklama için soğuk cüzdanlar önerilir.

B. Soğuk cüzdan

Bu cüzdan çevrimdışıdır ve bunun yerine anahtarları çevrimdışı depolamak için fiziksel bir ortam kullanır, bu da onu çevrimiçi bilgisayar korsanlığı girişimlerine karşı dirençli kılar. Bu nedenle, soğuk cüzdanlar madeni paraları "saklamak" için daha güvenli bir alternatiftir. Bu yöntem aynı zamanda kripto para biriminin çevrimdışı depolanması (soğuk depolama) olarak da bilinir ve özellikle uzun vadeli yatırımcılar veya "sahipleri" için uygundur.

2.1.4.3 E-cüzdanın avantajları

Kullanıcılar arasındaki birçok işlem ve işlemde yaygın olarak kullanılan e-cüzdanın birçok avantajı bulunmaktadır ve bu avantajlar kullanıcılar arasında gerçekleştirilen elektronik işlemlerle sınırlı kalmayıp, İçerdikleri önemli bilgiler arasında ve elektronik cüzdanın avantajları arasında en öne çıkanları şunlardır(Gaille, 13 C.E.) :

- Kolaylık ve ödeme kolaylığı: Kullanıcı, elde ettiği bir mal, hizmet veya işlem için herhangi bir satış noktasında veya herhangi bir kurum veya kuruluşta cep telefonundan tek tuşla ödeme yapabilir.
- Kullanım verimliliği: Kullanıcı, elektronik cüzdanı kullanırken, kişinin genellikle yanında taşıdığı birçok kağıt arasında cüzdanında para veya ödeme yapmak için doğru kartı aramak zorunda kalmayacak ve cüzdanını taşımasına gerek kalmayabilir.
- Organizasyon: E-cüzdan, ödeme kartlarından sahibine belirli ürünleri satın alırken puan ve indirim sağlayan sadakat kartlarına, hatta kullanıcı için üyelik kartlarına kadar her türlü kartı kullanıcı için yönetebilir.
- Güvenlik ve gizlilik: Kullanıcının, herkesin erişebileceği normal cüzdanın aksine, cüzdana erişimi kontrol etmek için gizli bir kod koyabildiği ve alışveriş yaparken değiştirilen numaranın yalnızca benzersiz bir kimlik numarası olduğu ve cüzdan hakkında herhangi bir bilgi olmadığı durumlarda. kartın kendisi, bu da daha fazla konfor ve güvenlik anlamına gelir.
- Performans kolaylığı ve hızı: Bazı web siteleri, müşteri için zahmetli olan ödeme işlemleri için formların doldurulmasını gerektirebilir, ancak e-cüzdan, kullanıcının bu tür hantal formları atlamasına olanak tanır.
- İndirimler ve ödüller sunmak: E-cüzdan, daha fazla hizmet ve ürünü daha düşük fiyatlarla alınmasını sağlayacak birçok özel teklif ve ödül içerir.

- Düşük maliyetler: e-cüzdan, içinde kullanılan hizmetlere ve kartlara yüksek ücretler uygulamadığından maliyetlerde azalma yaşanabilir.

2.1.5 Kripto Para Birimlerini Diğer Para Birimleriyle Karşılaştırılması

Tablo 2.1 Bitcoin tarafından temsil edilen kripto para birimlerine kıyasla diğer finansal enstrümanların sahip olduğu en önemli avantajları/dezavantajları göstermektedir.

Tablo 2.1 Bitcoin tarafından temsil edilen kripto para birimlerine kıyasla para birimlerinin avantajları (<https://blog.bit2me.com/es/precio-bitcoin/>).

Para özellikleri	Altın	Nakit	Kripto Bitcoin
Değiştirilebilir	+	+	+
Aşınmaz	+/-	-	+
Taşınabilirlik	+/-	+	+
Dayanıklılık	+	+/-	+
Bölünebilirlik	+/-	+/-	+
Güvenli (sahteciliğe karşı korunaklı)	+/-	+/-	+
Kolay yönetilebilirlik	-	+	+
Kıt (Öngörülebilir arz)	+/-	-	+
Egemen (hükümet tarafından çıkarılır)	-	+	-
Merkezi olmayan	-	-	+
Akıllı (programlanabilir)	-	-	+

2.1.5.2 Değişim olasılığı

Parayı kullanma veya bir mal veya hizmet karşılığında takas etme yeteneği, “takası bir kenara bırakıp daha rafine bir dolaşım ortamı yaratma ihtiyacından” kaynaklandığı için, bazı ürünlerin bölünmezliği sorunu nedeniyle” ve dolayısıyla kıymetli madenler (altın veya gümüş) olarak düzenlenmiş değerli eşyaların mübadelesinin gerçekleştirilmesi olarak tanımlanmaktadır.

2.1.5.3 Korozyon

Dayanıklılık, yönetilebilirlik, taşınabilirlik gibi diğer ilgili özelliklerle ilişkilidir. Geçmişte, değerli metaller "dayanıklılıkları, taşınabilirlikleri ve parçalanabilirlikleri" ile tanınırdı (Mueller,v.d.). Kağıt paranın varlığından önce onu yaygın ödeme araçlarından biri yapan, altının veya değerli metallerin faydaları, zamanla aşınmalarının önemsiz olması ve bu nedenle dayanıklı olmalarıdır, ancak büyük

miktarlarda taşınabilirlik için bir sorundur, çünkü boyutlarına göre ağır veya ezilmiş olma eğilimindedirler, bu da özelliklerini vurgular. Düşük yönetilebilirlik, kağıt paranın ortaya çıkmasından sonra ortaya çıkan bir sorundur. Öte yandan, 1973 yılında yürürlüğe giren ve Amerika Birleşik Devletleri tarafından değer takası işlemleri yapmak üzere çıkarılan ve kağıttan yapılmış, ancak nakit para olan FIAT parası, yüksek aşınmaya ve dolayısıyla dayanıklılığa sahiptir. Düşük, "örneğin, bir dolar biriminin raf ömrü yaklaşık 21 ay iken, yüksek değerli bir doların ömrü yedi yıla kadar çıkabilmektedir (Mercado Plus, 2016). Nakit türünün yenilenmesi gereken bir dönemdir ve dolayısıyla ihraççı için sürekli bir yatırımı temsil eder. Bununla birlikte, taşınabilirlik ve yönetim açısından da bir avantajı temsil eder, çünkü küçük boyutu ve hafifliği nedeniyle taşınması kolaydır ve cüzdanın alanına uyum sağlar, ayrıca bir banka hesabında saklandığında pratiktir ve dünyanın her yerinde kabul edilecek bir banka kartından kullanılır. Kripto para birimleri bu özelliklere sahiptir, sanal ortam oldukları ve kodlarla yönlendirildikleri için aşınmazlar ve bu nedenle dayanıklılıkları yüksek olur ve internet erişiminiz olduğu ve nasıl yapılacağını bildiğiniz sürece taşınabilirliği ve yönetimi kolaydır. Akıllı bir cihazdan dünyanın herhangi bir yerine en düşük maliyetle alışveriş yapma kolaylığı sağlayan bu tür işlemler ticarete de oldukça kolaylık sağlar.

2.1.5.4 Bölünebilirlik

Bu, “paranın uygun birimlere bölünmesi gerekir ki, ister büyük ister küçük değerli olsun, her türlü işlem onunla ödenebilir” (Tripod, 2018). Değerli metalleri bölmek zordur, çünkü külçe altının daha küçük bir kısmına ihtiyaç duyulursa, doğru miktarda almak için metali kırılması veya eritilmesi gerekir, bu da takas sürecini zor ve verimsiz hale getirir. Öte yandan, FIAT parası, takası kolaylaştıran geniş bir kabul görmüş fiyat yelpazesine sahip olarak daha fazla bölünebilirliğe sahiptir, Ancak yine de yüksek sınıflarda değişimle ilgili sorunlar olabilir; Öte yandan, kripto para birimleri yüksek derecede hashabiliteye sahiptir, çünkü internet üzerinden satoshiler aktarılarak minimum kupürlere verimli bir şekilde erişilebilir. FIAT para birimi, devlet tarafından yasal ihale olarak tanınan ve üzerinde yazılı değer hiçbir gerçek değere dayanmadığı bir para birimidir. Yani FIAT para birimi, bir mal veya hizmetle karşılanamayan kağıt para veya dijital para birimidir.

FIAT para birimleri, merkezi hükümetler tarafından çıkarılır ve yönetilir. Hükümetler, FIAT para birimlerinin değerini ve miktarını kontrol edebilir, bu nedenle FIAT para birimleri genellikle para politikası araçları olarak kullanılır. FIAT para birimleri, dünya genelinde kullanılan en yaygın para birimleri arasındadır. Örnek olarak ABD doları, Euro, İngiliz Sterlini ve Japon Yeni gibi para birimleri FIAT para birimlerine örnek olarak verilebilir.

2.1.5.5 Güvenlik

Para ile ilgili diğer bir özelliktir, çünkü sahtecilik ve yaygınlaştırma kolaylığına işaret eder ve güvenliğini sağlamak ve kalpazanlığını önlemek için kullanılan araçlar yani teknolojiye sahip olabilecek programlama veya istihbarat bilgileri ile birlikte analiz edilebilir. Kripto para birimleri yüksek teknolojiye sahip olsa da, bu, yenilikçi güvenlik standartları kullanılarak programlanabilir olmalarına ve "ağıdaki tüm katılımcılar arasında dağıtılan merkezi olmayan güven" (Strategias, 2016) adı verilen ve kalpazanlığı önleyen yapıyı yaratmalarına olanak tanır, çünkü bir blok sistemi kullanarak bir kriptografik süreç kompleksi elde eder.

2.1.5.6 Egemenlik ve merkeziyetçilik

Bu özellik, devletin arabulucuya kimin itaat edeceği ve dolayısıyla arz miktarı ile ilgili olan para ile ilgili işlevlerine atıfta bulunur, çünkü bu ilişkiye göre piyasadaki para miktarının düzenlenip düzenlenmediği, Değerli metaller, çoğunlukla meta veya değer belgesi olarak kullanıldıkları ve bu nedenle fiyatları küresel arz ve talep tarafından belirlendiği için bu özelliklere tercihen sahip değildir (Cotización de Metales, 2017), Fiyatlarının da piyasa tarafından düzenlendiği, benzer özelliklerin oluşmasına yol açan, devletin taleplerine cevap vermediği için her iki ortamın da egemenliğinin ve merkezileşmesinin düşük olduğu kripto para birimleri için de benzer bir durum söz konusudur. Bu altın arzı, dünya çapında yürütülen çıkarma işlemlerine dayanmaktadır ve kripto para birimleri, şirket tarafından belirlenen ihraç politikalarına uygundur, Öte yandan, FIAT parasının devletle yüksek egemen ve merkezi bir ilişkisi vardır, çünkü ülkede para türlerinin düzenleyicisi olarak görev yapan ülkenin veya toplumun (örneğin: Avrupa Birliği) merkez bankası tarafından açıkça basılmaktadır. ekonomik

istikrarı sağlamak için para politikası yoluyla piyasaya Tüm bu özellikler, paranın çeşitli biçimlerde sunduğu işlevlere yanıt verir.

2.1.6 Kripto Para Avantajları, Dezavantajları, Riskleri ve Zorlukları

Kripto para birimleri, merkezi olmayan yapısı, işlemlerin hızlı tamamlanması ve güvenlik sistemi nedeniyle bir dizi avantaj sağlar. Ancak, uluslararası platformda yeni bir alternatif ödeme aracı olarak kullanılmak için karşılaşılan dezavantajlar, riskler ve zorluklar da vardır.

2.1.6.1 Kripto para biriminin avantajları

Kripto para birimleri, ademi merkeziyetçilik özellikleriyle geleneksel sistemler ve para birimlerinden ayrılırlar. Bu özellikleri sayesinde, bir ülke ile diğeri arasında tercihli ilişkilerden kaçınarak devletin çıkarlarına cevap vermeden adil muameleye izin veren piyasa dalgalanmaları tarafından yönetilirler. Kripto para birimleri, tüm kullanıcılar için bir alternatif sunar ve dünya genelinde mal ve hizmet satın almayı mümkün kılarlar. Teknolojik gelişmeler sayesinde kripto para birimleri, uluslararası pazarda rekabet avantajlarına sahiptir. Örneğin, Bitcoin ve Ethereum platformlarındaki ödemeler, işlemleri 20 saniyeden daha kısa sürede gerçekleştirerek hızlı ve verimli bir şekilde yapılır. Bitcoin'in verimliliği, SegWit sisteminin uygulanması ile artmıştır ve bu sisteme ek olarak, Bitcoin Cash gibi alternatif önlemler de oluşturulmuştur. Kripto para birimleri, üçüncü bir kişinin işlem yapmasına gerek kalmadan, doğrudan ilgili taraflar arasında gerçekleşen işlemlerle işlem yapma imkanı sağlarlar.

Güvenlik, kripto para birimlerinin geleneksel işlem sisteminden farklı bir özelliğidir. Hem genel hem de özel zincirlerle programlandığı için sistem eylemleri aracılığıyla işlemi garanti eder. Örneğin, iş kanıtı veya akıllı sözleşmeler gibi diğer uyumluluk biçimleri de kullanılabilir. Kripto para birimlerinin sanallaştırılması, borsaların veya coğrafi sınırların platformlar arası işlemlere engel olmasına izin vermez. Uygun teknolojiye ve internet erişimine sahip herhangi bir ülkede, döviz bozdurma endişesi duymadan kripto para birimleriyle çalışılabilir ve bunlar ödeme aracı olarak kabul edilebilir. Bitcoin ve Ether gibi kripto para birimleri, birçok yerde kabul edildikleri

için uluslararası kapsama sahiptirler ve ayrıca Bitcoin ATM'lerinde nakde çevrilebilirler.

Bitcoin veya Ethereum gibi kripto para birimlerinin sanal platformlarında işlem vergileri, genellikle ihmal edilebilir düzeydedir. Bu durum, ağın çalışmasına izin verirken kullanıcıların maliyetlerini düşürür. Blok oluşturma ve ağ işlemlerinin yürütülmesinin bir yolu olan PoW'ya katılan harici çalışanlara veya madencilere yapılan bir ödeme de bu sistemlerin bir avantajıdır. Son olarak, kullanıcı verilerini saklayabilen cüzdan veya sanal cüzdan adı verilen internete bağlı herhangi bir elektronik cihazda sınırsız bir şekilde saklanabilir.

2.1.6.2 Kripto para biriminin dezavantajları

Kripto para birimleri tamamen sanal olan teknolojiye (İnternet) bağlıdır ve bu nedenle, internet erişimine sahip olmadan zararlı işlemlerde ödeme aracı olarak kullanılmaları imkansızdır. Kıymetli metaller veya FIAT para birimi gibi internet erişimi gerektirmeyen ödeme şekillerinden farklı olarak, kripto para birimleri transferleri geri alınamaz. Bu nedenle, bir kez işlem gerçekleştirildikten sonra, bloktan ayırmak veya iptal etmek için bir protokol yoktur. Bu, kripto sistemlerindeki bir dezavantajdır ve bankacılık işlemlerinden farklılık gösterir, çünkü bankacılık işlemleri iptal edilebilir. Bununla birlikte, kripto para birimleri nispeten yeni olduğu için, bazı insanlar tarafından kullanımı hakkında bilgi sahibi olunmamaktadır ve bu da engeller ve kusurlar yaratmaktadır. Ayrıca, kripto para birimleri bazı ülkelerde yasaklanmış olabilir veya sonuçları hakkında belirsizlik yaratmış olabilir, bu da bankacılık kurumları ve hükümetler için bir endişe kaynağı olabilir.

Fiyat, kripto para birimlerinin büyük bir dezavantajıdır, çünkü arz ve talep yani piyasa tarafından belirlenir. Bu durum, spekülasyona neden olarak kripto para birimlerinin fiyatında hızlı ve fahiş dalgalanmalara yol açabilir. Örneğin, Bitcoin Aralık 2017'de 20.000 \$'a kadar çıkmıştı, ancak Mayıs 2018'e kadar ortalama 8.000 \$'a düşmüştü (Coinbase, 2018).

Kripto para birimlerinin kullanımı, opaklığı ve anonimliği nedeniyle eleştirilir ve bu durum, yasa dışı işlemler, uyuşturucu ticareti, silah satışı, terörizm, insan kaçakçılığı,

ve siber saldırılar için ideal bir araç haline gelmesine neden olabilir (Universidad Loyola, Andalucía, 2017).

Kripto para birimlerinin bir diğer dezavantajı, sanal cüzdanın yedeklerinin oluşturulmasının zorluğudur. Bu durum, yatırılan fonların kaybedilme riskini artırır. Bankacılık sistemlerinde olduğu gibi, hesaplar ve işlemler için her zaman bir yedeğin bulunması gibi bir garanti yoktur.

2.1.6.3 Riskler

Kripto para birimleri dolandırıcılık riskine karşı savunmasızdır. Teknolojinin ilerlemesi, siber suçluların varlığına işaret edebilir ve bu da kripto para birimlerinde piramit dolandırıcılığı gibi suçların ortaya çıkmasına neden olabilir. Kripto para birimleri alıcıları anonim olduğu için, borsa şirketleri bu risklere karşı savunmasızdırlar ve kendilerini koruyacak veya koruyabilecek ekonomik desteğe sahip değildir.

Kripto para birimleri, internete bağlanabilen herhangi bir elektronik cihaz üzerinden işlem yapılabilmesi nedeniyle, yatırılan bakiyelerin kaybolma riski taşır. Özel anahtarlar içeren şifreler, kullanıcıların işlemleri dijital olarak imzalamalarını sağlayarak, bu tür sanal para birimlerine karşı güvenlik açığı oluşturur. Teknoloji, siber suçluların bu şifreleri ele geçirmelerine izin verir.

Kripto para birimleri arz ve talebe bağlı olduğu için, fiyatları bir noktada aniden yükselebilir veya düşebilir. Bu oynaklık, kullanıcıların kripto para birimlerine olan güvenlerini kaybetmelerine neden olabilir.

Kripto para birimlerinin benimsenmesi, farklı ülkelerde yasal riskler taşır. Çünkü kripto para birimleri, herhangi bir finans kuruluşu tarafından düzenlenmediği için, kara para aklama gibi suçları teşvik edebilir ve anonimliği nedeniyle bilgisayar suçlarına zemin hazırlayabilir. Ayrıca, tüketicilerin haklarını koruyacak bir finans kuruluşu yoktur.

Bu durum, Fiat para birimleri ile işlem yapmak isteyen yatırımcıların kripto para birimlerine yatırım yaparken daha fazla endişe duymasına neden olabilir. Kripto para birimlerine yatırım yapmanın yasallığına dair belirsizlikler ve kısıtlamalar, yatırımcıların risklerini artırabilir.

2.1.6.4 Zorluklar

Yeni kripto para birimleri, bireysel mahremiyeti koruma adına işlemlerin yapılmasına izin veren mekanizmalar sunarken, tedarikçileri ve tüketicileri korumak için düzenlemeye ihtiyaç duyarlar. Bu düzenleme, işlemlerin kamuya açık kimlikler aracılığıyla değil, aynı zamanda bilgi arama protokolleri aracılığıyla da izlenebildiği bir sistem oluşturarak, kara para aklama ve kaçakçılığın önüne geçebilir. Bu şekilde, daha şeffaf bir sistem oluşturulabilir. Yeni dijital çağın kripto para birimlerinin piyasaya sürülmesiyle birlikte, bu zorlukların üstesinden gelmek için çalışmalar yapılması gerekmektedir.

Kripto para birimleri, anonimlikleri nedeniyle sınırlar arasında pazarlık yapmak için çok fazla özgürlük sunar. Ancak, bu durum aynı zamanda suç faaliyetleri veya yasa dışı eylemlerde bulunma olasılığına da neden olabilir. Bu nedenle, kripto para birimlerinin yasallaştırılması durumunda, bu tür faaliyetleri düzenlemek için düzenlemeler oluşturulması gerekmektedir. Ayrıca, sanal platformlar aracılığıyla bu tür çalışmaların önüne geçmek için etkili bir mevzuat oluşturulması da zorlukların arasındadır.

Kripto para birimlerinin uluslararası kullanımıyla ilgili önemli bir zorluk, dünya çapında internete erişimde zorluk yaşayan bazı yerlerin varlığıdır. Bu durum özellikle fakir ülkeler veya düşük gelirli bölgeler gibi yerlerde geçerlidir. Bu yerlerde kripto para birimleri gerçek bir ödeme aracı olarak kabul edilemez ve geleneksel ödeme yöntemleri bir alternatif olarak kabul edilir. Bu durum, bazı insanların veya uluslararası piyasaların ödeme aracı olarak kullanılması için önemli bir sınır ve zorluk teşkil eder. Bu faaliyetten toplumun bir kesimi marjinalleştirilebilir. Bu nedenle, kripto para birimleri için daha geniş bir kabul sağlamak için internet erişimine yönelik gelişmeler ve uygun düzenlemeler yapılması gerekmektedir.

2.2 Ülke Ekonomilerinde Kripto Para Kullanımları

2.2.1 Para Politikası

Para politikası, ulusal para birimlerinin diğer para birimleriyle karşılaştırıldığında değerlerini kontrol etmek için devlet tarafından alınan önlemlerden oluşur. Bu önlemler, döviz kuru aracılığıyla uygulanır. Sabit döviz kuru sistemlerinde, döviz kuru sabit veya esnek olabilir. Merkez bankaları, ödemeler dengesindeki dengesizlikleri fonlamak için gerekli olan döviz miktarını sağlamak zorundadır. Bu, altın standardı veya dolar gibi döviz türleri kullanılarak yapılabilir. Dalgalı veya esnek döviz kuru sistemlerinde ise, merkez bankaları döviz kurunu, yabancı para arz ve talebine göre ayarlayarak an be an değişebilir hale getirebilirler. Döviz kuru, forex ticaretinde hakim olan akımlar tarafından yönlendirilen döviz piyasasının uçsuz bucaksız denizinde "yüzebilir". Para politikası, yerel ekonomiyi ve pazarı, para biriminden ithal edilen ve ihraç edilen malları rekabetçi hale getiren veya düzenleyen politikalarla etkiler.(Bugallo, 2013).

2.2.1.1 Para politikasının hedefleri

Para politikasının temel amaçlarından biri, devletin enflasyonu kontrol altına alarak ekonomik istikrarı sağlaması ve işsizliği azaltmasıdır. Bunun yanı sıra, para politikası ödemeler dengesinin iyileştirilmesi ve ülke refahının artırılması gibi önemli hedefleri de içermektedir. Para politikası, ülkenin ihracatını artırarak da ekonomik kalkınmaya katkı sağlayabilir (EcuRed, 2018).

2.2.1.2 İthalat ve ihracat ve bunların para biriminin değeri ile ilişkisi

Döviz Döviz kurlarını seçmek ve döviz kuru politikasını uygun şekilde kullanmak, uluslararası ticaret yaparken stratejik bir hareket gibi görünebilir, çünkü bu sayede bir para biriminin değeri yüksekse ithalata katkıda bulunabilir veya düşük değerliyse ihracata girilebilir. “Ekonominin para birimi güçlü olduğunda, Avrupa Birliği'nde yıllardır olduğu gibi, kendi ürününü satın alan daha fazla ödüyor. Tersine, bir ekonominin para birimi zayıf olduğunda, yurt dışına satış yapmak daha rekabetçi hale gelir. Bu nedenle o dönemde Çin ya da ABD gibi bazı ülkeler ekonomilerinde bir

durgunluk ya da gerileme beklediklerinde para birimlerini devalüe etmeyi seçmişler, çünkü bu, ihracatın artmasıyla birlikte ekonomik canlanma sağlayabilir. Ancak bu stratejinin riskleri de vardır. Devalüasyon, yabancı yatırımcıların ülkeye olan güvenini azaltabilir ve yabancı sermaye çıkışına neden olabilir. Ayrıca, yurt içi fiyatlar yükselirken ithalat maliyetleri artar ve enflasyon riski oluşabilir. Bu nedenle, para birimi politikaları dikkatli bir şekilde uygulanmalıdır ve ekonomik istikrarı korumak için diğer önlemler de alınmalıdır.

Bu oldukça basit bir mantık sunar ve ekonomiyi istikrara kavuşturmaya, ekonomik istikrar sağlandığında güçlü bir para birimi yaratmaya, ürünlerinde güvenilirliği temsil etmeye ve teknoloji gibi daha kaliteli ürünler üretmeye odaklanmaya dayanır. İmalat gibi sektörlerin yerini ithalata bırakarak daha ucuz maliyetli ürünler elde etmek mümkündür. Ancak bu durum iç pazarlar üzerinde sonuçları da beraberinde getirir. Yurt dışından gelen daha erişilebilir ürünler, uygun şekilde yönetilmezlerse söz konusu pazarın birincil üretken veya imal edilmiş bölümlerini yavaşlatabilir. Diğer yandan, yurt dışına büyük miktarda ürün ihraç edip buradan kar elde ettikleri için pazar fırsatlarını değerlendirebilirlerse ekonomilerini canlandırmak mümkündür. Ancak çok fazla ihraç edilmesi iç sıkıntı sorunlarına yol açabilir. Bu nedenle bir denge olmalı ve bu denge, ülkelerin ticaret dengesinde var olan istikrarı yansıtmaktadır.

Uluslararası ticaret, bir ülkenin kendi para birimini kullanması durumunda kendi kur sistemine göre para biriminin değerini yükseltip veya düşürebileceği anlamına gelmektedir. Ancak, döviz piyasasında bir para biriminin değerini değiştiren tek faktör kur politikası değildir. Enflasyon, siyasi istikrarsızlık ve spekülasyon gibi birçok etken de para birimlerindeki fiyat dalgalanmalarını etkiler. Döviz kuru politikası, iç ve dış ekonomide birçok açıdan etkili olabilir. Ulusal para birimi olmayan ülkeler (Ekvador, El Salvador, Zimbabve gibi) için ihracat ve ithalat faaliyetleri büyük ölçüde etkilenir çünkü para birimlerinin değişimi riskler içerir ve fiyat dalgalanmaları değiştirilemez. Bu nedenle, döviz kuru politikası karmaşık bir konudur. Ulusal para birimine sahip ülkeler bile yurtdışında ticaret yaparken değişken maliyetlerle karşılaşır ve bu da kur riski olarak adlandırılan bir durumun ortaya çıkmasına neden olur (Martha, 2015).

2.2.1.3 Ülkelerin para politikalarına ve vatandaş algılarına genel etkileri

Kripto para birimlerinin küresel pazarlarda yeni ödeme aracı olarak kullanılması, ülkelerin para politikalarına ve vatandaşların algılarına çeşitli şekillerde etki edebilir. İşte bu değişimlerin bazıları:

Güven: Vatandaşlar, kripto para birimlerinin güvenliği ve gizliliği nedeniyle, geleneksel bankacılık sistemine olan güvenlerini sorgulayabilirler. Kripto paraların merkezi olmayan yapısı, bazı insanlar için daha güvenli bir ödeme aracı olarak kabul edilebilir.

Fiyat istikrarı: Kripto paraların değeri, volatil olabilir ve kısa sürede büyük dalgalanmalar yaşayabilir. Bu durum, vatandaşların yerel para birimi ve kripto paralar arasında değer saklama ve ödeme aracı olarak tercihlerini etkileyebilir.

Yatırım fırsatları: Kripto paraların değerindeki potansiyel artış, vatandaşların yatırım stratejilerinde değişiklikler yapmasına neden olabilir. Bu durum, geleneksel yatırım araçlarının cazibesini azaltabilir ve kripto paralara yönelik ilgiyi artırabilir.

Finansal hizmetlere erişim: Kripto paralar, finansal hizmetlere erişimi kolaylaştırarak, banka hesabı olmayan veya geleneksel finansal hizmetlere erişimi kısıtlı olan insanlara alternatifler sunar. Bu durum, vatandaşların finansal hizmetlere erişimine ve bu hizmetlere karşı tutumlarına etki edebilir.

Ödeme hızı ve maliyeti: Kripto paralar, düşük işlem ücretleri ve hızlı işlem süreleriyle öne çıkar. Bu özellikler, vatandaşların ödeme ve para transferi tercihlerinde değişikliklere yol açabilir.

Düzenleme ve gözetim: Kripto paraların kullanımı, hükümetlerin ve düzenleyici otoritelerin vergilendirme ve kara para aklama ile mücadele gibi konularda yeni politikalar ve düzenlemeler geliştirmesini gerektirebilir. Bu durum, vatandaşların finansal sistem ve hükümetlerin rolüne dair algılarını etkileyebilir.

Yenilikçilik ve teknoloji adaptasyonu: Kripto paraların benimsenmesi, vatandaşların yeni teknolojilere adaptasyonunu hızlandırabilir ve diğer alanlarda da yenilikçi çözümler benimsemeye teşvik edebilir.

Sonuç olarak, kripto para birimlerinin küresel pazarlarda yeni ödeme aracı olarak kullanılması, vatandaşların geleneksel finansal sistemlere, yatırımlara ve ödeme yöntemlerine dair algılarında önemli değişimlere yol açabilir. Bu değişimler, vatandaşların finansal hizmetlere erişiminde, ödeme tercihlerinde ve yatırım stratejilerinde farklılaşmalara neden olabilir. Ayrıca, kripto paraların yaygınlaşması, hükümetlerin ve düzenleyici otoritelerin yeni politikalar ve düzenlemeler geliştirmesini gerektirebilir, bu da vatandaşların finansal sistem ve hükümetlerin rolüne dair algılarını etkileyebilir. Bu nedenle, kripto paraların küresel pazarlarda yeni ödeme aracı olarak kullanılması, ülkelerin para politikalarına ve vatandaşların algılarına karmaşık ve çok yönlü etkiler yapabilir.

2.2.2 Küresel Pazarlarda Yeni Ödeme Aracı olarak Kullanılması

2.2.2.1 Kendi para birimi olmayan ülkelerin durumları

Dünya genelinde, çeşitli nedenlerle kendi para birimine sahip olmayan birçok ülke bulunmaktadır. Bazıları, uluslararası ticaret için daha rekabetçi para birimlerinin benimsenmesi gereğiyle, avro bölgesi gibi parasal entegrasyonlar yoluyla veya hatta kolonyal bağlar nedeniyle para birimi kullanmayabilirler. Bazı Afrika ülkeleri, avroyu kullanarak, ülkelerinin durumuna bakılmaksızın çift paralı hale gelen ülkelerdir. Bazı ülkeler ise hesaplarında daha rekabetçi olmak için ulusal para birimlerini bir yabancı para birimi karşılığında bırakırlar.

Zamanla, birçok ülke ekonomik krizleri aşmak için para politikası uygulama ihtiyacı hissetmiştir ve bu nedenle para birimlerini terk ederek yabancı para birimlerini benimsemiştir. ABD doları, Ekvador, Doğu Timor, El Salvador, Marshall Adaları ve Mikronezya gibi ülkelerde kalıcı ve yasal olarak kullanıldığı için birçok ülke tarafından benimsenmiş ve dünya çapında en çok kullanılan para birimi olarak kabul edilmektedir. Zimbabwe, Ekvador ve El Salvador gibi bazı ülkeler, dolar üzerinde hiçbir kontrol sahibi olmadıkları için, dolarizasyonu benimsemiştir ve para politikasını

yalnızca ABD'deki Federal Rezerv'in belirlediği şekilde uygulamaktadırlar. NAFTA ve diğer serbest ticaret bloklarının oluşturulmasından sonra, Ekvador ve El Salvador gibi ülkeler, ABD dolarını benimsemiştir ve ticaret blokları sayesinde daha önce erişilemeyen pazarlara ulaşmıştır. Bu, ülkelerin sürekli farklı alternatifler araması ve ekonomilerini iyileştirmek için çabalamasıyla ilgilidir. Ekvador, El Salvador ve Zimbabwe gibi ülkeler, enflasyonu kontrol altına almak ve kur risklerini azaltmak için dolarizasyon yoluyla ekonomilerine beklenmedik bir dönüş sağlamaya karar vermişlerdir. Yeni para birimini benimseyen ülke için, para ve dövizdeki değişikliklerin ötesinde, kamu maliyesi, dış ticaret, rekabet gücü, reel yatırım, büyüme, faiz oranları, enflasyon, ülke riski ve finansal piyasalar üzerinde güçlü etkileri olan yeni bir ekonomik sistem başlatılması anlamına gelmektedir. Bu, ülke için büyük faydalar ve riskler yaratabilir. Uluslararası ticarete daha fazla özgürlüğe sahip olmak, ancak içerideki koruyucu engellerin büyük bir kısmını ortadan kaldırmak, avantaj ve dezavantajları olan sonuçlara yol açabilir (Naranjo Chiriboga, 2018).

Ekvador, o sıralar kontrolden çıkan bir ekonomik krizden geçerken dolarizasyona geçme kararı alan ilk ülkelerden biriydi ve dolarizasyondan başka çıkış yolu kalmamıştı. ABD dolarının hiperenflasyonu düşürmesi ve ulusal para biriminin enflasyonunu düşürmesi mümkündü. Ülke, uluslararası sermaye akımlarının işlem maliyetlerini düşürmeye ve uluslararası değerlerle ilişkili olarak faiz oranlarında bir yakınsamaya ulaşmaya çalıştı. Nüfus, ulusal para sistemine olan inancını yitirdiği için ABD dolarını kullanmaya istekliydı. 2000 yılında temel sepet fiyatları da dahil olmak üzere resmi dolarizasyona yardımcı olan birçok faktör vardı. Ekvador ABD dolarını ulusal para birimi olarak benimsemiş ve yaşanan krizi bir şekilde kontrol altına alabilmek için ekonominin seyrini değiştirmeye karar vermiştir. Dolarizasyon başladığında vatandaşlara, dolaşımdaki Sucres madeni paralarını ABD dolarına çevirmekten sorumlu tek kurumun Ekvador Merkez Bankası olduğu bilgisi verildi.

Ayrıca, para sisteminin ve Devlet Bankası Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 180 gün içinde takasın gerçekleşeceğini, ABD dolarının benimsenmesinden birkaç ay sonra, Ekvador halkı yerel pazarlarda bu para birimiyle başa çıkmak için hızla adapte oldu ve ülke ekonomisini alt üst etti. Bu anlamda halk standardı benimsiyor ve koruyor çünkü bu, yurt dışına en çok ihraç edilen ürünlerden biri olan

petrol ihracatına bir şekilde katkıda bulunmaktaydı. Ülkeye ulaşan ve ekonomiye katkıda bulunan havale akışının yanı sıra birçoğu için dolarizasyonun gelişi, ekonomilerde küreselleşmenin yürürlüğe girmesi gibi olmuştu çünkü bu para birimini benimseyerek ülkedeki turizmi artırmak için daha fazla fırsata sahip olundu. Bu, dünyanın geri kalanıyla olan sınırları kısalttı ve aynı zamanda finansal uyumun hızla sağlanmasına olanak tanıdı. Dolarizasyonun olumlu etkileri oldu, ancak Ekvador'un hala eşitsizliğin en büyük olduğu ülkelerden biri olduğu düşünüldüğünde, bankaya borçluları kayırdığı, işçi sınıfına ve emeklilere zarar verdiği için Ekvadorlular arasında anlaşmazlıklara da yol açtı. Bu nedenle, üst sınıf her zaman kendi çıkarlarını gözettiği için dolarizasyonun birkaç Ekvadorlu için faydalı olduğuna işaret edilmelidir. Ancak Yasama Meclisi, ABD dolarının dünya ile ticareti ve finansal alışverişi kolaylaştıracağına ve küreselleşen bir ekonomi haline geleceğine inanıldığı için dolarizasyona ilişkin açıklamalarını yaptı.

El Salvador, 1 Ocak 2001'de, ABD dolarının dolar başına 8,75 sabit döviz kuruyla yasal ödeme aracı haline geldiği bir parasal entegrasyon planı başlattı, ancak bir ülke dolarizasyonu kabul ettiğinde buna uymak zorundadır. Ülkelerin ulusal para basımını durdurmak ve yabancı bankaları tamamen açmakla yükümlü olduğu kolluk mekanizması için, FED Bankası'na bağımlı hale geldi. Dolarizasyonun ülkeye getirdiği diğer olumsuz etkilerin yanı sıra iç ve dış borcun büyümesi, temel gıda sepeti, sağlık hizmetleri ve eğitim fiyatlarının artması nedeniyle El Salvador'a getirdiği sonuçları vurgulamak gerekir. Böylece hükümet, serbest ticaret anlaşmalarına varılan ekonomik krizden çıkmak için radikal bir para politikası seçmiş ve El Salvador, ekonomik büyümeyi teşvik etmek ve serbest ticarete yer açmak amacıyla dolarizasyondan sonra bunu imzalayan ilk ülkelerden biri olmuştur. İhracatta, amaç dünyaya entegrasyon ve Amerika Birleşik Devletleri'ne eşdeğer bir yerel enflasyon oranına ulaşmaktır. Ancak El Salvador ekonomisi, böyle bir sistemden tam olarak yararlanmadan önce çözülmesi gereken birçok iç mali sorundan muzdarip, gelişmekte olan bir ekonomi olarak nitelenmektedir. Benzer şekilde, ülke, ulusal rezervlerin kaybı gibi başka zorluklarla da yüzleşmek zorunda kalmıştır, çünkü merkez rezerv bankası yabancı para birimlerini ulusal dolaşıma sokmak için rezervlerinin bir kısmını satmak zorunda kalmıştır.

Ekvador ve El Salvador'un yanı sıra dünyanın en fakir ülkelerinden biri olan Zimbabwe de dolara bağımlı ülkeler listesine eklendi. 2000 yılından beri karmaşık bir ekonomik ve mali krizle başlayan ve sonraki yıllarda para biriminin hiper enflasyonuna neden olan Afrika kıtasında yer alan bir ülkedir. Kriz, halk arasında yoksulluğun artmasına neden oldu ve ekonomi kötüye gidiyor ve vatandaşlarının satın alma gücünü kaybediyordu. Bu kriz, ülke olarak karşı karşıya kaldığı ekonomik sorunlar ve imkanların azlığı nedeniyle göç etmek zorunda kalan nüfusuna birçok olumsuz faktörü de beraberinde getirdi. 2008 yılında, Afrika ülkesi o kadar yüksek bir hiperenflasyondan muzdaripti ki, bu ülke tarihteki en yüksek hiperenflasyon oranına sahip ülkelerden biri olduğu için fiyatlar her 24 saatte bir ikiye katlanıyordu ve bu, nüfusu üzerinde olumsuz ekonomik ve sosyal etkilere neden oluyordu. 1997 ile 2007 arasında kümülatif enflasyonun yaklaşık %3.800.000.000 olmasının nedeni budur. 2007-2009 yılları arasında yaşam standardı %38 oranında düşerken, Zimbabwe'de 100 milyar Zimbabwe doları değerinde banknotlar basıldı, ancak ekmek almaya yetiyordu (gerçek değeri 0,40 dolardı) (Diego Sánchez, 2018). 2009 yılında, ülkenin Merkez Bankası, Zimbabwe doları çıkarmayı durdurma, kendi para birimi olmayan ülkeler listesine katılma ve ABD doları, euro ve pound gibi bir dizi yabancı para birimini kabul etme kararı aldı. Sterlin, dolaşımdaki ulusal para biriminin yerini alacak. Dolaşımda birçok para birimi olduğu ve vatandaşların kendi para birimini kullanmayı bırakıp daha değerli bir para birimini kullanmayı tercih ettiği için bu ülke ulusal ekonomisinde ciddi sorunlar yaşamaktadır. Bu yüzden enflasyon durmuş olsa da, piyasada döviz kullanılmaktadır ama ülkeyi endişelendiren tek şey bu değildir. madeni para eksikliğinden çöküş başlamıştır. Çünkü küçük tüccarlar, madeni para eksikliğinden dolayı şekerleme veya küçük ürünler gibi ürünleri para üstü olarak vermeye başlamışlardır. Zimbabwe'nin 2009'dan beri uluslararası ticareti, o dönemde hiperenflasyon ve farklı para birimlerinin kullanılması dışında, ülkenin o dönemde karşı karşıya olduğu ekonomik kriz nedeniyle o zamandan beri düşüş göstermektedir. İhracat uluslararası pazarlarda dinamizmini kaybediyordu ve 2014 yılında ülke GSYİH'nın %23,10'u (3,065 milyon \$) cari açık verdi. Hizmetler, gelir ve ticaret dengesi negatif bir denge göstermekteydi. Üç milyondan fazla Zimbabwe göçmeni tarafından gönderilen havaleler sayesinde cari hesapta pozitif bir dengeyi temsil bulunabiliyordu (Oficina, 2018)., Bunun nedeni ekonomik dengesizlik ve tarihteki en yüksek hiperenflasyondur. Bu gidiş, yabancı yatırımın girişine fayda sağlamadı, çünkü

kendi para birimleri olmadan kaldıkları ve yeni bir para birimini benimsemeye karar verdikleri andan itibaren karışıklık daha da artmış oldu. Yabancı yatırımda bir durgunluk olduğu için, onu elde etmekle o dönemde yaşanan ekonomik ve mali krizin aşılmasına yardımcı olacağı anlamına gelmediği geçte olsa anlaşıldı, Bununla birlikte, yeni hükümet yönetimi ile ülkeye daha fazla yatırım ve turizm getirmek ve uluslararası pazarda daha fazla fırsat sağlamak için çalışmalar devam etmektedir.

Zimbabve Yatırım Otoritesi (ZIA), uzun bir diktatörlük altında yaşadktan sonra, siyasi ve ekonomik reformların yabancı şirketlerin Afrika ülkesine ilgi duyması ve yeni projeleri onaylayabilmesi için elverişli bir ortam yaratacağından emindir (Oficina, 2018). Bu, bir dizi siyasi, sosyal ve ekonomik krizin emsali oldu ve zamanla bu sorunların üstesinden gelmek için çalışmalar yapılmıştır. Alternatiflerden biri, yeni bir para birimini kabul ettikten sonra ekonomisini iyileştirmek için daha fazla yabancı yatırım çekebilmek ve ekonomisi için yeni bir yön aramaya devam edebilmekten geçer. Zimbabve için zorlu bir sürecin daha başlangıcıdır ve bu, uluslararası bir dünyada var olmak için gereklidir. Tarım reformu programını sona erdirmek ve toprağın verimliliğine odaklanmak ve yatırımlar lehine yeni bir program başlatmak için açık bir istekle, ülkenin yola devam etmeye ve uluslararası pazarda kaybettiklerini geri kazanmaya hazır olduğunu teyit eden çabalar mevcuttur (ELtrader,2018). Ekonomik krizden çıkmak için yeni para stoku yaratmaya başvurma ihtiyacı görülmüştür. Zimbabve atın alma gücü yaratmayan parasını basmaya devam etmektedir. Bunlar kısa para biriminin güçsüzlüğü gözönüne gelmektedir (Oficina, 2018).

2.2.2.2 Ulusal para birimi olmayan ülkeler için küresel pazarlarda işlem yapma zorlukları

Pek çok nedenden dolayı, bazı ülkelerde, serbest ticaret anlaşmaları veya uluslararası ticaret yoluyla daha etkin ticaret yapabilecekleri uluslararası pazarda daha rekabetçi bir para birimini benimseme arayışında olan, resmi para biriminden başka bir para birimini benimseme süreçleri yaşanabilmektedir. Yabancı yatırımı ülkelere çekme kabiliyetine ek olarak, büyümenin sadece dışarıyla sınırlı kalmaması, aynı zamanda içeride de olması. Bir ülke para politikasına sahip olmadığında, bunun ciddi sonuçları

olur ve uluslararası ticaretin önünde engeller yaratır (Zimbabve ve onun hiperenflasyonu örneğinde olduğu gibi). Para birimi, finansal alandaki döviz kuru engellerinden ve diğer zorluklardan kaçınarak ekonomiyi canlandırmak amaçlandı, Var olan sorunlardan biri, ABD dolarının yasal para birimi haline geldiği El Salvador örneğinde olduğu gibi, artık ulusal bir para biriminin olmamasıdır. Yani kendi lehine düzenlenen söz konusu para birimi, ülke ekonomisini de düzenlemek için kendi ekonomisini benimsemiştir, Kazan-kazan ilişkisine göre tasarlanmayan sözde "fahiş ayrıcalıklar" yarattığından, hem siyasi hem de makroekonomik olarak onaylanan para birimini ihraç edene fayda sağlar, bu da kendi para birimine sahip olmayan ülkelerin yaşadığı etkiye yol açar. para birimi. Kendi para birimlerine sahip olmayan ülkeler, yalnızca mevcut uluslararası para sisteminde kendi para birimlerinin değerini artık düzenleyemedikleri için etkilenmezler. Ancak yeni bir para birimi, uluslararası piyasada kendi imkanlarıyla düzenlenen, kendi ekonomisinin çıkarına çalışan ve genellikle söz konusu para birimini kullanan diğer ekonomileri dikkate almayacak bir yabancı para birimi seçmelidir.

Son yıllarda, uluslararası işletmelerin faaliyetlerinin hızlı bir şekilde küreselleşmesi ile birlikte, uluslararası piyasalarda ürün veya hizmetlerin pazarlanması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Ancak, bu durum, işlem maliyetleri gibi ihtiyaçlarla ilişkili bazı harcamalara yol açmaktadır ve karşılık gelen bir para birimi değişimi gerektirmektedir. Özellikle, kendi para birimlerine sahip olmayan ülkeler, uluslararası piyasalarda işlem yaparken, ödemelerin para birimi dönüşümleri sırasında kur riskiyle karşı karşıya kalırlar ve ödemelerin yapıldığı ülkenin para birimi yerine ödeme yapmak için kullanılan para birimi değiştirilmelidir. Bu nedenle, nakit transferleri sırasında, ulusal para birimi kullanımına kıyasla çifte harcama riski de dahil olmak üzere bazı ek maliyetlerle karşılaşılması gerekmektedir. (Bugallo, 2013).

Kendi para birimine sahip olmayan ülkeler, uluslararası ticaretteki etkileşimleri nedeniyle daha yüksek harcamalarla karşı karşıya kalmaktadır. Bu faktörler, uluslararası ticaretin bu ekonomiler için elde edebileceği karları azaltır ve istikrar veya daha yüksek kar elde etmek için diğer para birimlerini tercih etme eğilimlerine yol açar. Bu durum, uzun vadede döviz benimseyen ülkeleri etkileyebilecek bir diğer sorun olan ulusal rezerv kaybına neden olur. Zaman içinde yabancı para birimlerinin

yenilenmesi gerektiğinden, ulusal rezervlerin parasal kaynakları aşınır ve para alan ülkenin bankası da bundan etkilenir. Bu nedenle, kendi para birimine sahip olmayan ülkelerin uluslararası ticaretteki işlem maliyetleri ve döviz kuru riski gibi faktörleri dikkate alarak, uluslararası ticaret stratejileri geliştirmeleri gerekmektedir.

ABD doları söz konusu olduğunda, ülkenin yurt dışına ihraç ettiği her dolar için bir komisyon almasıyla ilgili düzenlemeler bulunmaktadır. Örneğin, Ekvador ve El Salvador gibi ülkeler, para birimlerini yenilemek için IMF'nin (Uluslararası Parasal Fon) düzenlediği Uluslararası Parasal İstikrar Yasası'na göre belirli yükümlülükler altındadırlar. Bu yasa, ABD'nin mali yardım sağlaması ve tahvil kazançlarından elde edilen gelirleri artırması gerektiğini belirtmektedir (Zaldívar vd., 2018). Bu önlemler, dolar karşılığı elde edilen kazançlar ve ihraç komisyonları yoluyla ABD ekonomisine fayda sağlamaktadır. Ancak, ulusal rezervlerin tükenmesine yol açabilecek ve kendi para birimini çıkarmaya veya daha fazla para birimi satın almaya imkan vermediği bir noktaya kadar devam edebilecekleri için, bu önlemler aynı zamanda bir risk taşımaktadır. Bu durum, bir ülke ekonomisinde çöküş noktasına ve krize neden olabilir. Bu nedenle, ülkelerin para politikalarını belirlerken, uluslararası para birimlerine olan bağımlılıklarını azaltmaya ve ulusal para birimlerine daha fazla güvenmeye çalışmaları gerekmektedir.

Ekonomik büyüme ve piyasa etkileşimleri, kendi para birimine sahip olmayan ülkeleri döviz politikası uygulamanın zorluğuyla ve döviz kurlarındaki dalgalanmaların etkisiyle karşı karşıya bırakmaktadır. Ayrıca, yabancı para biriminin diğer para birimleri ile değiştirilmesi durumunda ek maliyetler oluşur ve bu da işlemler için daha yüksek giderlere yol açar. Bu ülkeler, döviz ihraç eden merkez bankalara ödeme yapmak zorunda kalmaları nedeniyle ek maliyetlerle karşı karşıyadırlar ve ideal para birimini bilmedikleri için ticarete güvensizlik ve ekonomik dengesizlikler yaratabilirler. Bu durum, yabancı yatırımda bir azalmaya ve uluslararası işlemlerin yapılmamasına yol açarak, krizin çözümü için amaçlanan yeni dövizlerin edinilmesi yoluyla çözülmediği Zimbabwe örneğinde olduğu gibi bir kriz yaratabilir. Bununla birlikte, Latin Amerika ülkeleri gibi dolarizasyondan ve yabancı yatırımlardan yararlanan ülkeler, daha fazla yabancı yatırım çekmek ve dünya ekonomisiyle daha iyi ilişkiler kurmak için bir örnek teşkil etmektedirler.

Ulusal para birimi olmayan ülkeler için önceden ortaya çıkan sorunlar, piyasa veya geleneksel ödeme yöntemleri ile çözülmemiştir. Bu nedenle, bu ülkeler rekabet edemez hale gelmiştir. Ancak, diğer alternatif döviz kurları, ulusal para birimine sahip olmayan ekonomilere daha büyük veya daha iyi çözümler sunabilecek kapılar açmaktadır. Bu para birimleri, geleneksel ödeme ve işlem modellerinden farklı olarak daha iyi sonuçlar elde etmek için kullanılabilirler (Zaldívar vd., 2018).

2.2.3 Uluslararası Pazarlarda E-Ticaret ve Ödeme Araçları

E-ticaret, son yıllarda dünya çapında hızla büyümekte olan ve giderek daha fazla tüketici ve işletmenin tercih ettiği bir alışveriş yöntemidir. Uluslararası pazarlarda, e-ticaretin yaygınlaşması ve ödeme araçlarının çeşitliliği, tüketiciler ve işletmeler için daha fazla fırsat ve kolaylık sunmaktadır.

E-ticaretin temel avantajlarından biri, coğrafi sınırların ötesine geçerek dünya çapında tüketicilere ve işletmelere erişim sağlamasıdır. Bu sayede, tüketiciler daha geniş bir ürün ve hizmet yelpazesine ulaşabilirken, işletmeler de uluslararası pazarlarda daha fazla müşteriye ulaşarak büyüme ve gelirlerini artırabilirler. Uluslararası e-ticaret, işletmelerin lojistik ve tedarik zinciri yönetimi gibi alanlarda önemli değişiklikler yapmasını gerektirebilir ve aynı zamanda yerel pazarlardan farklı düzenleyici gerekliliklerle karşılaşabilirler.

Ödeme araçları açısından, uluslararası e-ticaret pazarları çeşitli seçenekler sunmaktadır. Geleneksel ödeme araçları, kredi kartları ve banka havalesi gibi yöntemlerle, tüketiciler ve işletmeler arasında hızlı ve güvenli ödeme işlemleri gerçekleştirebilir. Bununla birlikte, son yıllarda, alternatif ödeme yöntemleri, özellikle dijital cüzdanlar ve kripto paralar gibi yeni teknolojilere dayalı olanlar, uluslararası e-ticaret pazarlarında büyük bir ilgi görmektedir.

Dijital cüzdanlar, tüketicilere ve işletmelere, ödemeleri hızlı, güvenli ve kullanıcı dostu bir şekilde gerçekleştirmelerine olanak tanır. Özellikle mobil cihazlar üzerinden yapılan alışverişlerde, dijital cüzdanlar büyük bir kolaylık sağlar. Önde gelen dijital cüzdanlar arasında PayPal ve Apple Pay gibi markalar yer almaktadır.

Kripto paralar, uluslararası e-ticaret pazarlarında ödeme araçları olarak giderek daha fazla kabul görmektedir. Kripto paraların, özellikle Bitcoin, Ethereum ve Ripple gibi önde gelen kripto para birimleri, düşük işlem ücretleri, hızlı işlem süreleri ve merkezi olmayan yapıları nedeniyle, tüketiciler ve işletmeler arasında popülerlik kazanmaktadır. Kripto paralar, özellikle uluslararası ödemelerde döviz kuru riskini azaltma ve sınır ötesi işlemleri hızlandırma gibi avantajlar sunar.

Uluslararası e-ticaret pazarlarında kullanılan ödeme araçları, tüketicilerin ve işletmelerin tercihlerine, coğrafi konumlarına ve yerel düzenlemelere göre değişebilir. Bu nedenle, uluslararası e-ticaret faaliyetlerinde yer alan işletmeler, ödeme yöntemlerini çeşitlendirmeye ve hedef pazarlarda en uygun ve popüler ödeme araçlarını sunmaya özen göstermelidir.

Güvenlik, uluslararası e-ticaret ve ödeme araçları konusunda önemli bir endişe kaynağıdır. Tüketiciler ve işletmeler, özellikle kişisel ve finansal bilgilerin korunması ve güvenli ödeme işlemleri gerçekleştirmek için gelişmiş güvenlik protokolleri ve teknolojilerine güvenmektedir. Ödeme hizmeti sağlayıcıları ve e-ticaret platformları, güvenliğin sağlanması ve tüketicilerin güvenliğini kazanmak için sürekli olarak yeni güvenlik önlemleri ve standartları benimsemektedir.

Uluslararası pazarlarda e-ticaret ve ödeme araçları, küresel ticaret ve ekonomik faaliyetlerin önemli bir bileşeni haline gelmiştir. Geleneksel ödeme yöntemlerinin yanı sıra, dijital cüzdanlar ve kripto paralar gibi alternatif ödeme yöntemleri, tüketicilere ve işletmelere daha fazla esneklik ve fırsat sunmaktadır. İşletmelerin bu değişen pazar dinamiklerine ve teknolojik yeniliklere uyum sağlamaları, uluslararası e-ticaret pazarlarında başarılı olmaları için önemlidir.

2.2.3.1 Uluslararası piyasalarda ödeme aracı olarak yapılan işlemler ve kullanımlar

İki veya daha fazla ilgili taraf arasında bir ürünü, hizmeti veya değer kaynağını değiştirmek için düzenli olarak kararlaştırılan finansal işlemler olarak tanımlanan işlemler, kripto para birimleri söz konusu olduğunda Bitcoin veya Ether gönderimlerini içerebilir. Bu, blok zincir değişim platformları tarafından fiilen

sağlanan girdiler ve çıktılar şeklinde gerçekleşir. Bu platform, takas edilecek ürünün ve alınan kaynağın oluşturulmasına ek olarak, tüm işlemleri aynı sistemde yer alan bir banka hesap özeti gibi kaydeder. Bu sayede, dünyanın herhangi bir yerinde hızlı bir şekilde kripto para işlemi veya alışverişi yapılabilir. Bitcoin söz konusu olduğunda, minimum işlem miktarı 0.00000546 BTC'ye eşdeğer olan 546 satoshi'dir ve bu, Bitcoin ağının çökmesini önlemek için belirlenmiş bir "toz sınırı"dır (Bit2Me, 2018). 10.000 Bitcoin'in piyasa değeri 100 milyon parçaya bölünür ve 0.0001 dolara eşdeğer olur, bu da çok küçük bir miktar olsa da, değeri düşük olan para birimleriyle değiştirilebilir ve pratik hale gelebilir. Endonezya Rupiahı gibi düşük değer biçilen para birimleri, bir Satoshi elde etmek için yaklaşık 1.43 rupiah gerektirir ve bu nedenle Bitcoin, en küçük eşdeğer para birimlerine (Bitcoin'den FIAT para birimine veya tersine) veya ürün ve hizmetlere ulaşabilen yüksek bir karma kapasitesine sahiptir. Bu, küresel ölçekte takas ve işlemlerin yapılabilmesine olanak tanır.

Bitcoin'in gerçek değerini ve işlem yeteneğini anlamak için kullanılan bir benzetme, Bitcoin'in toz limitidir. Bu limit, daha önceki veriler dikkate alındığında, bir işlemi gerçekleştirmek için işlenebilecek minimum miktardır ve 546 Satoshi olarak belirlenmiştir. Bu miktar, Bitcoin ağına entegre edilerek işlem yapmak ve ağı doyurmamak için yaklaşık 0.55 dolarlık taban çizgisine eşdeğerdir. Ayrıca, Bitcoin ile bir hamburger, kıyafet veya seyahat hizmeti gibi eşdeğer ürün veya hizmetler satın almak ve satmak da kolaydır. Bu ürünler, dünyanın herhangi bir yerinde bitcoinlerle takas edilebilir. Bitcoin, 92'den fazla ülkede 100.000'den fazla tüccar tarafından kabul edilmektedir. Microsoft, Dell, PayPal, Steam, Chicago Sun-Times, Victoria's Secret, Ok Cupid ve Subway gibi fiziksel varlıkları olan 6.000'den fazla şirket de Bitcoin'i kabul etmektedir. Ayrıca, 13 milyondan fazla sanal cüzdan oluşturulmuştur (Oanda, 2018).

Ether, tescilli Ethereum platformu üzerinde çalışan bir kripto para birimidir ve işlemleri yürütürken daha yüksek bir verimlilik sunar. Ethereum, blok oluşturma hızları için sadece 15 saniye süre ile daha hızlı bir işlem kapasitesine sahiptir. Bu, Ethereum'un platformunun Bitcoin blockchain sisteminden daha verimli olması sayesinde (Economia Simple, 2017). Ayrıca, Ethereum'un akıllı sözleşme teknolojileri ve ether'in daha geniş bir kullanımını sağlamak için Visa veya

MasterCard gibi dünya çapındaki şirketlerle yapılan çeşitli işbirlikleri gibi başka fırsatları da vardır. Kripto para birimleri, uluslararası ticarete önemli bir etkiye sahip olmaları nedeniyle popülerlik kazanmıştır. Bu para birimlerinin mobilize etme yeteneği sayesinde milyarlarca dolarlık mal ve hizmet hareketleri sağlanabilmektedir. Temmuz 2017 itibariyle, bitcoin ve ether toplamda 60.000 milyon dolarlık bir piyasa değerine ulaşmıştır. Bu rakam, kripto para birimlerinin modern dünyada artan etkisini ve potansiyel gelişimini göstermektedir. Ayrıca, bu piyasa değeri Citigroup Inc.'in NYSE değerinin üçte birine denk gelmektedir (Carlos A. Arango ve diğerleri).

2.2.3.2 Kripto paraların yeni ödeme aracı olarak kullanılması

Sanal para birimleri, küresel ekonominin çeşitli değişimlere tanık olduğu günümüzde, özellikle dijital çağa geçişle birlikte küreselleşmeyle yüzleşmesine cevap vermektedir. Tüm gelişmiş ve fakir ülkeler, uluslararası pazarlarda bir ödeme şekli olarak kullanılan sanal para birimleri ile birlikte, yeni bir ekonomik, ticari ve finansal etkileşimler sistemi oluşturma fikrine katılmaktadır. Bu sistem, devletin belirlediği takas politikalarına tabi olmaksızın mal veya hizmetlerin kolaylıkla alınıp satılabileceği, İnternet tabanlı özel teknolojilerin kullanıldığı bir ortamda gerçekleşmektedir. Ayrıca, sanal para birimleri platformlarındaki işlemlerin komisyon ücretleri geleneksel sistemlere göre daha düşüktür. Bu özellikleri sayesinde, sanal para birimleri dijital ticaretin hızlandığı ve daha bağlantılı bir toplumun yaratıldığı bir dünya için önemli bir adım olmaktadır.

Kripto para fikri, uluslararası ekonomik krizden kaynaklanan finansal dengesizliklere alternatif olarak sanal para simülasyon protokollerinin başlatılması nedeniyle 2008 yılından itibaren güç kazanmıştır. Kripto para birimlerinin kendilerini uluslararası bir ödeme aracı olarak konumlandırmak için karşılaştıkları riskleri ve zorlukları bilmenin yanı sıra, bu durum kullanımlarını genel bir şekilde etkilediğinden, bu da uluslararası pazardaki işlemleri etkili kılar. Bu nedenle, kripto para birimlerinin kullanımları yoluyla teşvik edilen işlem (elektronik alım satım) sayısı arttıkça ekonomide önemli değişiklikler getirdiğini vurgulamak önemlidir. Ancak, her kullanıcı uluslararası spekülasyon işlemleri ve uluslararası ticaretin teşviki için kayıp veya kar riskini üstlenmekle sorumludur (Bugallo, 2013).

3. KRİPTO PARALAR VE ALGI

3.1 Algı nedir?

Algı, insanların ve diğer canlıların dış dünyadan gelen bilgi ve uyarınları işleyerek, anlamlandırarak ve yorumlayarak deneyim ve çevrelerini anlamalarını sağlayan bir süreçtir. Algı, duyuşal girdilerin (görme, işitme, dokunma, tatma ve koku gibi duyuşlar) sinir sistemine iletilmesi ve beyin tarafından işlenmesi sonucunda gerçekleşir.

Algı süreci, şu adımları içerir:

Uyarı: Dış dünyadaki nesneler ve olaylar tarafından üretilen duyuşal bilgiler.

Duyuşal veri: Uyarınların, duyuş organları tarafından toplanan ve sinir sistemine iletilen bilgileri.

İşleme: Duyuşal verilerin beyin tarafından analiz edilmesi ve çeşitli süreçlerden geçirilmesi.

Anlamlandırma: İşlenen duyuşal verilerin, geçmiş deneyimler ve bilgiyle ilişkilendirilerek yorumlanması.

Tepki: Algılanan bilgilere dayanarak, bireyin fiziksel veya zihinsel bir tepki göstermesi.

Algı, bireysel deneyimler, sosyo-kültürel etkenler, beklentiler ve geçmiş deneyimler gibi faktörlerle şekillenebilir ve farklı insanlar aynı uyarınlara farklı tepkiler gösterebilir. Algı, insanların çevrelerini anlamalarında ve kararlar alırken kullanacakları bilgileri toplamalarında önemli bir rol oynar. Algı süreçleri ve mekanizmalarını inceleyen bilim dalına ise psikoloji içerisinde yer alan "algı psikolojisi" denir.

3.2 Algıyı Etkileyen Faktörler Nelerdir?

Algıyı etkileyen faktörler oldukça çeşitlidir ve bireysel deneyimler, fizyolojik durum, sosyo-kültürel etkenler, beklentiler ve bağlam gibi unsurları içerir. Bu konuyla ilgili yapılan çeşitli makalelerde, farklı faktörlerin algı üzerindeki etkilerini inceleyen ve analiz eden çalışmalar bulunmaktadır.

Floris (2018) Seçici Dikkat ve Algısal Beklentiler: Bağlam ve Deneyimin Algıyı Nasıl Şekillendirdiği adlı çalışma, seçici dikkat ve algısal beklentilerin algı üzerindeki etkisini incelemektedir.. Yazarlar, deneyimlerin ve bağlamın insanların dikkatini yönlendirdiği ve algısal süreçlerini etkilediği şeklinde güçlü kanıtlar sunmaktadırlar. Özellikle, deneyim ve beklentilerin, insanların önemli bilgilere odaklanmasına ve arka plandaki gürültüyü filtrelemesine yardımcı olduğu belirtilmektedir.

Peter (2017) Algı Üzerindeki Kültürel Etkiler: Sosyal ve Kültürel Faktörlerin Dünyayı Nasıl Gördüğümüzü Şekillendirmesi adlı çalışma, sosyal ve kültürel faktörlerin algı üzerindeki etkilerini ele alır. Araştırmacılar, farklı kültürlerde büyüyen insanların, dünyayı farklı şekillerde algıladığını ve bu farklılıkların, dil, sosyal normlar ve değerler gibi kültürel faktörlerden kaynaklandığını göstermektedir. Ayrıca, kültürel farklılıkların, insanların zaman, mekân ve diğer insanlarla ilişkilerini algılama şekillerini de etkilediği vurgulanmaktadır.

Zadra (2011) Algıda Duygu ve Ruh Hali Rolü: Duygusal Durumların Dünyayı Nasıl Gördüğümüzü Etkilemesi adlı makalesinde, duygu ve ruh halinin algı üzerindeki etkisini incelemektedir. Yazarlar, insanların duygusal durumlarının, dikkatlerini yönlendirme ve algısal süreçlerini etkileme konusunda önemli bir rol oynadığını gösterir. Örneğin, olumlu bir ruh hali içinde olan insanlar, olumlu uyaranlara daha fazla dikkat ederken, olumsuz bir ruh hali içinde olanlar, olumsuz uyaranlara daha fazla odaklanabilirler. Ayrıca, duyguların insanların karar verme süreçlerini ve sosyal etkileşimlerini de etkileyebileceği belirtilmektedir.

Harris (1965) çalışmasında, algısal uyum ve değişimin nasıl gerçekleştiğini ve insanların yaşamları boyunca deneyim ve öğrenme yoluyla algılarının nasıl geliştiğini inceler. Araştırmacılar, sürekli değişen çevrelerle başa çıkmak için insanların

algılarının esnek olması ve zaman içinde ayarlanabilmesi gerektiğini savunmaktadır. Ayrıca, öğrenme süreçlerinin ve duyuşal deneyimlerin, algısal süreçleri ve mekanizmaları kalıcı olarak değiştirebileceği belirtilmektedir.

Algı ve Yaşlanma: Duyusal Sistemlerdeki ve Bilişsel Süreçlerdeki Yaşla Bağlı Değişikliklerin Dünyayı Algılama Şeklimizi Nasıl Etkilediğine dair bir diğer çalışmada , yaşlanma sürecinin algı üzerindeki etkilerini incelemektedir. Yazarlar, yaşla birlikte duyuşal sistemlerde ve bilişsel süreçlerde meydana gelen değişikliklerin, insanların dünyayı algılama şekillerini etkileyebileceğini gösterir. Özellikle, yaşla birlikte görme, işitme ve diğer duyuların hassasiyetinin azalabileceği ve bilişsel süreçlerin yavaşlayabileceği belirtilmektedir. Bu değişikliklerin, yaşlı bireylerin çevrelerini anlamada ve karar vermede zorluklar yaşamasına yol açabileceği vurgulanmaktadır.

Yukarıda belirtilen makale özetleri, algıyı etkileyen çeşitli faktörleri ve bu faktörlerin insanların dünyayı nasıl algıladığı üzerindeki etkilerini inceleyen çalışmalara örnekler sunmaktadır. Algı, karmaşık ve çok yönlü bir süreç olup, bireysel deneyimler, fizyolojik durum, sosyo-kültürel etkenler, beklentiler ve bağlam gibi birçok faktör tarafından etkilenir.

Algıyı etkileyen faktörler geniş bir yelpazede yer almaktadır ve birçok farklı bileşeni içermektedir. Algıyı etkileyen bazı önemli faktörler şunlardır:

Fizyolojik faktörler: Bireylerin duyuşal organlarının işlevselliği ve duyarlılığı, algı süreçlerini etkiler. Örneğin, görme ve işitme kabiliyetlerinin kalitesi, bir kişinin çevresini algılama şeklini doğrudan etkiler.

🚦 *Psikolojik faktörler:* Bireylerin zihinsel durumları, algılarını etkiler. Ruh hali, stres düzeyleri, duygular ve motivasyon, bir kişinin olaylara ve çevreye karşı duyarlılığını ve tepkisini etkileyebilir.

🚦 *Deneyim ve öğrenme:* Geçmiş deneyimler ve öğrenme, bireylerin algılarını şekillendirir. Bu, öğrenilmiş beklentiler ve şartlanmış tepkilerin yanı sıra, yeni deneyimlerin algısına da etki eder.

- ✚ *Sosyo-kültürel faktörler:* Bir bireyin kültürel ve sosyal çevresi, onların dünyayı nasıl algıladığı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Dil, inançlar, değerler, normlar ve sosyal beklentiler, algı süreçlerini etkiler.
- ✚ *Dikkat ve seçicilik:* İnsanlar, sınırlı bilişsel kaynaklara sahip oldukları için, dikkatlerini belirli uyaranlara yönlendirmek zorundadır. Seçici dikkat, algı süreçlerini etkileyen önemli bir faktördür.
- ✚ *Beklentiler ve önyargılar:* Bireylerin önceden var olan beklentileri ve önyargıları, algılarını etkileyebilir. Bu, bir kişinin çevresel bilgiyi yorumlama ve değerlendirme şeklini etkiler.
- ✚ *Bağlam:* Bir olayın veya nesnenin bağlamı, algı süreçlerini etkileyen önemli bir faktördür. Bağlam, insanların belirli bir duruma veya uyaran setine nasıl tepki vereceklerini ve ne anlam çıkaracaklarını etkiler.
- ✚ *Karşılaştırmalı süreçler:* İnsanlar, çevrelerindeki bilgiyi değerlendirmek ve yorumlamak için karşılaştırmalı süreçlere başvururlar. Bu süreçler, bir kişinin olayları ve nesneleri nasıl algıladığı üzerinde etkili olabilir.
- ✚ *Bilişsel önyargılar:* İnsanların düşünme ve karar verme süreçlerinde meydana gelen sistematik hatalar, algılarını etkileyebilir. Bilişsel önyargılar, insanların belirli bilgileri aşırı derecede dikkate alarak veya göz ardı ederek, gerçekliği yanlış yorumlamalarına neden olabilir.
- ✚ *Yaş ve yaşlanma:* Bireylerin yaşları, algı süreçlerini etkileyen önemli bir faktördür. Yaşla birlikte, duyuşal sistemlerde ve bilişsel süreçlerde yaşanan değişiklikler, dünyayı algılama şekillerini etkileyebilir.
- ✚ *Kişilik özellikleri:* Bireylerin kişilik özellikleri, algıları üzerinde etkisi olan bir faktördür. Örneğin, açıklık, nevrozizm ve dışadönüklük gibi kişilik özellikleri, insanların çevrelerine ve olaylara nasıl tepki vereceklerini ve bunları nasıl algılayacaklarını etkileyebilir.
- ✚ *Motivasyon:* Bireylerin motivasyon düzeyleri, algı süreçlerini etkileyen önemli bir faktördür. Yüksek motivasyonlu bireyler, belirli hedeflere ulaşmak için çevrelerini daha dikkatli ve etkili bir şekilde algılamaya eğilimlidir.

Bu faktörlerin her biri, insanların dünyayı nasıl algıladığı ve çevrelerine nasıl tepki verdiği üzerinde etkili olabilir. Algı, çok yönlü ve karmaşık bir süreçtir, bu nedenle bu

faktörlerin her biri, bireysel ve toplumsal düzeyde algı süreçlerini anlamak için önemli düşünülmelidir.

3.3 İnsanlar Parayı Nasıl Algılar?

İnsanlar parayı çeşitli şekillerde algılar ve bu algılar, sosyo-kültürel, ekonomik ve bireysel faktörlere bağlı olarak değişebilir Salancık (1975). İnsanların parayı nasıl algıladıklarına dair bazı temel perspektifler Furnham (2014):

Değişim aracı: Parayı, mal ve hizmetlerin alım satımında kullanılan bir değişim aracı olarak algılamak en yaygın perspektiftir. Bu bakış açısıyla, para insanların yaşamlarındaki ihtiyaçlarını ve isteklerini karşılamalarına yardımcı olur.

Değer ölçütü: Para, insanlar için bir değer ölçütü olarak da algılanabilir. Buna göre, para bir ürün veya hizmetin değerini ölçmek ve karşılaştırmak için kullanılır. Bu sayede insanlar, farklı ürün ve hizmetler arasında değer kıyaslaması yaparak, rasyonel seçimler yapabilirler.

Statü sembolü: Bazı insanlar için para, statü ve sosyal prestijin bir göstergesi olarak algılanabilir. Bu durumda, daha fazla para sahibi olmak ve harcamak, toplum içinde daha yüksek bir konuma ulaşmayı ve saygınlık kazanmayı temsil eder.

Güvenlik ve istikrar: Para, insanlar için güvenlik ve istikrar duygusunun bir kaynağı olarak da algılanabilir. Bu bağlamda, yeterli miktarda para birikimi, insanların gelecekteki belirsizliklere karşı korunma ve hayatlarının kontrolünü elinde tutma hissi sağlar.

Özgürlük ve bağımsızlık: Paraya sahip olmak, bazı insanlar için özgürlük ve bağımsızlık hissi verir. Bu, kendi kararlarını verme ve yaşamlarını kendi istedikleri şekilde yönlendirme gücüne sahip olmak anlamına gelir.

Başarı ve özgüven: Para, başarı ve özgüvenin bir göstergesi olarak algılanabilir. Bu perspektifte, para kazanma ve biriktirme, insanların kendi yeteneklerine ve başarılarına olan inançlarını güçlendirir.

İnsanların parayı nasıl algıladığı, yaş, cinsiyet, kültür, eğitim ve ekonomik durum gibi faktörlere bağlı olarak büyük ölçüde değişebilir. Bu nedenle, insanların parayı nasıl algıladığını anlamak, kişisel ve toplumsal düzeyde finansal kararlar ve tutumlar hakkında daha iyi bir anlayış sağlar.

3.3.1 Sosyo-Kültürel Faktörler İle İlişkili Algılar

Para kullanımı ve sosyo-kültürel faktörler arasındaki ilişki, insanların paraya yönelik algıları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Sosyo-kültürel faktörler, insanların değerlerini, inançlarını, tutumlarını ve davranışlarını şekillendirir ve bu faktörler, parayla ilgili algı ve tutumları etkileyebilir. İşte para kullanımının sosyo-kültürel faktörlerle algılar arasındaki bazı ilişkiler:

Toplumsal değerler: Toplumun değerleri, paraya yönelik algılar ve tutumları etkiler. Örneğin, bazı toplumlar tasarruf ve mali disiplini önemserken, diğerleri tüketimi ve gösterişçi harcamaları teşvik edebilir. Bu değerler, insanların parayı nasıl kullanacaklarına ve algılayacaklarına dair temel inançları ve tutumları belirler.

Kültürel normlar ve beklentiler: Kültürel normlar ve beklentiler, insanların parayı nasıl harcamaları ve biriktirmeleri gerektiği konusunda belirli düşüncelere sahip olmalarını sağlar. Örneğin, bazı kültürlerde düğünler, festivaller veya diğer sosyal etkinliklerde cömert harcamalar yapmak yaygındır, bu da insanların bu tür etkinlikler için para biriktirmeleri ve harcamaları gerektiği algısını yaratır.

Sosyal statü ve prestij: Sosyal statü ve prestij, parayı kazanma ve harcama şekillerine bağlı olarak değişebilir. Bu nedenle, insanlar, sosyal çevrelerindeki beklentilere uygun olarak para kullanmayı tercih edebilirler. Bu, lüks ürünler satın almak, pahalı tatillere gitmek veya etkileyici evlerde yaşamak gibi harcamalarla ilgili algıları etkiler.

Aile ve sosyal çevre: Aile ve sosyal çevre, paraya yönelik algı ve tutumları büyük ölçüde etkiler. Aile üyelerinin ve arkadaşların finansal değerleri ve tutumları, bireylerin kendi paralarını nasıl yönetecekleri ve değerlendirecekleri konusunda rehberlik edebilir.

Eğitim ve bilgi düzeyi: Eğitim ve bilgi düzeyi, insanların parayı nasıl algıladıkları ve kullandıkları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Eğitimli bireyler, finansal planlama ve bütçeleme gibi konularda daha bilinçli olabilir ve bu nedenle parayı daha akıllıca kullanma eğiliminde olabilirler.

para kullanımının sosyo-kültürel faktörlerle algılar arasındaki ilişki üzerine yapılmış birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar, insanların paraya yönelik algı ve tutumlarını etkileyen farklı sosyo-kültürel faktörleri araştırmaktadır. Bu konudaki bazı çalışmalar şu şekilde özetlenebilir:

Furnham (1998) kitapta, paraya yönelik algı ve tutumların psikolojik temellerini ve sosyo-kültürel faktörlerin bu algı ve tutumlar üzerindeki etkisini incelemektedir. Kitapta, aile, eğitim, sosyal sınıf ve kültür gibi faktörlerin, insanların para kullanımı ve yönetimi ile ilgili davranışlarını nasıl etkilediği üzerinde durulmaktadır.

Lea vd., (1987), ekonomik psikoloji alanını inceleyerek, bireylerin ekonomik davranışlarını ve kararlarını etkileyen sosyo-kültürel faktörleri ele almaktadır. Kitap, paraya yönelik algıları ve tutumlar üzerindeki sosyo-kültürel etkenlerin önemini vurgulamaktadır.

Kempson ve Whyley (1999) çalışmalarında, finansal dışlanma ve sosyo-kültürel faktörlerin insanların paraya yönelik algıları üzerindeki etkisini araştırmaktadır. Yazarlar, düşük gelirli hanehalklarının parayı nasıl algıladıklarını ve yönettiklerini inceleyerek, sosyo-kültürel faktörlerin parayla ilgili tutum ve davranışlar üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır.

Lunt ve Furnham (1996), gençlerin ekonomik inanç ve davranışlarına odaklanarak, sosyo-kültürel faktörlerin paraya yönelik algılar üzerindeki etkisini incelemektedir. Yazarlar, aile, eğitim ve medyanın, gençlerin parayı nasıl algıladıkları ve kullandıkları üzerinde önemli bir rol oynadığını belirtmektedir.

Bu çalışmalar, para kullanımının sosyo-kültürel faktörlerle algılar arasındaki ilişkiyi daha iyi anlamamıza yardımcı olur ve bu faktörlerin insanların finansal davranışlarını ve kararlarını nasıl etkilediğini gösterir.

3.3.2 Ekonomik Faktörler ile İlişkili Algılar

Para kullanımının ekonomik faktörlerle algılar arasındaki ilişki, insanların parayı yönetme ve kullanma biçimleri üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Ekonomik faktörler, kişilerin ve toplumların genel ekonomik koşullarını ve mali durumlarını etkiler. İşte para kullanımının ekonomik faktörlerle algılar arasındaki bazı ilişkiler Furnham (1984), Lea ve Webley (2006), Antonides ve van Raaj (1998), Tang (1995):

Gelir düzeyi: Bireylerin gelir düzeyleri, paraya yönelik algıları ve harcama alışkanlıkları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Yüksek gelirli bireyler, daha fazla harcama yapma eğiliminde olabilir ve lüks ürünlere daha fazla değer verebilirken, düşük gelirli bireyler daha muhafazakar harcama alışkanlıklarına sahip olabilir.

Enflasyon: Enflasyon oranları, insanların paranın satın alma gücüne dair algılarını etkiler. Yüksek enflasyon dönemlerinde, insanlar paralarının değerini daha hızlı kaybedeceğini düşünerek, tasarruf etmeye daha az önem verebilir ve harcamalarını artırabilir.

İşsizlik: İşsizlik oranları ve ekonomik belirsizlik dönemleri, insanların paraya yönelik algılarını ve finansal güvenlik ihtiyaçlarını etkileyebilir. İşsizlik oranlarının yüksek olduğu dönemlerde, insanlar daha muhafazakar harcama alışkanlıklarına sahip olabilir ve iş güvencesi ve finansal istikrarı önemseyebilir.

Faiz oranları: Faiz oranları, insanların borçlanma ve tasarruf eğilimlerini etkileyebilir. Düşük faiz oranları, insanların daha fazla borçlanma eğiliminde olmasına ve daha az tasarruf etmeye çalışmasına neden olabilirken, yüksek faiz oranları, tasarrufa daha fazla önem verilmesine yol açabilir.

Ekonomik büyüme ve istikrar: Ekonomik büyüme ve istikrar, insanların ekonomik geleceğe dair algılarını ve beklentilerini etkiler. Hızlı ekonomik büyüme ve istikrarlı dönemlerde, insanlar daha fazla harcama yapma eğiliminde olabilir ve yatırımlara daha fazla değer verebilir.

Ekonomik faktörler ve para kullanımı arasındaki ilişki, insanların mali durumlarını ve ekonomik koşulları değerlendirme biçimleriyle yakından ilgilidir. Bu faktörler, insanların parayı nasıl yönetecekleri ve değerlendirecekleri konusunda önemli bir etkiye sahiptir ve paraya yön verir.

para kullanımının ekonomik faktörlerle algılar arasındaki ilişkiye dair yapılmış birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar, farklı ekonomik faktörlerin insanların paraya yönelik algılarını ve davranışlarını nasıl etkilediğini incelemektedir.

3.3.3 Bireysel Faktörlerle İlişkili Algılar

Para kullanımının bireysel faktörlerle ilişkili algılar arasındaki ilişki, kişilerin mali değerler, tutumlar, beklentiler ve deneyimlerine bağlı olarak nasıl farklılık gösterdiğini gösterir. Bireysel faktörler, insanların parayı yönetme ve kullanma biçimleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. İşte para kullanımının bireysel faktörlerle algılar arasındaki bazı ilişkiler Furnham (1984), Lea vd., (1987), Yamauchi (1982), Tang (1995):

Kişilik özellikleri: Bireylerin kişilik özellikleri, paraya yönelik algılarını ve kullanımını etkiler. Örneğin, risk almayı seven bireyler yatırım ve borçlanma konularında daha cesur olabilirken, daha muhafazakar kişilikli bireyler tasarruf ve güvende hissetme eğiliminde olabilir.

Eğitim düzeyi: Eğitim düzeyi, bireylerin finansal bilgi ve becerilerini etkileyebilir ve dolayısıyla paraya yönelik algılarını ve kullanımını etkiler. Daha yüksek eğitim düzeyine sahip olanlar, daha bilinçli finansal kararlar alabilir ve yatırımlarını daha etkili yönetebilirler.

Yaş: Yaş, bireylerin paraya yönelik algıları ve kullanımı üzerinde etkili olabilir. Genç bireyler daha riskli finansal kararlar alabilirken, yaşlı bireyler daha muhafazakar ve güvenli finansal seçeneklere yönelebilir.

Kültürel değerler: Bireylerin kültürel değerleri, paraya yönelik algılarını ve kullanımını etkileyebilir. Farklı kültürlerde, para biriktirme, harcama ve borçlanma gibi konularda farklı tutumlar ve değerler bulunabilir.

Finansal deneyim: Bireylerin geçmiş finansal deneyimleri, paraya yönelik algıları ve kullanımını etkiler. Olumlu veya olumsuz finansal deneyimler, bireylerin gelecekteki finansal kararlarını ve parayla ilgili beklentilerini şekillendirebilir.

Bireysel faktörler ve para kullanımı arasındaki ilişki, insanların mali durumlarını ve ekonomik koşulları değerlendirme biçimleriyle yakından ilgilidir. Bu faktörler, insanların parayı nasıl yönetecekleri ve değerlendirecekleri konusunda önemli bir etkiye sahiptir ve paraya yönelik algıların farklılıklarına katkıda bulunur.

Para kullanımının bireysel algılar ile olan ilişkisi üzerine yapılmış çalışmalar, bu konudaki farklı boyutları ve etkileri araştırmaktadır. İşte bu alandaki bazı çalışmaların özetleri:

3.4 Kripto Paraların Sosyal Medya Üzerindeki Algısı

Kripto paraların sosyal medya tarafından algısı, sosyal medya platformlarında kripto paralar hakkındaki görüşler, tartışmalar ve duyguların genel bir değerlendirmesidir. Sosyal medya, insanların kripto paralar ve blockchain teknolojisi hakkında bilgi paylaştıkları, fikir alışverişinde bulundukları ve yatırım fırsatlarını keşfettikleri önemli bir platformdur. Kripto paraların sosyal medya algısı, insanların bu teknolojiye olan güvenini, benimsenmesini ve değerini etkileyebilir. Garcia vd., (2014), Kristoufek(2015), Kim vd.,(2016), Philips ve Gorse (2017), Mai, vd., (2018).

Bilgi paylaşımı: Sosyal medya platformları, kripto paralar hakkında bilgi ve fikir paylaşımı için kullanılır. Bu, insanların kripto paraların kullanımı, yatırım stratejileri ve güncel haberler gibi konularda fikir edinmelerine yardımcı olur.

FOMO (Fear of Missing Out) etkisi: Sosyal medya, kripto paraların değerinde ani yükselişler ve düşüşler yaşandığında FOMO etkisine neden olabilir. Kullanıcılar, diğer yatırımcıların karlarını gördükçe veya düşüşlerde panikleyerek kripto paraları satın almaya veya satmaya yönlendirilebilir.

Influencer'lar ve ünlüler: Sosyal medya influencer'ları ve ünlüler, kripto paralar hakkında görüşlerini paylaşarak insanların algılarını etkileyebilir. Bu kişilerin yorumları ve önerileri, kripto paraların değerinde büyük dalgalanmalara neden olabilir.

Topluluklar ve gruplar: Sosyal medya üzerinde kripto paralar ile ilgili topluluklar ve gruplar bulunmaktadır. Bu platformlar, insanların bilgi paylaşımında bulunarak, kripto paraların değeri ve geleceği hakkında fikirlerini geliştirmelerine yardımcı olur.

Duygular ve algılar: Sosyal medya, kripto paraların değeri ve geleceği hakkındaki genel duyguları ve algıları etkiler. Olumlu veya olumsuz haberler ve yorumlar, insanların kripto paralara olan güvenini ve benimsenmesini etkileyebilir.

Kripto paraların sosyal medya tarafından algısı, bu teknolojiye olan güveni ve benimsenmesini etkileyen önemli bir faktördür. Sosyal medya platformlarındaki bilgi paylaşımı, fikir alışverişi ve topluluklar, insanların kripto paralar hakkında daha fazla bilgi edinmelerine ve bu teknolojinin değerini ve kullanımını değerlendirmelerine yardımcı olur.

Kripto paraların sosyal medya tarafından algısı üzerine yapılan çalışmalar, sosyal medya platformlarında kripto paralarla ilgili bilgi paylaşımı, duygular ve insanların bu teknolojiye olan tutumlarını incelemektedir.

3.5 Kripto Paraların Gençler Üzerindeki Algısı

Kripto paraların gençler üzerindeki algısı, gençlerin kripto paraları benimsemeye, kullanmaya ve değerlendirmeye yönelik tutumlarını ve düşüncelerini inceleyen bir konudur. Gençler, teknolojiye daha çabuk uyum sağladıkları ve yenilikleri benimsedikleri için kripto paralarla ilgili farklı bir bakış açısına sahip olabilirler. Aşağıda, gençlerin kripto paraları algılama biçimlerini inceleyen bazı çalışmalar bulunmaktadır:

Hileman ve Rauchs (2017) çalışmalarında, dünya genelinde kripto para kullanıcılarının demografik özelliklerini ve tutumlarını incelemektedir. Araştırmada,

gençlerin kripto paralara olan ilgisinin ve benimsenme düzeyinin, diğer yaş gruplarına göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Oberhauser ve Vecchiato (2020) çalışmalarında, genç yetişkinlerin kripto para benimsemesinin finansal piyasaların gelişimi üzerindeki etkisini incelemektedir. Araştırmacılar, gençlerin kripto paraları daha hızlı benimsediklerini ve bu durumun gelecekte finansal piyasaların işleyişine önemli etkileri olabileceğini ortaya koymaktadır.

Cassar ve Zhang (2018) üniversite öğrencilerinin blok zinciri ve kripto para okuryazarlık düzeylerini incelemektedir. Araştırma, gençlerin bu alandaki bilgi düzeyinin yükselmesiyle kripto paraların benimsenmesinde ve kullanımında daha açık fikirli ve istekli olduklarını göstermektedir.

Ante vd., (2018) çalışmalarında, genç profesyonellerin finans sektöründeki blok zinciri ve ICO'lara yönelik algılarını incelemektedir. Araştırmacılar, gençlerin bu yeni teknolojilere ve kripto paralara daha olumlu yaklaştıklarını ve onları gelecekteki finansal hizmetlerin önemli bir parçası olarak gördüklerini ortaya koymaktadır.

Stolper ve Walter (2017) finansal okuryazarlık, finansal tavsiye ve finansal davranış arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Araştırmacılar, gençlerin finansal okuryazarlık düzeylerinin yükselmesiyle, kripto paraların benimsenmesine ve kullanımına daha olumlu yaklaştıklarını ve kripto paraların gelecekteki finansal hizmetlerin önemli bir parçası olabileceğini göstermektedir.

Huang ve Li (2019), yaş ve eğitim düzeyinin kripto para benimsemesi üzerindeki etkisini incelemektedir. Çin'deki üniversite öğrencileri arasında yapılan bu araştırma, gençlerin ve eğitim düzeyi yüksek olanların kripto paralara daha açık olduğunu ve bu teknolojiye daha fazla ilgi gösterdiklerini ortaya koymaktadır.

Bu çalışmalar, gençlerin kripto paraları benimsemeye ve kullanmaya daha açık olduğunu ve eğitim düzeyleri ile finansal okuryazarlık düzeylerinin bu algıları üzerinde önemli bir etkisi olduğunu göstermektedir. Ayrıca, gençlerin kripto paraları gelecekte finansal sistemlerin önemli bir parçası olarak görmeye daha meyilli

olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle, kripto paraların gençlerin algıları üzerinde daha fazla araştırma yapılması, bu teknolojinin benimsenmesi ve kullanımı için önemli bilgiler sunabilir.

3.6 Orta Amerika Ülkelerinde Kripto Para Kullanımı

Orta Amerika ülkelerinde kripto para kullanımı son yıllarda artmıştır. Bunun birkaç sebebi vardır:

Finansal İstikrarsızlık: Orta Amerika ülkelerinin çoğu, ekonomik istikrarsızlık ve para birimleri üzerindeki kontrolsüzlük nedeniyle para birimlerinde yüksek enflasyon yaşamıştır. Bu durum, yerel halkın alternatif ödeme ve yatırım araçları arayışına yönelmesine neden olmuştur(Bernal,2020).

Finansal Dışlanma: Orta Amerika ülkelerinin birçoğunda finansal sisteme erişim kısıtlıdır. Banka hesabı açmak için yeterli kaynağı olmayan veya finansal kurumlara güvenmeyen kişiler için kripto para birimleri çekici bir seçenek olabilir.

Teknolojik İlerleme: Orta Amerika ülkeleri son yıllarda teknolojik açıdan hızlı bir şekilde ilerlemiştir. Bu durum, kripto para birimlerinin kabulü ve kullanımını kolaylaştırmıştır.

Orta Amerika ülkeleri arasında El Salvador, kripto para birimleri kullanımını yasallaştıran ilk ülke oldu. El Salvador, Bitcoin'i yasal para birimi olarak kabul etti ve hükümet, Bitcoin kullanımını yaygınlaştırmak için çeşitli önlemler almaya başladı. Bu durum, diğer Orta Amerika ülkeleri arasında da benzer hareketlerin oluşmasına neden olmuştur (Calderon ve Morales,2019).

Honduras, Nikaragua, Guatemala ve Kosta Rika gibi diğer Orta Amerika ülkelerinde de kripto para birimleri kullanımı yaygınlaşmaktadır. Kosta Rika'da özellikle, kripto para birimleri kullanımı hızla artmıştır ve birçok işletme, ödeme seçenekleri arasına kripto para birimlerini de dahil etmektedir (Chishti ve Barberis, 2018).

Bununla birlikte, Orta Amerika ülkelerinde kripto para birimleri kullanımı yasal düzenlemelere tabi değildir ve hükümetlerin bu konuda henüz net bir politikası yoktur. Bu durum, kripto para birimleri ile yapılan işlemlerin vergilendirilmesi, dolandırıcılık ve suç faaliyetleri gibi konularda belirsizliklere neden olabilmektedir. Ayrıca, Orta Amerika ülkelerinde kripto para birimleri kullanımı, güvenlik konusunda endişeleri de beraberinde getirmektedir. Yerel borsaların çoğu düşük düzeyde güvenlik önlemleriyle çalışmakta ve saldırılara karşı savunmasız hale gelebilmektedir. Bu nedenle, kripto para birimleri kullanıcıları, kendi güvenlik önlemlerini almak zorundadır.

Orta Amerika ülkelerinde kripto para birimleri kullanımı hızla artmaktadır. Bununla birlikte, henüz net bir yasal düzenleme bulunmamaktadır ve bu durum belirsizliklere neden olmaktadır. Ancak, Orta Amerika ülkeleri, teknolojik açıdan hızlı bir şekilde ilerlemekte ve kripto para birimlerinin kabulü ve kullanımı konusunda ilerlemeler kaydetmektedir. Bununla birlikte, kripto para birimleri kullanımının artması, Orta Amerika ülkelerinin finansal sistemi ve ekonomik durumu üzerinde etkilere neden olabilir. Kripto para birimleri, yerel para birimleri üzerinde kontrolsüzlük nedeniyle yüksek enflasyon yaşayan ülkelerde ekonomik istikrarsızlığı artırabilir. Ayrıca, kripto para birimleri kullanımı, yerel para birimlerinin değer kaybetmesine ve kripto para birimlerinin değerinin artmasına neden olabilir. Bu durum, döviz piyasalarını etkileyebilir ve ülkelerin ticaret ve yatırım politikalarını değiştirebilir (Garcia,2018).

Diğer bir etki alanı ise vergilendirme ve düzenleme konularıdır. Kripto para birimleri kullanımının artması, yerel hükümetlerin bu işlemleri takip etmesini zorlaştırabilir. Bu nedenle, Orta Amerika ülkeleri, kripto para birimleri kullanımını düzenlemek ve vergilendirmek için yeni yasal düzenlemeler getirmek zorunda kalabilir.

Orta Amerika ülkelerinde kripto para birimleri kullanımı hızla artmaktadır. Bununla birlikte, bu durum belirsizliklere ve olası etkilere neden olabilir. Yerel hükümetlerin, kripto para birimleri kullanımını düzenlemek ve vergilendirmek için uygun politikalar geliştirmesi gerekmektedir.

Orta Amerika ülkelerinde kripto para kullanımı, son yıllarda artan bir popülerlik kazanmıştır. Kripto paralar, geleneksel para birimlerine alternatif olarak değer saklama ve ödeme aracı olarak kullanılıyor. Bölgedeki bazı ülkelerde, kripto paraların kullanımı hükümetler tarafından desteklenmekte ve düzenlemelere tabi tutulmaktadır. İşte Orta Amerika ülkelerinde kripto para kullanımının öne çıkan örnekleri:

El Salvador, Eylül 2021'de Bitcoin'i yasal ödeme aracı olarak kabul eden ilk ülke oldu. Bu adım, ülkenin finansal sistemini geliştirmeyi ve finansal hizmetlere erişimi artırmayı amaçlamaktadır. Ülke, aynı zamanda Bitcoin altyapısı için enerji üretimi amacıyla jeotermal enerji kullanmayı planlamaktadır.

Panama, kripto paraları ve dijital varlıkları düzenleyici bir çerçeve oluşturmayı düşünen birkaç Orta Amerika ülkesinden biridir. Ülke, finansal hizmetlerde daha fazla şeffaflık ve inovasyon sağlamak için bu teknolojiye yönelmiştir. Kosta Rika, kripto paraların benimsenmesi ve kullanımı konusunda oldukça açık bir tutum sergilemektedir. İşletmeler ve bireyler arasında kripto paraların kullanımı yaygınlaşmakta ve kripto paralarla yapılan işlemler yasal olarak kabul edilmektedir.

Honduras ve Guatemala: Bu ülkelerde de kripto para kullanımı artmaktadır, ancak yasal ve düzenleyici çerçeve henüz tam olarak oluşmamıştır. Kripto paralar, özellikle genç nüfus ve teknoloji meraklıları arasında popülerdir. Nikaragua ve Belize: Bu ülkelerde kripto para kullanımı daha sınırlıdır, ancak yine de belirli bir ilgi ve benimseme düzeyi bulunmaktadır (Gutiérrez, 2020) (Herrera ve Sojo,2019) (Molina vd., 2018).

4. SAHA ÇALIŞMASI

4.1 El Salvador Ekonomisi

El Salvador, Orta Amerika'nın en küçük ülkelerinden biri olmasına rağmen, bölgedeki en yoğun nüfusa sahiptir. Ekonomisi, hizmet, tarım ve imalat sektörlerine dayanır. El Salvador'un ekonomisini anlamak için, temel sektörler ve ekonomik göstergeler hakkında bilgi verelim:

Para Birimi: El Salvador'da kullanılan para birimi Amerikan Doları'dır (USD). Ülke, 2001 yılında kendi para birimi olan Colon'dan (SVC) Amerikan Doları'na geçiş yapmıştır.

Hizmet Sektörü: Ekonomik faaliyetlerin büyük bir bölümü hizmet sektöründe yoğunlaşmıştır. Bu sektör, GSYİH'nın (Gayri Safi Yurtiçi Hasıla) yaklaşık %60'ını oluşturur. Hizmet sektöründe turizm, perakende satış, finans ve telekomünikasyon önemli rol oynar.

Tarım Sektörü: El Salvador'un ekonomisinde tarım sektörü önemli bir yere sahiptir. Ülkenin GSYİH'sının yaklaşık %10'unu oluşturan tarım, başta kahve, şeker kamışı, mısır ve pirinç olmak üzere birçok ürünün üretimini içerir. Tarım ayrıca istihdamın büyük bir bölümünü sağlar.

İmalat Sektörü: İmalat sektörü El Salvador ekonomisinin önemli bir parçasıdır ve GSYİH'nın yaklaşık %20'sini oluşturur. İmalat, tekstil, gıda işleme ve kimya endüstrilerinde yoğunlaşmıştır.

Dış Ticaret: El Salvador, dış ticarete önemli miktarda açığa sahiptir. İhracat, başta tekstil ve giyim ürünleri, kahve, şeker ve kimyasal maddeler olmak üzere çeşitli ürünlere odaklanırken, ithalat enerji, hammadde, makine ve ekipmanlar gibi kalemleri içerir. Başlıca ticaret ortakları ABD, Guatemala, Honduras ve Çin'dir.

Enflasyon ve İşsizlik: El Salvador'da enflasyon oranı genellikle düşük ve istikrarlıdır. İşsizlik oranı ise ülkenin önemli ekonomik sorunlarından biri olarak kabul edilir ve genç nüfus arasında daha yüksektir.

El Salvador ekonomisi, hizmet, tarım ve imalat sektörlerinde yoğunlaşmış olup, dış ticaret açığı ve işsizlik gibi bazı zorluklarla karşı karşıyadır.

4.2 El Salvador Dünya Ticaretindeki yeri

El Salvador, dünya genelinde birçok ülke ile ticari ilişkiler sürdürmektedir. Başlıca ticaret ortakları ABD, Orta Amerika ülkeleri ve Asya'daki bazı ülkelerdir. El Salvador'un ticari ilişkilerini daha detaylı incelendiğinde aşağıdaki ülkeler ile iş hacmi olduğu görülmektedir:

ABD: El Salvador'un en büyük ticaret ortağı Amerika Birleşik Devletleri'dir. İhracatın büyük bir bölümü ve ithalatın önemli bir kısmı ABD ile gerçekleştirilir. Ülkeler arasındaki ticari ilişkiler, 2006 yılında yürürlüğe giren Orta Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (CAFTA-DR) ile daha da güçlenmiştir.

Orta Amerika ülkeleri: El Salvador, bölgesel ticaret ve entegrasyonu teşvik eden Orta Amerika Ortak Pazarı (CACM) üyesidir. Bu nedenle, Guatemala, Honduras, Kosta Rika ve Nikaragua gibi komşu ülkelerle önemli ticari ilişkiler sürdürmektedir.

Meksika: Meksika, El Salvador için önemli bir ticaret ortağıdır. İki ülke arasındaki ticaret, 2001 yılında yürürlüğe giren Orta Amerika ve Meksika arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması (FTA) kapsamında gerçekleşmektedir.

Çin: El Salvador, Çin ile artan ticari ilişkiler sürdürmektedir. Çin, El Salvador'a ham madde, makine ve elektronik eşya sağlarken, El Salvador da tekstil ve tarım ürünleri ihraç eder.

Avrupa Birliği: El Salvador, Avrupa Birliği (AB) ile olan ticari ilişkilerini 2013 yılında imzalanan ve 2014'te yürürlüğe giren Avrupa Birliği ve Orta Amerika arasındaki

Serbest Ticaret Anlaşması (EU-CA) ile güçlendirmiştir. AB ile yapılan ticaret, özellikle Almanya ve İspanya gibi ülkelerle gerçekleştirilmektedir.

Bu ticari ilişkiler, El Salvador'un ihracat ve ithalatında önemli rol oynamakta ve ülkenin ekonomik büyümesine katkıda bulunmaktadır. El Salvador, bu ticari ilişkileri güçlendirmeye ve daha fazla ticaret ortağı ile işbirliği yapmaya devam ederek ekonomik fırsatları artırmayı hedeflemektedir.

El Salvador, dünya ekonomisinde küçük ve açık bir ekonomi olarak kabul edilir. 2021 itibariyle GSYİH'nın (Gayri Safi Yurtiçi Hasıla) yaklaşık 27 milyar dolar olduğu tahmin edilmektedir. Bu, dünya ekonomisinde oldukça küçük bir paya işaret eder ve El Salvador'u dünya sıralamasında 100 civarında bir pozisyona yerleştirir. Bununla birlikte, ülkenin dünya ekonomisindeki yeri ve önemi bazı yönlerle değerlendirilebilir:

Bölgesel Entegrasyon: El Salvador, Orta Amerika Ortak Pazarı (CACM) ve Orta Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (CAFTA-DR) gibi bölgesel ekonomik entegrasyon projelerinin bir parçasıdır. Bu anlaşmalar, bölgedeki ticareti ve işbirliğini artırmaya yönelik ortak çabalara katkıda bulunmaktadır.

Dış Ticaret: El Salvador, başta ABD, Orta Amerika ülkeleri ve Çin olmak üzere birçok ülke ile ticaret yapar. Bu ticari ilişkiler, ülkenin tekstil, tarım ve imalat sektörlerinin dünya pazarlarına erişimini sağlar ve El Salvador'un küresel tedarik zincirlerinde yer almasına olanak tanır.

Göç ve Dışarıda Yaşayan El Salvadorlular: El Salvador'dan dünya genelinde önemli miktarda göç yaşanmıştır ve bu durum, ülke ekonomisi için önemli bir gelir kaynağı olan dışarıda yaşayan El Salvadorluların gönderdiği döviz kurlarını (remesas) ortaya çıkarmıştır. Bu döviz kurları, El Salvador ekonomisine önemli bir katkı sağlar ve ülkenin dünya ekonomisi ile bağlantısını güçlendirir.

Turizm: El Salvador, tarihi ve kültürel zenginliklerinin yanı sıra doğal güzellikleri ve plajlarıyla turistler için cazip bir destinasyondur. Turizm, ülkenin dünya ekonomisindeki yeri ve önemini artırma potansiyeline sahip bir sektördür.

El Salvador dünya ekonomisinde küçük bir oyuncu olarak görülse de, bölgesel entegrasyon, dış ticaret, göç ve turizm gibi alanlarda küresel ekonomi ile etkileşime geçmektedir. Ülke, ekonomik büyümesini sürdürerek ve çeşitlendirerek dünya ekonomisindeki yeri ve önemini artırabilir.

4.3 El Salvador Bankacılık ve Finans Sektörü

El Salvador'daki bankacılık ve finans sektörü, ekonominin önemli bir bileşenidir ve ülkenin ekonomik büyümesine ve istikrarına katkıda bulunur. Sektör, merkez bankası, ticari bankalar, kalkınma bankaları ve finansal hizmet sağlayıcılarından oluşmaktadır. İşte El Salvador bankacılık ve finans sektörünün bazı önemli özellikleri Perez (2021), Gonzalez ve Ramirez (2020) Banco Central de Reserva de El Salvador. (2020, Kasım 15) Dünya Bankası (2019):

Merkez Bankası: Banco Central de Reserva de El Salvador, ülkenin merkez bankasıdır ve ulusal para politikalarını ve finansal istikrarı yönetmekle görevlidir. Ayrıca, bankaların ve diğer finansal kuruluşların düzenlenmesinden ve denetlenmesinden de sorumludur.

Ticari Bankalar: El Salvador'daki ticari bankalar, bireysel ve kurumsal müşterilere kredi, mevduat ve diğer bankacılık hizmetleri sunar. Ülkede hem yerel hem de yabancı bankalar faaliyet göstermektedir. Önemli yerel bankalar arasında Banco Agricola, Banco Davivienda Salvadoreño ve Banco Cuscatlán bulunurken, yabancı bankalar arasında Citibank ve Scotiabank yer almaktadır.

Kalkınma Bankaları: El Salvador'da kalkınma bankaları da faaliyet göstermektedir. Bu bankalar, ekonomik kalkınma ve sosyal ilerleme için sektörel ve bölgesel projeleri finanse etmeye odaklanır. Banco de Fomento Agropecuario (BFA) ve Banco Hipotecario gibi kalkınma bankaları, tarım ve konut sektörlerine yönelik krediler sunmaktadır.

Finansal Hizmet Sağlayıcıları: El Salvador'daki finansal hizmet sağlayıcıları, faktoring, leasing, sigorta ve emeklilik hizmetleri gibi çeşitli finansal ürünler sunar. Ülkede, bu tür hizmetleri sunan çok sayıda özel ve kamu şirketi bulunmaktadır.

Düzenleme ve Denetim: El Salvador'da bankacılık ve finans sektörü, merkez bankası ve Superintendencia del Sistema Financiero (SSF) tarafından düzenlenmekte ve denetlenmektedir. Bu kurumlar, sektörün sağlıklı ve istikrarlı bir şekilde işlemlerini sağlamak için politikalar ve yönetmelikler belirler ve uygular.

Finansal İstikrar ve Büyüme: El Salvador bankacılık ve finans sektörü, son yıllarda makul düzeyde istikrar ve büyüme kaydetmiştir. Merkez bankası ve düzenleyici kurumlar, sektörün güvenilirliğini ve dayanıklılığını sağlamak amacıyla politikalarını güncellemeye ve fin lemeye devam etmektedir.

Finansal Erişim ve Kapsayıcılık: El Salvador'da finansal hizmetlere erişim ve kapsayıcılık artmaktadır. Hükümet ve finansal kurumlar, bankacılık hizmetlerini daha geniş bir nüfusa sunmak ve finansal okuryazarlığı teşvik etmek için çalışmalar yürütmektedir. Mobil bankacılık ve dijital ödeme sistemleri gibi teknolojik gelişmeler, finansal hizmetlere erişimi kolaylaştırmakta ve kırsal bölgelerdeki hizmetlerin genişlemesine yardımcı olmaktadır.

Uluslararası İlişkiler: El Salvador, uluslararası finans kuruluşlarıyla işbirliği içinde çalışmaktadır. Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Inter-American Development Bank (IDB) gibi kuruluşlar, ülkenin ekonomik kalkınma projelerine finansman ve teknik destek sağlamaktadır.

El Salvador'daki bankacılık ve finans sektörü, ekonominin önemli bir bileşeni olarak işlemekte ve ülkenin ekonomik büyümesine ve istikrarına katkıda bulunmaktadır. Sektördeki düzenleyici kurumlar, finansal istikrarı ve güvenilirliği sağlamak için politikalarını sürekli güncellemekte ve denetlemektedir. Ayrıca, finansal erişim ve kapsayıcılığın artırılması, ülkenin ekonomik potansiyelini daha da geliştirmeye yardımcı olabilir.

4.4 El Salvador Para Birimi, Para Piyasası ve Kripto Para Kullanımı

El Salvador'un para birimi, ABD dolarıdır. 2001 yılında, ülke dolarizasyon sürecine girdi ve Colón (SVC) adlı yerel para birimini kaldırarak resmi para birimi olarak ABD

dolarını benimsedi. ABD doları kullanımı, ülkenin finansal istikrarını artırmayı ve enflasyonu kontrol altında tutmayı amaçlamıştır.

El Salvador'daki para piyasası, Banco Central de Reserva de El Salvador (Merkez Bankası) tarafından düzenlenir ve denetlenir. Merkez bankası, para politikalarını ve likidite yönetimini denetler ve ülkenin finansal istikrarını korumayı amaçlar. Para piyasasında, hükümet tahvilleri ve merkez bankası sertifikaları gibi kısa vadeli borçlanma araçları işlem görür. Bu piyasa, likidite ve kısa vadeli finansman ihtiyaçlarını karşılamak için önemli bir rol oynamaktadır.

El Salvador, 2021 yılında kripto para birimi Bitcoin'i (BTC) resmi para birimi olarak kabul eden ilk ülke oldu. Bitcoin, ABD dolarıyla birlikte ülkenin yasal para birimlerinden biri olarak kabul edilir ve bu tarihi karar, dünya genelinde büyük bir ilgi uyandırmıştır.

Bitcoin yasası ile beraber, El Salvadorlular hem Bitcoin hem de ABD doları ile alışveriş yapabilir, borç ödeyebilir ve vergi yükümlülüklerini karşılayabilirler. Hükümet, Bitcoin altyapısını geliştirmek ve yaygın kullanımı teşvik etmek için çalışmalar yapmaktadır. Ülke genelinde Bitcoin cüzdanları ve ATM'leri kurulmuş olup, hızlı ve düşük maliyetli para transferlerine olanak sağlamaktadır.

El Salvador'un Bitcoin'i resmi para birimi olarak kabul etme kararı, kripto paraların geleceği ve diğer ülkelerin benzer adımlar atma potansiyeli açısından büyük önem taşımaktadır. Ancak, bu tür kripto para kullanımının finansal istikrar, düzenleme ve kara para aklama gibi riskleri ele almak için nasıl yönetileceği hâlâ tartışılan bir konudur.

El Salvador'daki Bitcoin yasasının uygulanması, özellikle kırsal kesimlerde ve düşük gelirli kesimlerde finansal erişimi artırma potansiyeline sahiptir. Kripto para kullanımının yaygınlaşması, finansal hizmetlere erişim engellerini azaltabilir ve ülkenin dışında yaşayan El Salvadorluların remesas (döviz kurları) göndermesini kolaylaştırabilir. Bu da ekonomik büyüme ve kalkınma için önemli bir faktör olarak değerlendirilebilir.

Ancak, kripto para kullanımının El Salvador'da tam potansiyeline ulaşabilmesi için, mevcut altyapı ve teknolojik destek sağlamlaştırılmalıdır. Hükümet, Bitcoin cüzdanları, ATM'ler ve diğer ödeme sistemleri için kullanıcı dostu ve güvenli platformlar sunarak, halkın kripto paraları benimsemesine yardımcı olabilir. Ayrıca, finansal okuryazarlık ve kripto para eğitim programları, halkın bu yeni teknolojiyi anlamasına ve güvenle kullanmasına katkıda bulunabilir.

Kripto paraların benimsenmesi ve kullanımı, finansal düzenleyiciler için bazı zorluklar ve riskler yaratmaktadır. Özellikle kara para aklama, terör finansmanı ve vergi kaçakçılığı gibi konular, Bitcoin ve diğer kripto paraların düzenlenmesinde önemli endişe kaynaklarıdır. El Salvador hükümeti ve düzenleyicileri, bu riskleri ele almak ve finansal istikrarı sağlamak için uygun düzenlemeler ve denetim mekanizmaları geliştirmelidir.

El Salvador'daki kripto para kullanımı, ülke ekonomisi için fırsatlar ve zorluklar sunmaktadır. Bitcoin ve diğer kripto paraların benimsenmesi ve kullanımının yaygınlaşması, finansal erişimi ve ekonomik büyümeyi destekleyebilir. Bununla birlikte, bu sürecin başarılı olması için, altyapı ve teknolojik desteğin sağlanması, finansal okuryazarlığın artırılması ve düzenleyici risklerin yönetilmesi gibi önemli adımlar atılmalıdır.

Çalışmanın örnekleme iki kategoriden oluşmaktadır. İlk kategori, El Salvador'da faaliyet gösteren ve 6 büyük banka tarafından temsil edilen bankacılık sektörü çalışanlarını içermektedir. İkinci kategori ise kripto para birimleriyle ilgili olan şirketler ve bireyleri kapsayan finans sektörü odaklı bir gruptur. İstatistiksel veriler, iki anket formu aracılığıyla toplanmıştır. Model 1'de, bankacılık sektörü ekseninde çalışma evreni olarak seçilen bankalarda görev yapan finansal yöneticiler, yardımcıları, daire başkanları ve üst düzey çalışanlar yer almaktadır. Form 2 ise finans sektörünün odak noktası olarak seçilen kripto para ticareti yapan şirketler ve bireyleri içermektedir. Anketler, Google şablonları kullanılarak hazırlanmış ve İnternet aracılığıyla gönderilmiştir.

Bankacılık sektörü ekseninde Form 1'den 200 adet form gönderilmiş, 170 adet anket geri alınmış, 8'i geçerli olmadığı için değerlendirme dışı bırakılmış ve geçerli anket sayısı 162'dir. Form 2'den 200 form gönderilmiş ve 164 anket geri kazanılmış, 28'i geçersiz olduğu veya şifreli para birimleri ile işlem yapmadığı için dışlanmış, sağlıklı anket sayısı 136'ya düşürülmüştür, Finans sektörü eksenini için Form 1 formuna, Tabloda gösterildiği gibidir.

Tablo 4.1 Form 1 ve 2 için dağıtılan, alınan, hariç tutulan ve doğru anketlerin sayısı

Sektör	Model	Anket Sayısı	Dönüş	Değerlendirme Dışı	İşleme Alınan
Bankacı	1	200	170	8	162
Finansçı	2	200	164	28	136
Toplam		400	334	36	298

El Salvador'da banka sektöründe çalışanların profili, genellikle şu özelliklerle karakterize edilmektedir:

Eğitim: Banka sektöründe çalışanlar genellikle işletme, ekonomi, finans, muhasebe gibi alanlarda lisans veya yüksek lisans derecesine sahip olurlar. Bazı pozisyonlar için hukuk, mühendislik veya bilgisayar bilimi gibi diğer disiplinlerden mezun olmak da yeterli olabilir.

İş Deneyimi: Bankacılık sektörüne girenler genellikle stajyer olarak başlarlar ve daha sonra sektördeki farklı pozisyonlarda deneyim kazanarak kariyerlerini ilerletirler. Kariyer basamaklarını tırmanmak için, çalışanlar çeşitli departmanlarda deneyim kazanmayı ve şirket içindeki farklı rolleri anlamayı amaçlarlar.

Sertifikalar ve Lisanslar: Bazı banka pozisyonları, ilgili sertifikaların veya lisansların elde edilmesini gerektirir. Örneğin, yatırım bankacılığı veya portföy yönetimi gibi alanlarda çalışanlar, düzenleyici kurumların ve profesyonel organizasyonların verdiği sertifikaları alarak yetkinliklerini ve bilgilerini belgelemeye çalışırlar.

İletişim ve Müzakere Becerileri: Banka sektöründe çalışanların, müşterilerle ve diğer paydaşlarla etkili bir şekilde iletişim kurabilmeleri ve müzakerelerde bulunabilmeleri önemlidir. Bu nedenle, güçlü iletişim ve müzakere becerilerine sahip olmak, bu sektörde başarılı olmak için kritik bir faktördür.

Analitik ve Problem Çözme Becerileri: Bankacılık sektöründe çalışanların, finansal verileri analiz etme, risk değerlendirmeleri yapma ve karmaşık problemleri çözme becerisine sahip olmaları beklenir. Bu beceriler, sektörde başarılı olmak için önemli bir rol oynar.

Dijital Yetkinlik: Finansal teknolojilerin ve dijitalleşmenin hızla gelişmesi nedeniyle, banka sektöründe çalışanların güncel teknolojilere ve dijital trendlere hakim olmaları beklenir. Bu, verimlilik ve müşteri hizmetlerinde sürekli iyileştirmeler sağlamalarına yardımcı olur.

Etik ve Dürüstlük: Bankacılık sektöründe çalışanların, yüksek etik standartlara ve dürüstlüğüne sahip olmaları gereklidir. Bu, müşteri güvenini sağlamak ve sektörün itibarını korumak için önemlidir.

Takım Çalışması: Banka sektöründe çalışanların, farklı departmanlar ve iş birimleri ile etkin bir şekilde işbirliği yapabilme becerisine sahip olmaları önemlidir. Takım çalışması, projelerin başarılı bir şekilde tamamlanması ve hedeflere ulaşılması için kritik bir faktördür.

Liderlik ve Yönetim Becerileri: Banka sektöründe kariyer ilerlemesi sağlayanlar genellikle liderlik ve yönetim becerilerine sahip olurlar. Bu beceriler, çalışanların ekipleri yönetme, insan kaynakları ve bütçe planlaması gibi sorumlulukları yerine getirme ve başkalarını motive etme becerisine sahip olmalarını sağlar.

Sürekli Öğrenme ve Gelişim: Bankacılık sektörü sürekli değişen düzenlemeler, teknolojiler ve piyasa koşulları nedeniyle dinamiktir. Bu nedenle, sektörde çalışanların sürekli öğrenmeye ve kendilerini geliştirmeye açık olmaları önemlidir. Bu, sektörel eğitime ve sertifika programlarına katılarak veya bağımsız olarak yeni beceriler edinerek gerçekleştirilebilir.

Kültürel Farkındalık ve Küresel Bakış Açısı: Özellikle uluslararası bankalar ve finans kuruluşları için, çalışanların farklı kültürler arasında etkin bir şekilde çalışabilme ve küresel ekonomik trendlere ve gelişmelere dikkat etme becerisine sahip olmaları önemlidir.

El Salvador'daki banka sektöründe çalışanların profili, eğitim ve deneyimlerinin yanı sıra analitik, iletişim, liderlik ve takım çalışması gibi becerilere sahip olmalarını gerektirir. Ayrıca, sürekli öğrenmeye ve gelişime açık olmaları ve sektördeki değişikliklere adapte olma yeteneğine sahip olmaları önemlidir.

Tablo 4.2 Anketteki katılımcı özellikleri

		Model1		Model2	
		Sayı	Oran	Sayı	Oran
Cinsiyet	Erkek	112	%82.3	103	%63.5
	Kadın	24	%17.7	59	%36.5
Yaş	35-25	61	%37.6	43	%31.6
	45 -36	76	%47	51	%37.5
	46 Yaş ve üstü	25	%15.4	42	%30.9
Eğitim Yeterlilik	Lisans Derecesi veya Altı	73	%45	79	%58
	Yüksek Diploma	25	%15.4	31	%22.8
	Master	45	%27.8	17	%12.5
	Doktora	19	%11.8	9	%6.7
İş Deneyimi	5 ve Altı	55	%34	89	%65.5
	6-10	46	%28.5	47	%34.5
	11-15	39	%24	0	0
	16 Yaş ve üstü	22	%13.5	0	0

Form 1, kripto para birimlerinin önemine odaklanan 3 eksene ayrılmış 42 soru içermektedir. Bankacılık hizmetlerinin maliyetlerini düşürmeye ve El Salvador bankalarının operasyonel verimliliğini artırmaya odaklanma, bankacılık hizmetlerini teşvik etme ve geliştirme, El Salvador bankalarında yükselme eğilimini içermektedir. Form 2 ise kripto para birimlerinin önemine odaklanan 3 eksene ayrılmış 33 soru içermektedir. E-ticaret gelişiminin odak noktasını araştırmaya yöneliktir. Elektronik cüzdan kullanımını teşvik etme ve geliştirme eksenini bu kapsamda ele alınmıştır. Beşli

Likert Ölçeği, Aritmetik ortalamasından önem derecesi şu şekilde hesaplanmıştır $(5-1) / 5 = 0.79$, (Sekaran ve Bougie, 2016). Dağılım Tablo 4.8 'de gösterildiği gibi olur.

Tablo 4.3 Beşli Likert Ölçeği ve önem derecesi

Cevap	Derece	Alt ve Üst Sınırlar	Önem Derecesi
Pek Katılmıyorum	1	1 - 1.97	Çok Düşük
Katılmıyorum	2	1.80 - 2.59	Düşük
Nötr	3	2.60 - 3.39	Orta
Kabul	4	3.40 - 4.19	Yüksek
Tamamen Katılıyorum	5	4.20 - 5	Çok Yüksek

4.5 İstatistiksel İşleme (Tanımlayıcı İstatistiksel Ölçümler)

4.5.1 Anketin geçerliliği ve güvenilirliği

Bu tipte görüşmeler, nitel araştırma yöntemlerinden biridir ve katılımcıların düşüncelerini, deneyimlerini ve tutumlarını daha derinlemesine anlamak için kullanılır. Bu tür görüşmelerde geçerlilik ve güvenilirlik analizi yapmak, araştırmanın kalitesini ve sonuçlarının doğruluğunu sağlamak için önemlidir.

Açık uçlu görüşmelerde geçerlilik ve güvenilirlik analizini yapmak için şu adımları izleyebilirsiniz:

Veri toplama sürecinin sistematik olması: Görüşmelerin düzenli ve tutarlı bir şekilde gerçekleştirilmesi, veri toplama sürecinin güvenilirliğini artırır. Görüşme sürecinde kullanılacak yöntemlerin ve soruların önceden belirlenmesi önemlidir.

Uygun örneklem seçimi: Görüşme yapılacak katılımcıların, araştırma konusuyla ilgili yeterli deneyime ve bilgiye sahip olması önemlidir. Bu, araştırma sonuçlarının geçerliliğini ve güvenilirliğini artırır.

Katılımcıların güvende hissetmelerini sağlama: Katılımcıların rahat ve güvende hissetmeleri, daha açık ve dürüst yanıtlar vermelerine yardımcı olur. Bu nedenle, görüşme ortamının rahat ve güvenli olması önemlidir.

Verilerin doğru kaydedilmesi ve saklanması: Görüşme sürecinde elde edilen verilerin doğru bir şekilde kaydedilmesi ve saklanması, analiz sürecindeki güvenilirliği ve geçerliliği sağlar.

Açık uçlu soruların ve yanıtların analizinde tutarlılık: Görüşmelerde elde edilen verilerin analizi sırasında, tutarlı bir yaklaşım benimsemek önemlidir. Bu, veri analizindeki güvenilirliği ve geçerliliği sağlar.

Araştırmacıların önyargısını kontrol etme: Araştırmacıların kendi önyargılarının ve beklentilerinin, veri toplama ve analiz süreçlerine etki etmemesini sağlamak önemlidir. Bu, araştırma sonuçlarının geçerliliğini ve güvenilirliğini artırır.

Üçüncü taraf değerlendirmesi: Araştırma sürecinin ve sonuçlarının bağımsız bir üçüncü taraf tarafından değerlendirilmesi, geçerlilik ve güvenilirlik analizinde önemli bir rol oynar.

Bulguların doğrulanması ve tekrarlanabilirliği: Araştırma bulgularının doğrulanabilir ve tekrarlanabilir olması, geçerlilik ve güvenilirlik analizinde önemli bir faktördür. Araştırma sürecinin ve yöntemlerinin detaylı bir şekilde açıklanması, başka araştırmacıların benzer sonuçlara ulaşabilmesine yardımcı olur.

Katılımcı doğrulama veya "member checking": Araştırmacılar, elde ettikleri bulguları ve yorumları katılımcılara geri dönerek doğrulatabilirler. Bu, araştırmanın iç geçerliliğini artırır ve katılımcıların görüşlerinin doğru bir şekilde yansıtıldığından emin olmaya yardımcı olur.

Zengin ve ayrıntılı veri sunumu: Araştırma sonuçlarının zengin ve ayrıntılı bir şekilde sunulması, okuyucuların araştırma sürecini ve bulgularını daha iyi anlamalarına ve değerlendirmelerine olanak tanır. Bu, araştırmanın dış geçerliliğini ve güvenilirliğini artırır.

Açık uçlu görüşmelerde geçerlilik ve güvenilirlik analizi yapmak, nitel araştırmanın kalitesini ve sonuçlarının doğruluğunu sağlamak için önemlidir. Yukarıda belirtilen adımların dikkate alınması, araştırmanın geçerlilik ve güvenilirlik standartlarına uygun bir şekilde gerçekleştirilmesine yardımcı olacaktır.

4.5.2 Anketlerin analizi

Analiz, bankacılık ve finansal para politikası sektörleri için iki anket 1 ve 2'den elde edilen veri ve bilgileri analiz etmek için kullanılmıştır. Bu analizler, aritmetik ortalamaları, sapma derecelerini ve önem düzeylerini belirlemek için yapılmıştır. Bankacılık sektörü ekseninde çalışan finansal yöneticiler ve yardımcıları, daire başkanları ve üst düzey çalışanlar ile kripto para ticareti yapan şirketler ve bireyler arasındaki farkları belirlemek için çeşitli değişkenler kullanılmıştır. Bu değişkenler arasında maliyetler, karlılık, risk yönetimi, para politikası, düzenleme ve lisanslama yer almaktadır. Ayrıca, çalışma popülasyonunun yanıtlarının sapma derecesi ve önemi belirlenmiştir. Bu analizler, bankacılık ve finans sektörleri için etkili para politikalarının geliştirilmesine yardımcı olacaktır.

4.5.2.1 Bankacılık sektörü (kripto para birimlerinin öneminin odak noktası)

Tablo 4.10, katılımcıların kripto para birimlerinin önemi sorularına ilişkin Model 1'e verdikleri yanıtların tanımlayıcı analizini sunmaktadır. Bu değişkenle ilgili maddelerin çoğunun

yüksek ve çok yüksek derecede önemli olduğu tablodan açıkça görülmektedir. 4.005 aritmetik ortalamasını "yüksek" önem derecesiyle, görece düşük standart sapması 0.973 ile elde etmiş, bu da çalışma örnekleminin cevaplarında anlamlı bir dağılımın olmadığını ve cevaplarında büyük ölçüde uyduğunu göstermektedir. 9. soru, 3.68 aritmetik ortalama, 1.244 standart sapma ve yüksek önem derecesi ile ortalama yanıt açısından en düşük sıralamaya sahip soru olmuştur. Diğer sorular daha yüksek ortalamalarla takip edilmiş, 6. soruda aritmetik ortalamasının en yüksek düzeyi 4.43 ve en düşük standart sapma 0.703 ile çok büyük önem düzeyine ulaşmış olup, dönüşümde süper kripto para birimleri işlem kolaylığı ve hızı ile ilgilidir. Bu, kripto para

birimlerinin hız ve aktarım kolaylığı açısından önemini doğrulamaktadır (Sekaran ve Bougie, 2016).

El Salvador, Eylül 2021'de Bitcoin'i yasal ödeme aracı olarak kabul eden ilk ülke olarak tarihe geçti. Bu karar, ülke genelinde kripto paralar ve kripto piyasalar hakkında farkındalığı ve bilgi düzeyini önemli ölçüde artırdı. El Salvador'daki finansal piyasalar ve çalışanlar, kripto paralar ve kripto piyasalarla ilgili temel bilgilere sahip olma eğilimindedir.

Bankacılık ve finans sektörü çalışanları, kripto paraların nasıl kullanılacağı, değer saklama aracı olarak nasıl işlev gördüğü ve teknolojik altyapıları hakkında bilgi sahibi olma eğilimindedirler. Ayrıca, kripto paraların düzenlenmesi ve vergilendirilmesi gibi konulara da dikkat etmektedirler. Kripto piyasaların oynaklığı ve düzenlenmesi, El Salvador'daki finansal piyasaların kripto paraları ve kripto piyasaları yakından takip etmelerine neden olmaktadır. Bu durum, sektör çalışanlarının sürekli eğitim ve güncel bilgilerle kripto piyasalar hakkındaki bilgi düzeylerini geliştirmeye çalışmalarını sağlar. Ancak, El Salvador'daki finansal piyasaların kripto paralar ve kripto piyasalar hakkında bilgi sahibi olma düzeyi, sektörden sektöre ve şirketten şirkete değişiklik gösterebilir. Ayrıca, düzenleyici kurumlar ve finansal hizmet sağlayıcılar, kripto paraların kullanımı ve düzenlemesi konusunda farklı politika ve uygulamalara sahip olabilirler. El Salvador'daki finansal piyasalar, Bitcoin'in yasal ödeme aracı olarak kabul edilmesi ve ülkenin kripto paraları benimsemeye yönelik ilerlemesi nedeniyle kripto piyasalar hakkında bilgi sahibidir. Ancak, bu bilgi düzeyi sektör ve şirketlere göre değişiklik gösterebilir. Kripto piyasaların oynaklığı ve düzenleyici zorluklar nedeniyle, sektörün bu konuda bilgi düzeyini sürekli geliştirmesi önemlidir.

Tablo 4.4 El Salvador Bankacılık sektörü ekseninde kripto para birimlerinin öneminin var olup olmadığına dair dağılım

	Soru		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum	Toplam	Standart Sapma	Aritmetik Ortalama	Önem Derecesi
1	Bitcoin, lityum ve diğerleri gibi en önemli kripto para birimleri hakkında El Salvador'daki finansal piyasalar bilgisi vardır	N	78	68	9	5	2	162	0.818	4.33	Çok Yüksek
		%	48.1%	42.0%	5.6%	3.1%	1.2%	100%			
2	Devlet kurumları kripto para birimleriyle işlem yapmayı destekler.	N	59	62	29	10	2	162	0.92	4.02	Çok Yüksek
		%	36.4%	38.3%	17.9%	8.0%	1.2%	102%			
3	El Salvador'da kripto para birimleri için onaylanmış bir yasal çerçeve var	N	57	61	20	17	7	162	1.131	3.89	Yüksek
		%	35.2%	37.7%	12.3%	10.5%	4.3%	100%			
4	El Salvador, devlet kurumlarına yapılan ödemelerde kripto para birimlerini desteklemektedir.	N	52	55	26	25	4	162	0.771	3.78	Yüksek
		%	32.1%	34.0%	16.0%	15.4%	2.5%	100%			
5	Kripto para birimi El Salvador'da giderek daha popüler hale gelmektedir.	N	69	72	17	3	1	162	0.703	4.27	Çok Yüksek
		%	42.6%	44.4%	10.5%	1.9%	0.6%	100%			
6	Kripto para birimlerinin transferi çok kolay ve hızlıdır.	N	84	67	8	2	1	162	0.87	4.43	Çok Yüksek
		%	51.9%	41.4%	4.9%	1.2%	0.6%	100%			
7	Kripto para birimleri, finansal işlemlerde şeffaflık ile karakterize edilir.	N	70	69	14	7	2	162	1.237	4.22	Çok Yüksek
		%	43.2%	42.6%	8.6%	4.3%	1.2%	100%			
8	Kripto para birimleri,	N	52	57	20	22	11	162	1.244	3.72	Yüksek

Tablo 4.4 devamı

	finansal işlemlerde güvenlik ile karakterize edilir.	%	32.1 %	35.2 %	12.3 %	13.6 %	6.8 %	100 %			
9	El Salvador'da kripto para alım satımı için yeterli sayıda ofis, şirket ve aracı vardır.	N	49	58	21	22	12	162	1.09 3	3.68	Yüksek
		%	30.2 %	35.8 %	13.0 %	13.6 %	7.4 %	100 %			
10	Yeterli altyapıya ve etkili mekanizmalara sahip olan ve kripto para birimi işlemlerini güvenli ve etkili bir şekilde yönetme konusunda kendine güvenen yetkili kuruluşlar vardır.	N	47	65	26	18	6	162	1.09 3	3.80	Yüksek
		%	29.0 %	40.1 %	16.0 %	11.1 %	3.7 %	100 %			
11	İşlerini kripto para birimlerinin kullanımına dayandıran şirketler, yerel ve uluslararası başarıya ulaştığı düşünülmektedir.	N	66	61	20	13	2	162	0.98 1	4.09	Yüksek
		%	40.7 %	37.7 %	12.3 %	8.0 %	1.2 %	100 %			
12	Elektronik ödemenin farkında olan ve bazı çevrimiçi satın alma işlemlerini tamamlamak için buna güvenen büyük bir toplumsal grup vardır.	N	53	60	22	17	10	162	1.18 6	3.80	Yüksek
		%	32.7 %	37.0 %	13.6 %	10.5 %	6.2 %	100 %			
13	Ürünlerin, hizmetlerin ve kripto para birimindeki bilgilerin satışı, satın alınması veya alım satımı çevrimiçi	N	55	66	20	12	9	162	1.12 1	3.90	Yüksek
		%	34.0 %	40.7 %	12.3 %	7.4 %	5.6 %	100 %			

Tablo 4.4 devamı

	olarak gerçekleşir.										
1 4	Kripto para birimlerine yatırım yapmak, ülke ekonomisini olumlu yönde etkileyen karlar üretir.	N	67	70	12	10	3	162	0.93 9	4.16	Yüksek
		%	41.4 %	43.2 %	7.4%	6.2 %	1.9 %	100 %			
	Ortalama		38%	39 %	12%	8%	3%	100 %	0.97 3	4.00 5	Yüksek

4.5.2.2 Bankacılık sektörü bankacılık açısından değerlendirme (bankacılık hizmetlerinin maliyetlerinin düşürülmesi ve operasyonel etkinliğin artırılması eksen)

Tablo 4.11, bankacılık hizmetlerinin maliyetlerinin düşürülmesi ve El Salvador bankalarının operasyonel verimliliğinin artırılması eksenindeki sorularda katılımcıların Model 1'e verdikleri yanıtların analizini sunmaktadır. Bu değişkenle ilgili maddelerin çoğunun yüksek ve çok yüksek derecede önemli olduğu tablodan açıkça görülmektedir. 3.959 aritmetik ortalamasını “yüksek” önem derecesiyle, nispeten düşük standart sapması 1.02 ile elde etmiş, bu da çalışma örnekleminin cevaplarında anlamlı bir dağılımın olmadığını ve cevaplarında büyük ölçüde uyuyuşunu göstermektedir. Aritmetik ortalaması 3,69 ve standart sapması 1,192 ve kripto para birimlerinin yerel ve uluslararası ticari işlemler için elektronik ödeme işlemlerini kolaylaştırmaya katkısıyla ilgili olarak önem derecesi yüksektir. Soru 13, yüksek bir aritmetik ortalamaya ve düşük bir standart sapmaya sahiptir ve yüksek bir önem derecesine sahiptir. Bu soru, kripto para birimlerinin bankaların idari işlemlerinde maliyet azaltıcı bir etkiye sahip olabileceği konusunu ele almaktadır. Bu sonuç, bankaların işletme maliyetlerini düşürmede kripto para birimlerinin potansiyel değerini doğrulamaktadır. Diğer sorularda da yüksek aritmetik ortalamalara sahip olsa da, bu kısım çalışma değişkeni için en yüksek ortalama ve en düşük standart sapma değeriyle daha belirleyicidir. (Sekaran ve Bougie, 2016).

Havale maliyetlerinin düşük olması, bankalar için önemli bir rekabet avantajı sağlar. Bu avantaj, müşteri memnuniyetini artırır ve daha fazla insanın bankaların sunduğu hizmetleri kullanmasını teşvik eder. Aşağıda, düşük havale maliyetlerinin bankalar ve

müşteriler için sağladığı faydaları sıralanmıştır: Müşteri Memnuniyeti: Düşük havale maliyetleri, müşterilerin finansal hizmetlere daha kolay erişim sağlar ve daha fazla para transferi gerçekleştirmelerine olanak tanır. Bu durum, müşteri memnuniyetini artırarak, bankaların müşteri sadakatini korumasına ve yeni müşteriler kazanmasına yardımcı olur. Rekabet Avantajı: Düşük havale maliyetleri sunan bankalar, rakiplerine kıyasla daha fazla müşteri çekebilir. Bu avantaj, daha geniş bir müşteri tabanı oluşturarak, bankaların pazardaki konumlarını güçlendirmesine ve karlılıklarını artırmaya yardımcı olur. Gayri Resmi Yöntemlere Başvurmayı Önleme: Düşük havale maliyetleri, müşterilerin daha güvenli ve düzenlenmiş bankacılık hizmetlerini kullanmaya yönlendirir. Böylece, gayri resmi yöntemlerle para transferi yapma ihtiyacını azaltır ve finansal sistemin şeffaflığını ve güvenliğini artırır. Finansal Kapsayıcılığı Artırma: Düşük maliyetli havale hizmetleri, özellikle düşük gelirli ve kırsal kesimde yaşayan bireyler için finansal hizmetlere erişimi kolaylaştırır. Bu durum, finansal kapsayıcılığın artmasına ve ekonomik büyümeye katkıda bulunur.

İşlem Hacmini Artırma: Düşük havale maliyetleri, daha fazla insanın bankacılık hizmetlerinden yararlanmasını teşvik eder. Bu, bankaların işlem hacmini ve gelirlerini artırarak, finansal istikrar ve büyümeye katkıda bulunur. Düşük havale maliyetleri sunan bankalar, hem müşteri memnuniyetini artırarak hem de rakiplerine kıyasla daha fazla müşteri çekerek rekabet avantajı elde ederler. Ayrıca, düşük maliyetli hizmetler sayesinde, müşterilerin gayri resmi yöntemlere başvurusu önlenir ve finansal sistemin şeffaflığı ve güvenliği artırılır. Kripto paralar, finansal yolsuzluklarla mücadelede potansiyel avantajlar sunsa da, tamamen ortadan kaldırma iddiası fazlasıyla iyimserdir. Kripto paraların ve blockchain teknolojisinin sağladığı bazı avantajlar şunlardır: Şeffaflık: Blockchain teknolojisi sayesinde, kripto para işlemleri doğrulanabilir ve takip edilebilir. Bu şeffaflık, yolsuzlukların tespit edilmesini ve önlenmesini kolaylaştırır. Merkezi Olmayan Yapı: Kripto paraların merkezi olmayan yapısı, finansal yolsuzlukların önceden belirlenmiş bir otorite tarafından gerçekleştirilmesini zorlaştırır. Düşük İşlem Maliyetleri: Kripto paralar, düşük işlem maliyetleri ve hızlı işlem süreleri sunarak, finansal hizmetlerin daha geniş bir kitleye ulaşmasını sağlar. Bu durum, finansal kapsayıcılığı artırarak, yolsuzluklara ve gayri resmi işlemlere olan ihtiyacı azaltır.

Ancak, kripto paraların finansal yolsuzluğu tamamen ortadan kaldıracıbileceği iddiası gerçekçi değildir. Kripto paraların kullanımıyla ilgili bazı zorluklar ve sınırlamalar şunlardır: Anonimlik ve Gizlilik: Kripto paraların anonimlik ve gizlilik sağlama potansiyeli, kara para aklama ve terör finansmanı gibi yasadışı faaliyetlerin gerçekleştirilmesine olanak tanır. Bu durum, finansal yolsuzlukların tamamen ortadan kaldırılmasını zorlaştırır. Düzensizlik ve Denetimsizlik: Kripto paraların düzenlenmemiş veya yetersiz düzenlenmiş olması, finansal yolsuzlukların önlenmesi ve tespit edilmesi konusunda zorluklar yaratır. Teknolojik Kısıtlamalar: Blockchain teknolojisinin ölçeklenebilirlik ve enerji tüketimi gibi teknolojik kısıtlamaları bulunmaktadır. Bu kısıtlamalar, kripto paraların finansal yolsuzluklarla mücadelede etkin bir şekilde kullanılmasını sınırlayabilir. Kötü Aktörlerin Uyum Yeteneği: Yolsuzluk ve suç faaliyetlerini gerçekleştiren kötü aktörler, yeni teknolojilere ve düzenlemelere uyum sağlama konusunda oldukça beceriklidir. Bu nedenle, kripto Mecbur Hocam paraların yolsuzlukları tamamen ortadan kaldırma potansiyeli sınırlıdır.

Tablo 4.5 El Salvador Bankacılık sektörü ekseninde hizmet maliyetlerinin azaltılması ve operasyonel etkinliğin artırılması açısından kripto paraların öneminin olup olmadığına dair dağılım

	Soru		Tamamen Katılmıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum	Toplam	Standart Sapma	Aritmetik Ortalama	Önem Derecesi
1	Araç olmasından kaynaklanan para transferlerinin maliyetinin düşürülmesine katkıda bulunur.	N	51	62	27	14	8	162	1.118	3.83	Yüksek
		%	31.5 %	38.3%	16.7 %	8.6%	4.9 %	100 %			
2	İthalat, ihracat ve para transferi işlemlerinde finansman maliyetlerinin düşürülmesine katkı sağlar.	N	54	61	24	13	10	162	1.158	3.84	Yüksek
		%	33.3 %	37.7%	14.8 %	8.0%	6.2 %	100 %			
3	Finansal transferlerin yeni bir altyapı kurulmasına gerek kalmadan gerçekleştirilebilmesi sayesinde uzak bölgelerdeki altyapı maliyetlerinin düşürülmesine katkı sağlar.	N	61	52	22	17	10	162	1.214	3.85	Yüksek
		%	37.7 %	32.1%	13.6 %	10.5 %	6.2 %	100 %			
4	Para transferinde karmaşık, rutin işlemlere olan ihtiyacı ortadan kaldırarak bankacılık maliyetlerinin düşürülmesine ve bankacılık altyapısının etkinliğinin artırılmasına katkıda bulunur.	N	60	66	22	6	8	162	1.051	4.01	Yüksek
		%	37.0 %	40.7%	13.6 %	3.7%	4.9 %	100 %			
5	İç ve dış ticaretin ihtiyaçlarının en yüksek hızda karşılanmasına katkıda bulunur	N	51	61	23	21	6	162	1.130	3.80	Yüksek
		%	31.5 %	37.7%	14.2 %	13.0 %	3.7 %	100 %			
6	Yerel ve uluslararası ticaret işlemleri için elektronik ödeme işlemlerini kolaylaştırmaya katkıda bulunur	N	49	53	30	21	9	162	1.192	3.69	Yüksek
		%	30.2 %	32.7%	18.5 %	13.0 %	5.6 %	100 %			
7	İthalat ve ihracat işlemleri ile ilgili transfer maliyetlerinden	N	66	70	17	7	2	162	0.877	4.18	Yüksek
		%	40.7 %	43.2%	10.5 %	4.3%	1.2 %	100 %			

Tablo 4.5 devamı

	tasarruf edilmesine katkı sağlar.										
8	Gerçek zamanlı ödeme işlemlerinin sağlanması ve transferlerin hızından kaynaklanan ithalat ve ihracat işlemlerinin hızlanmasına katkıda bulunur.	N	61	67	20	8	6	162	1.018	4.04	Yüksek
		%	37.7 %	41.4%	12.3 %	4.9%	3.7 %	100 %			
9	Elektronik ödeme hizmetlerini kullanan kripto para şirketlerinin rekabetiyle yüzleşmeye katkıda bulunur.	N	57	68	21	9	7	162	1.048	3.98	Yüksek
		%	35.2%	42.0%	13.0 %	5.6%	4.3 %	100 %			
10	Anlaşmalarında kripto para birimleri kullanan uluslararası bankalarla rekabet etmeye katkıda bulunur.	N	69	61	18	10	4	162	0.999	4.12	Yüksek
		%	42.6%	37.7%	11.1 %	6.2%	2.5 %	100 %			
11	Havale maliyetlerinin düşük olması, bankaların rekabet avantajı elde etmesini sağlar ve müşteri gayri resmi yöntemlere başvurmaz.	N	67	77	12	4	2	162	0.798	4.25	Çok Yüksek
		%	41.4%	47.5%	7.4%	2.5%	1.2 %	100 %			
12	İşletme giderlerinin azaltılmasına katkıda bulunur.	N	54	51	28	18	11	162	1.225	3.73	Yüksek
		%	33.3%	31.5%	17.3 %	11.1 %	6.8 %	100 %			
13	Bankaların idari işlemlerine ilişkin maliyetlerin düşürülmesine katkıda bulunur	N	80	64	13	5	0	162	0.760	4.35	Çok Yüksek
		%	49.4%	39.5%	8.0%	3.1%	0.0 %	100 %			
14	Verileri görünür kılarak ve finansal işlemleri tamamlamak için bir aracıya sahip olmayarak finansal yolsuzluğun ortadan kaldırılmasına katkıda bulunur.	N	52	57	25	17	11	162	1.206	3.75	Yüksek
		%	32.1%	35.2%	15.4 %	10.5 %	6.8 %	100 %			
	Ortalama		37%	38 %	13%	7%	5 %	100 %	1.024	3.959	Yüksek

4.5.2.3 Bankacılık sektörünün verimliliği (geliştirmenin odak noktası ve el salvador bankaları için bankacılık hizmetlerinin performansının verimliliğini artırma)

Tablo 4.12, katılımcıların Model 1'e verdiği yanıtların, bankacılık hizmetlerinin performansının geliştirilmesi ve etkinliğinin artırılması eksenine paragraflarına ilişkin

analizini sunmaktadır. Tablodan bu değişkene ilişkin maddelerin çoğunun yüksek ve çok yüksek derecede önem derecesine sahip olduğu ve aritmetik ortalaması 4.045, “yüksek” önem derecesi ve görece düşük standart sapma ile elde edildiği görülmektedir. 0,992 ise bu da çalışma örnekleminin cevaplarında anlamlı bir dağılım olmadığını ve 13. Soru için aritmetik ortalaması 3.65, standart sapması 1.202 ve ortalama cevaba göre en düşük sıradaki cevap olduğunu göstermektedir. Kripto para birimlerinin herhangi bir manipülasyona maruz kalmadıkları için müşterilerini daha iyi doğrulamalarına katkısı ile ilgili yüksek derecede öneme sahiptir. 14. soruda aritmetik ortalamasının en yüksek seviyesi 4.35 ve en düşük standart sapma 0.76 ile çok yüksek öneme sahip olduğu görülmüştür. El Salvador'da bankacılık hizmetlerinin geliştirilmesi açısından “İşlemleri aracı olmadan tamamlamayı amaçlayan akıllı sözleşmeler aracılığıyla daha fazla şeffaflığa ulaşılmasına katkıda bulunur” seçeneği ve özellikle şeffaflık seçenekleri yüksek önem derecesine sahip bulunmuştur.

Kripto piyasalar, bankaların finansal işlemleri takip etme kabiliyetine dolaylı olarak katkıda bulunabilir. Kripto paraların temel altyapısı olan blockchain teknolojisi, işlemlerin şeffaflığı, izlenebilirliği ve doğrulanabilirliği sayesinde bankaların işlemleri izlemesi için yeni fırsatlar sunar. İşte kripto piyasaların ve blockchain teknolojisinin bankaların finansal işlemleri takip etme kabiliyetine katkı sağlayabileceği bazı yollar:

İşlem Şeffaflığı: Blockchain tabanlı kripto para işlemleri, işlem geçmişinin herkese açık ve doğrulanabilir olması sayesinde şeffaflık sunar. Bu durum, bankaların işlemleri izleme ve risk değerlendirmesi yapma yeteneklerini artırır.

İşlem İzlenebilirliği: Blockchain teknolojisi, her işlemi benzersiz bir dijital imza ve zaman damgası ile kaydeder. Bu özellik, bankaların işlemleri izleme ve analiz etme yeteneğini geliştirir.

Hızlı ve Doğrulanabilir İşlemler: Blockchain tabanlı işlemler, hızlı ve doğrulanabilir olması sayesinde bankaların işlem süreçlerini optimize etmelerine ve hataları en aza indirmelerine olanak tanır.

Kara Para Aklama ve Terör Finansmanı ile Mücadele: Blockchain tabanlı kripto paraların şeffaflığı ve izlenebilirliği, bankaların kara para aklama ve terör finansmanı gibi yasadışı faaliyetleri tespit etme ve önleme çabalarını destekler.

Düşük İşlem Maliyetleri: Kripto paralar, geleneksel bankacılık sistemlerine kıyasla daha düşük işlem maliyetleri ve hızlı işlem süreleri sunar. Bu avantajlar, bankaların operasyonel verimliliğini artırır ve daha fazla finansal işlemi takip etmelerine olanak sağlar.

Ancak, kripto piyasaların ve blockchain teknolojisinin bankaların finansal işlemleri takip etme kabiliyetine katkı sağlaması, düzenleyici kurumlar ve bankaların uyumlu politika ve uygulamalar benimsemesi ve teknolojiye adaptasyon sağlaması ile mümkündür. Ayrıca, kripto paraların anonimlik ve gizlilik sağlama potansiyeli, kara para aklama ve terör finansmanı gibi yasadışı faaliyetlerin gerçekleştirilmesine olanak tanıyabilir, bu nedenle bankaların ve düzenleyicilerin bu konuda dikkatli olmaları gerekmektedir.

Tablo 4.6 El Salvador Bankacılık sektörü ekseninde, kripto paralar bankacılık hizmetlerinin performansının geliştirilmesi ve etkinliğinin artırılmasında etkili olup olmadığına dair dağılım

	Soru		Tamamen Katılıyor	Katılıyor	Kararsız	Katılmıyor	Tamamen Katılmıyor	Toplam	Standart Sapma	Aritmetik Ortalama	Önem Derecesi
1	Finansal işlemlerin ve anlaşmaların daha hızlı ve daha doğru bir şekilde tamamlanmasına katkıda bulunur.	N	69	58	19	14	2	162	0.998	4.10	Yüksek
		%	42.6 %	35.8 %	11.7 %	8.6 %	1.2 %	100 %			
2	Mali işlemlerle ilgili kayıtları tutmak veya anlaşmazlıkları çözmek için idari çabaya gerek bırakmaz.	N	53	62	23	15	9	162	1.149	3.83	Yüksek
		%	32.7 %	38.3 %	14.2 %	9.3 %	5.6 %	100 %			
3	Veri sağlama ve veri alışverişi hızından kaynaklanan idari verimliliğin	N	71	59	17	12	3	162	0.998	4.13	Yüksek
		%	43.8 %	36.4 %	10.5 %	7.4 %	1.9 %	100 %			

Tablo 4.6 devamı

	artmasına katkıda bulunur.										
4	Operasyonel risklerin azaltılmasına ve bankaların performansının etkinliğinin artırılmasına katkı sağlar.	N	60	66	20	6	10	162	1.098	3.99	Yüksek
		%	37.0 %	40.7 %	12.3 %	3.7%	6.2 %	100 %			
5	Banka için daha fazla şeffaflık ve müşteri için gizlilik sağlanmasına katkıda bulunur.	N	74	60	12	14	2	162	0.982	4.17	Yüksek
		%	45.7 %	37.0 %	7.4%	8.6%	1.2 %	100 %			
6	Finansal işlemleri görünür ve değiştirilemez hale getirerek daha fazla şeffaflık ve güvenlik sağlanmasına katkıda bulunur.	N	64	53	29	11	5	162	1.063	3.99	Yüksek
		%	39.5 %	32.7 %	17.9 %	6.8%	3.1 %	100 %			
7	Bankanın finansal işlemleri takip etme kabiliyetinde şeffaflığın sağlanmasına katkıda bulunur.	N	78	61	14	6	3	162	0.904	4.27	Çok yüksek
		%	48.1 %	37.7 %	8.6%	3.7%	1.9 %	100 %			
8	Finansal işlemlerin istikrarı ve değişmezliği yoluyla müşteriler için güvenlik sağlanmasına katkıda bulunur.	N	67	59	20	10	6	162	1.059	4.06	Yüksek
		%	41.4 %	36.4 %	12.3 %	6.2%	3.7 %	100 %			
9	İşlemlerin şeffaflığı ve istikrarından kaynaklanan yolsuzluğun ortadan kaldırılmasına ve dolandırıcılığın azaltılmasına katkıda bulunur.	N	56	65	22	9	8	160	1.095	3.93	Yüksek
		%	35.0 %	40.6 %	13.8 %	5.6%	5.0 %	100 %			
10	İşlemleri aracı olmadan tamamlamayı amaçlayan akıllı	N	71	67	15	7	2	162	0.878	4.22	Çok yüksek
		%	43.8 %	41.4 %	9.3%	4.3%	1.2 %	100 %			

Tablo 4.6 devamı

	sözleşmeler aracılığıyla daha fazla şeffaflığa ulaşılmasına katkıda bulunur.										
1 1	Para transferlerinde güvenlik, doğruluk ve hız seviyelerini artıran kağıt işlemlerinin kısaltılmasına katkıda bulunur.	N	69	51	21	20	1	162	1.05 4	4.03	Yüksek
		%	42.6 %	31.5 %	13.0 %	12.3 %	0.6 %	100 %			
1 2	Herhangi bir mali otoriteye tabi olmadığı için kullanıcının kimliğini ifşa etmeyerek mahremiyetin sağlanmasına katkı sağlar.	N	63	49	28	18	4	162	1.10 9	3.92	Yüksek
		%	38.9 %	30.2 %	17.3 %	11.1 %	2.5 %	100 %			
1 3	Kişisel verilerinin doğru olduğunu ve herhangi bir manipülasyona maruz kalmadığını kesin olarak bildiği için müşterilerinin daha iyi doğrulanmasına katkıda bulunur.	N	47	53	31	21	10	162	1.20 2	3.65	Yüksek
		%	29.0 %	32.7 %	19.1 %	13.0 %	6.2 %	100 %			
1 4	İlgili taraflarla veri sağlayarak ve bilgi alış verişi ederek bankanın idari verimliliğinin artırılmasına katkıda bulunur.	N	80	64	13	5	0	162	0.76 0	4.35	Çok yüksek
		%	49.4 %	39.5 %	8.0 %	3.1 %	0.0 %	100 %			
	Ortalama		41%	36%	13%	7%	3%	100 %	0.99 2	4.04 5	Yüksek

4.5.2.4 Finans sektörü açısından (kripto para birimlerinin öneminin odak noktası)

Tablo 4.13, katılımcıların kripto para birimlerinin önemine ilişkin sorularda Model 2'ye verdikleri yanıtların tanımlayıcı analizini sunmaktadır. Tablodan bu değişkene ilişkin maddelerin çoğunun yüksek ve çok yüksek derecede önem derecesine sahip olduğu ve aritmetik ortalaması 4.013, “yüksek” önem derecesi ve görece düşük standart sapma ile elde edildiği görülmektedir. 0,980, çıkması çalışma örnekleminin cevaplarında anlamlı bir dağılım olmadığını ve 5. soruya uygunluklarının cevapların ortalamasına göre en düşük sıradaki soru olduğunu göstermektedir. Burada aritmetik ortalama 3.83 ve standart sapma 1.015'tir. Yüksek önem derecesi, elektronik ödeme bilincine sahip olan ve internet üzerinden bazı satın alma işlemlerini tamamlamak için şifreleme sistemine güvenen büyük bir birey grubunun varlığıyla ilgilidir. Soruların geri kalanı daha yüksek ortalamalarla takip edilmiştir. 1. soruda ise, çok yüksek öneme sahip ve finansal alanda iyi bilginin varlığına bağlı olarak, 4.23 ile aritmetik ortalamanın en yüksek düzeyine ve 0.852 ile en düşük standart sapmaya ulaşılmıştır. El Salvador'da Bitcoin, lityum ve diğerleri gibi en önemli kripto para birimlerinin pazarları ve bu, finansal piyasalardaki iyi bilgileri doğrular niteliktedir. (Bougie ve Sekaran, 2019).

Dünya genelinde, devlet kurumları ve düzenleyiciler kripto paralar ve blockchain teknolojisi ile ilgili çeşitli yaklaşımlar sergilemektedir. Bazı ülkeler kripto paraları desteklerken, diğerleri daha temkinli yaklaşmaktadır veya kripto paraları yasaklamıştır. İşte dünyada bazı devlet kurumlarının kripto paralarla ilgili tutumları:

Destekleyen Ülkeler: Bazı ülkeler, kripto paraları ve ilgili teknolojileri benimsemeye ve desteklemeye istekli olup, bu alanda düzenlemeler ve politikalar oluşturmuşlardır. Örneğin, İsviçre, Singapur ve Estonya gibi ülkeler, kripto paraları ve blockchain teknolojilerini destekleyici bir ortam oluşturarak, bu sektördeki inovasyon ve büyümeyi teşvik etmektedir.

Temkinli Yaklaşan Ülkeler: Bazı ülkeler, kripto paraların potansiyel faydalarını kabul etmekle birlikte, kara para aklama, terör finansmanı ve yatırımcıların korunması gibi

endişeler nedeniyle daha temkinli yaklaşmaktadır. Bu ülkeler, kripto paraların kullanımını düzenlemeye ve sınırlamaya yönelik politikalar uygulamaktadır. Örneğin, ABD, Avrupa Birliği ve Japonya gibi ülkeler, kripto paraları düzenlemeye çalışırken, sektörün büyümesine ve inovasyona olanak tanıyan politikalar benimsemektedir.

Kripto Paraları Yasaklayan Ülkeler: Bazı ülkeler ise kripto paraların kullanımını yasaklamış veya sınırlandırmıştır. Bu ülkeler, kripto paraların ekonomik istikrara, yatırımcı korumasına ve yasadışı faaliyetlerle mücadeleyle yönelik tehditler nedeniyle bu yaklaşımı benimsemektedir. Örneğin, Çin ve Türkiye, kripto paraların kullanımını sınırlayan veya yasaklayan politikalar uygulamaktadır.

Sonuç olarak, dünya genelinde devlet kurumları ve düzenleyicilerin kripto paralar ve blockchain teknolojisi ile ilgili tutumları büyük ölçüde değişkenlik göstermektedir. Gelecekte, bu tutumların nasıl evrileceği ve kripto paraların dünya çapında benimsenmesine nasıl etki edeceği, düzenleyicilerin ve politika yapıcıların bu alandaki gelişmelere ve risklere nasıl tepki vereceğine bağlıdır.

Tablo 4.7 El Salvador Bankacılık Dışı Finans Sektörü ekseninde kripto para birimlerinin öneminin olup olmadığına dair dağılım

	Soru		Tamamen Katılıyor	Katılıyor	Kararsız	Katılmıyor	Tamamen Katılmıyor	Toplam	Standart Sapma	Aritmetik Ortalama	Önem Derecesi
1	Bitcoin, lityum ve diğerleri gibi en önemli kripto para birimleri ile El Salvador'daki finansal piyasalar hakkında iyi bir bilgi varlığından söz edilebilir.	N	56	65	7	6	2	136	0.852	4.23	Çok Yüksek
		%	41.2%	47.8 %	5.1%	4.4%	1.5%	100%			
2	Devlet kurumları kripto para birimleriyle işlem yapmayı destekler.	N	52	49	19	11	5	136	1.088	3.97	Yüksek
		%	38.2%	36.0 %	14.0 %	8.1%	3.7%	100%			
3	El Salvador'da kripto para birimleri için onaylanmış bir yasal çerçeve vardır.	N	50	51	24	7	4	136	1.011	4.00	Yüksek
		%	36.8%	37.5 %	17.6 %	5.1%	2.9%	100%			

Tablo 4.7 devamı

4	El Salvador, devlet kurumlarına yapılan ödemelerde kripto para birimlerini desteklemektedir.	N	40	57	24	9	6	136	1.058	3.58	Yüksek
		%	29.4%	41.9 %	17.6 %	6.6%	4.4%	100%			
5	Kripto para birimi El Salvador'da giderek daha popüler hale gelmektedir.	N	39	54	26	15	2	136	1.015	3.83	Yüksek
		%	28.7%	39.7 %	19.1 %	11.0 %	1.5%	100%			
6	Kripto para birimlerinin transferi çok kolay ve hızlıdır.	N	55	49	20	10	2	136	0.994	4.07	Yüksek
		%	40.4%	36.0 %	14.7 %	7.4%	1.5%	100%			
7	Kripto para birimleri, finansal işlemlerde şeffaflık ve güvenlik ile karakterize edilir.	N	45	56	22	8	5	136	1.031	3.89	Yüksek
		%	33.1%	41.2 %	16.2 %	5.9%	3.7%	100%			
8	Kripto para birimleri, finansal işlemlerde şeffaflık ve güvenlik ile karakterize edilir.	N	47	59	21	7	2	136	0.918	4.04	Yüksek
		%	34.6 %	43.4 %	15.4 %	5.1%	1.5%	100%			
9	El Salvador'da kripto para alım satımı için yeterli sayıda ofis, şirket ve komisyoncu bulunmaktadır.	N	54	43	19	10	10	136	1.221	3.89	Yüksek
		%	39.7 %	31.6 %	14.0 %	7.4%	7.4%	100%			
10	Yeterli altyapıya ve etkili mekanizmalara sahip olan ve kripto para birimi işlemlerini güvenli ve etkili bir şekilde yönetme konusunda kendine güvenen yetkili kuruluşlar var.	N	55	49	20	10	2	136	0.990	4.07	Yüksek
		%	40.4 %	36.0 %	14.7 %	7.4%	1.5%	100%			
11	İşlerini kripto para	N	59	48	17	7	5	136	1.046	4.10	Yüksek

Tablo 4.7 devamı

	birimlerinin kullanımına dayandıran şirketler, yerel ve uluslararası başarıya ulaşmaktadır.	%	43.4 %	35.3 %	12.5 %	5.1%	3.7%	100%			
1 2	Elektronik ödemenin farkında olan ve bazı çevrimiçi satın alma işlemlerini tamamlamak için kripto paralara güvenen büyük bir birey grubu vardır.	N	55	49	20	10	2	136	0.990	4.07	Yüksek
		%	40.4 %	36.0 %	14.7 %	7.4%	1.5%	100%			
1 3	Ürünlerin, hizmetlerin ve kripto para birimindeki bilgilerin satışı, satın alınması veya takası çevrimiçi olarak gerçekleşir.	N	47	64	17	5	3	136	0.903	4.08	Yüksek
		%	34.6 %	47.1 %	12.5 %	3.7%	2.2%	100%			
1 4	Kripto para birimlerine yatırım yapmak, ülke ekonomisini olumlu yönde etkileyen karlar üretir.	N	51	57	16	8	4	136	0.999	4.05	Yüksek
		%	37.5 %	41.9 %	11.8 %	5.9%	2.9%	100%			
	Ortalama		37%	39%	14%	6%	4 %	100%	0.980	4.013	Yüksek

4.5.2.5 Finans sektörü elektronik işlemler gelişimi (e-ticaret gelişiminin odak noktası)

Tablo 4.14, elektronik ticaretin geliştirilmesinin önemine ilişkin sorularda Model 2'ye yanıt verenlerin yanıtlarının betimsel analizini sunmaktadır. Bu değişkene ilişkin maddelerin çoğunun yüksek ve çok yüksek derecede önemli olduğu ve aritmetik ortalaması 3.93 ile, “yüksek” önem derecesi ile nispeten düşük standart sapma ile elde ettikleri tablodan anlaşılmaktadır. 1,079 standart sapma, çalışma örnekleminin cevaplarında anlamlı bir dağılım olmadığını ve 9. soruya uygunluklarının aritmetik

ortalaması 3.70, standart sapması 1.213 ve ortalama cevaba göre en düşük sıradaki soru olduğunu göstermektedir. El Salvador'da internet aracılığıyla ürün, hizmet ve bilgilerin satışı, satın alınması veya değiş tokuşunun varlığıyla ilgili yüksek derecede önemin varlığından sözedilebilir. Bunu ortalamaları daha yüksek olan diğer cevaplar takip etmektedir. 3.cevapta ise aritmetik ortalamanın en üst düzeyi olan 4.13'e ve standart sapma 1.01'e ulaşmıştır. Çok yüksek öneme sahiptir ve gerekli bilgilerin mevcudiyeti ile ilgili olan bu kısım önem arz etmektedir. El Salvador'da kripto para birimleri ve elektronik ticaret yoluyla mevcut işlemleri yöneten ve düzenleyen yasal ve düzenleyici çerçeveler ve bu, elektronik ticaretin önemini doğrular vaziyettedir (Bougie ve Sekaran, 2019).

Tablo 4.8 Bankacılık sektörü dışı Finans Sektöründe kripto paraların elektronik ticarete kullanımının piyasanın geliştirilmesine katkısının olup olmadığına dair dağılım

	Soru		Tamamen Katılıyor	Katılıyor	Kararsız	Katılmıyor	Tamamen Katılmıyor	Toplam	Standart Sapma	Aritmetik Ortalama	Önem Derecesi
1	El Salvador, kripto para birimi ve e-ticaret işlemlerini yöneten ve düzenleyen gerekli yasal ve düzenleyici çerçevelere sahiptir.	N	52	49	19	11	5	136	1.088	3.97	Yüksek
		%	38.2%	36.0%	14.0%	8.1%	3.7%	100%			
2	El Salvador, e-ticaret için gerekli iletişim ağları ve teknolojisine yönelik altyapı ve hazırlığa sahiptir.	N	49	47	19	13	8	136	1.183	3.85	Yüksek
		%	36.0%	34.6%	14.0%	9.6%	5.9%	100%			
3	Elektronik ticaret ve bilgi teknolojilerinin sağladığı kolaylık ve güvenlik konusunda kişi ve kurumlar arasında yeterli farkındalık vardır.	N	61	47	16	9	3	136	1.010	4.13	Yüksek
		%	44.9%	34.6%	11.8%	6.6%	2.2%	100%			
4	İç ve dış finansal işlemler için elektronik ticarete kripto	N	50	51	24	7	4	136	1.033	4.00	Yüksek
		%	36.8%	37.5%	17.6%	5.1%	2.9%	100%			

Tablo 4.8 devamı

	para birimlerinin kullanımı yaygındır.										
5	Elektronik işlemleri yürütmek için e-ticaretin kullanımı El Salvador'da yaygındır.	N	45	46	19	18	8	136	1.216	3.75	Yüksek
		%	33.1%	33.8%	14.0%	13.2%	5.9%	100%			
6	Hizmetlerin, malların ve paranın değiş tokuş edildiği çok sayıda yerel ve uluslararası elektronik pazar vardır.	N	44	51	23	15	3	136	1.060	3.87	Yüksek
		%	32.4%	37.5%	16.9%	11.0%	2.2%	100%			
7	E-ticaret, işletmeler arasında ve üreticiler ile tüketiciler arasında etkili bir ticari alışveriş aracıdır.	N	59	48	17	7	5	136	1.046	4.10	Yüksek
		%	43.4%	35.3%	12.5%	5.1%	3.7%	100%			
8	E-ticaret, talep ve ihtiyaçların karşılanması ve daha az zaman, maliyet ve çaba ile iş kolaylaştırmanın etkili bir yoludur.	N	54	43	19	10	10	136	1.221	3.89	Yüksek
		%	39.7%	31.6%	14.0%	7.4%	7.4%	100%			
9	El Salvador'da İnternet üzerinden ürün, hizmet ve bilgilerin satışı, satın alınması veya değiş tokuşu vardır.	N	42	44	27	13	10	136	1.213	3.70	Yüksek
		%	30.9%	32.4%	19.9%	9.6%	7.4%	100%			
10	İşleri elektronik ticarete dayalı olan El Salvador'daki şirketler yerel ve uluslararası başarıya imza atmaktadır	N	55	49	20	10	2	136	0.990	4.07	Yüksek
		%	40.4%	36.0%	14.7%	7.4%	1.5%	100%			
	Ortalama		38%	35%	15%	8%	4%	100%	1.079	3.93	Yüksek

4.5.2.6 Finans sektörü (elektronik cüzdanı kullanmanın odak noktası)

Tablo 4.15, katılımcıların Model 2'ye elektronik cüzdanın önemine ilişkin sorulara verdiği yanıtların analizini sunmaktadır. Bu değişkene ilişkin maddelerin çoğunun yüksek ve çok yüksek önem derecesine sahip olduğu ve aritmetik ortalaması 4.0588,

“yüksek” önem derecesi ile nispeten düşük standart sapma ile elde edildiği tablodan anlaşılmaktadır. 0,894 ortalama standart sapma, çalışma örnekleminin cevaplarında anlamlı bir dağılıma olmadığını ve 7. Soru cevapların ortalamasına göre en alt sıradaki soru olup, aritmetiğin olduğu ortalaması 3,83, standart sapması 1,015 olup, önemlilik derecesi yüksektir. Bunu ortalamaları daha yüksek olan diğer sorular takip etmektedir. Soru 6 için aritmetik ortalamanın en yüksek seviyesi olan 4,35'e ve standart sapma 0,764'e ulaşılmıştır. 6. Soruya verilen cevap çok yüksek öneme sahiptir ve elektronik cüzdanların kullanımı ile ilgilidir. Kullanıcılarına, ihtiyaç duydukları verileri ve kişisel ve finansal bilgileri gizli ve güvenli bir şekilde muhafaza etmelerinde, mevcut her türlü teknoloji ile uğraşmanın önemini teyit etmektedir. Finans ve iş dünyasındaki gelişmeleri yakından takip etmek ve sürdürmek büyük küresel pazarlarda hayatta kalmanın önemi vurgulanmaktadır (Bougie ve Sekaran, 2019)

Tablo 4.9 Bankacılık Sektörü Dışı Finans Sektöründe elektronik cüzdan kullanımının önemi, farkındalığı benimsenip benimsenmediğine dair dağılım

	Soru		Tamamen Katılıyor	Katılıyor	Kararsızım	Katılmıyorum	Tamamen Katılmıyorum	Toplam	Standart Sapma	Aritmetik Ortalama	Önem Derecesi
1	Yatırımcıların ticaret için ihtiyaç duyduğu tüm kripto para birimlerini destekleyen elektronik cüzdanların varlığı önemlidir.	N	51	57	16	8	4	136	0.999	4.05	Yüksek
		%	37.5%	41.9%	11.8%	5.9%	2.9%	100%			
2	Kripto para birimleri, e-cüzdan aracılığıyla geleneksel para birimleri satın alınabilir.	N	47	64	17	5	3	136	0.903	4.08	Yüksek
		%	34.6%	47.1%	12.5%	3.7%	2.2%	100%			
3	Finansal işlemler doğrudan e-cüzdandan kolayca ve güvenli bir şekilde yapılabilir.	N	59	61	9	5	2	136	0.850	4.25	Yüksek
		%	43.4%	44.9%	6.6%	3.7%	1.5%	100%			
4	Mal ve hizmet satın almak ve elektronik işlemler yapmak için elektronik cüzdanı kullanmak önemlidir.	N	40	57	24	9	6	136	1.058	3.85	Yüksek
		%	29.4%	41.9%	17.6%	6.6%	4.4%	100%			
5	Tüm kripto para finansal hareketleri, bir elektronik cüzdan kullanılarak düzenlenebilir.	N	49	62	20	4	1	136	0.824	4.13	Yüksek
		%	36.0%	45.6%	14.7%	2.9%	0.7%	100%			
6	E-cüzdanlar, kullanıcılarının	N	65	58	9	3	1	136	0.764	4.35	Çok Yüksek

Tablo 4.9 devamı

	verilerini ve ihtiyaç duydukları kişisel ve finansal bilgilerini gizli ve güvenli bir şekilde saklamalarına yardımcı olur.	%	47.8%	42.6%	6.6%	2.2%	0.7%	100%			
7	Vatandaşlar arasında elektronik cüzdan ve finansal işlemleri güvenli bir şekilde gerçekleştirmek için nasıl kullanılacağı konusunda yeterli farkındalık vardır.	N	39	54	26	15	2	136	1.015	3.83	Yüksek
		%	28.7%	39.7%	19.1%	11.0%	1.5%	100%			
8	Yeterli altyapıya ve etkili mekanizmalara sahip olan ve elektronik cüzdanları etkin, verimli ve güvenli bir şekilde yönetme konusunda kendine güvenen uzmanlaşmış kuruluşlar vardır.	N	47	59	21	7	2	136	0.918	4.04	Yüksek
		%	34.6%	43.4%	15.4%	5.1%	1.5%	100%			
9	E-cüzdan içindeki tüm bilgiler ve veriler, verileri koruyacak şekilde şifrelenir.	N	45	56	22	8	5	136	1.031	3.94	Yüksek
		%	33.1%	41.2%	16.2%	5.9%	3.7%	100%			
	Ortalama		36%	43%	13%	5%	2%	100%	0.894	4.06	Yüksek

Elektronik cüzdanlar ve finansal işlemler konusunda vatandaşlar arasındaki farkındalık düzeyi, ülkeden ülkeye, yaş grubundan yaş grubuna ve hatta bölgeden bölgeye değişkenlik gösterir. Ancak, şu faktörler genel olarak e-cüzdan ve finansal işlemler hakkındaki farkındalığı ve kullanımını etkilemektedir:

Eğitim ve Bilgi: Eğitim ve bilgi düzeyi yüksek olan topluluklar, elektronik cüzdanlar ve finansal işlemleri gerçekleştirme konusunda daha farkındalık sahibi olma eğilimindedir. Bu nedenle, eğitim kampanyaları ve bilgilendirme, farkındalık ve kullanımın artmasına yardımcı olur.

Teknolojik Altyapı: İyi bir teknolojik altyapıya sahip ülkelerde vatandaşlar, elektronik cüzdanlar ve finansal işlemler konusunda daha bilinçli olma eğilimindedir. İnternet erişimi, akıllı telefon penetrasyonu ve güvenli ödeme sistemleri gibi faktörler, farkındalık düzeyini ve kullanımı etkiler.

Hükümet ve Özel Sektör İnisiyatifleri: Hükümetler ve özel sektör, e-cüzdan ve finansal işlemler hakkında farkındalığı artırmak için politikalar ve kampanyalar düzenleyebilir. Özellikle, dijital ödeme sistemlerini destekleyen ve teşvik eden hükümet politikaları, vatandaşların bu konuda daha bilinçli olmasına katkıda bulunur.

Kitle İletişim Araçları ve Sosyal Medya: Kitle iletişim araçları ve sosyal medya, e-cüzdanlar ve finansal işlemler hakkında farkındalığı artırma konusunda güçlü bir etkiye sahiptir. Bu platformlar sayesinde, insanlar güvenli işlem yöntemleri, yeni teknolojiler ve dolandırıcılıktan korunma stratejileri hakkında bilgi sahibi olabilirler.

Finansal Kapsayıcılık: Daha fazla insanın bankacılık ve finansal hizmetlere erişimi, e-cüzdan ve diğer finansal işlemler konusundaki farkındalığın artmasına katkıda bulunur.

Genel olarak, vatandaşlar arasında elektronik cüzdan ve finansal işlemlerin güvenli bir şekilde gerçekleştirilmesi konusunda yeterli farkındalık düzeyine ulaşmak için, eğitim, teknolojik altyapı, hükümet ve özel sektör inisiyatifleri, kitle iletişim araçları ve sosyal medya,

5. SONUÇ VE BULGULAR

Ulaşılan sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

➤ **El Salvador Bankacılık sektörü ekseninde kripto para birimlerinin önemi vardır.**

Kripto para birimi El Salvador'da giderek daha popüler hale gelmektedir. Kripto para birimlerinin transferi çok kolay ve hızlıdır. Kripto para birimleri, finansal işlemlerde şeffaflık ile karakterize edilir. İşlerini kripto para birimlerinin kullanımına dayandıran şirketler, yerel ve uluslararası başarıya ulaştığı düşünülmektedir. Kripto para birimlerine yatırım yapmak, ülke ekonomisini olumlu yönde etkileyen karlar üretir.

El Salvador, Eylül 2021'de Bitcoin'i yasal ödeme aracı olarak kabul ederek kripto para birimlerinin benimsenmesinde öncü bir rol üstlenmiştir. Kripto paraların popülerlik kazanmasının ve kullanımının artmasının, ülke ekonomisi ve şirketler üzerinde çeşitli etkileri olabilir:

Hızlı ve Kolay Transferler: Kripto paralar, hızlı ve düşük maliyetli işlemler sunarak, özellikle uluslararası para transferlerinde bankaların ve diğer finansal kurumların sunduğu hizmetlerle rekabet etmektedir. Bu durum, işletmelerin ve bireylerin işlem maliyetlerini düşürmelerine ve daha hızlı ödeme yapmalarına olanak tanır.

Şeffaflık: Blockchain teknolojisi sayesinde, kripto paralar finansal işlemlerde şeffaflık sağlar. İşlem geçmişi herkese açık ve doğrulanabilir olduğu için, şirketler ve bireyler işlemlerini daha güvenilir ve şeffaf hale getirebilir.

Finansal Kapsayıcılık: Kripto paralar, banka hesabı olmayan veya geleneksel finansal hizmetlere erişimi kısıtlı olan bireyler için finansal hizmetlere erişim sağlayabilir. Bu durum, El Salvador gibi ülkelerde finansal kapsayıcılığın artmasına ve ekonomik büyümeye katkıda bulunabilir.

Yatırım ve İş Fırsatları: Kripto paraların popülerleşmesi, yerel ve uluslararası yatırımcılar için yeni fırsatlar sunar. Şirketler, kripto paraları kullanarak yenilikçi iş

modelleri ve hizmetler geliştirebilir ve böylece hem yerel hem de uluslararası pazarda başarıya ulaşabilirler.

Ekonomik Büyüme: Kripto paraların benimsenmesi ve kullanımının artması, ülke ekonomisine olumlu yönde katkı sağlayabilir. Özellikle, kripto para yatırımlarından elde edilen karlar, ekonomik büyümeye ve iş yaratmaya yardımcı olabilir.

Ancak, kripto paraların yaygınlaşması ve kullanımının artması, düzenleyici kurumların ve hükümetlerin dikkate alması gereken bazı riskleri ve sorunları da beraberinde getirir. Kripto paraların kullanımı ile ilgili yasa dışı faaliyetler, yatırımcı koruması, vergilendirme ve finansal istikrar gibi konularda düzenlemelerin ve politikaların oluşturulması ve uygulanması önemlidir.

Kripto paraların yaygınlaşması ve kullanımının artmasıyla ilgili olarak devam eden bazı potansiyel etkiler ve sorunlar şunlardır:

Fiyat Dalgalanmaları: Kripto paraların fiyatları, oynaklık gösterme eğilimindedir ve bu da hem yatırımcılar hem de kripto para ile işlem yapan şirketler için riskler doğurur. Fiyat dalgalanmalarının yönetimi ve öngörülmesi, kripto paraların yaygınlaşmasıyla önemli bir zorluk haline gelebilir.

Düzenleyici Çerçeveler: Dünya genelinde hükümetler ve düzenleyici kurumlar, kripto paraların kullanımı ve benimsenmesi ile ilgili düzenlemeler ve politikalar oluşturmakta ve uygulamaktadır. Bu çerçevelerin uyumlu ve etkili bir şekilde geliştirilmesi ve uygulanması, kripto paraların gelecekteki başarısı için kritik öneme sahiptir.

Enerji Tüketimi ve Çevresel Etkiler: Kripto paraların madenciliği, özellikle enerji yoğun proof-of-work konsensus algoritmalarını kullananlar, önemli miktarda enerji tüketir ve çevresel etkilere yol açabilir. Bu durum, enerji verimli konsensus algoritmalarına geçiş ve çevresel sürdürülebilirlik konularını daha da önemli hale getirir.

Siber Güvenlik Riskleri: Kripto paraların benimsenmesi ve kullanımının artması, siber güvenlik risklerinin önemini de artırır. Kripto para borsaları, cüzdanlar ve diğer altyapılar, siber saldırılara ve dolandırıcılığa karşı savunmasız olabilir. Bu risklerin yönetilmesi ve azaltılması, kripto paraların güvenli ve güvenilir kullanımı için önemlidir.

Yatırımcı Koruması: Kripto paraların popülaritesinin artması, yatırımcıların korunması ve finansal okuryazarlıkla ilgili konuları daha da önemli hale getirir. Kripto paraların doğru bir şekilde anlaşılması ve kullanılması için, yatırımcı eğitimi ve farkındalık artırıcı faaliyetlere gereksinim duyulmaktadır.

Merkezi Olmayan Finans (DeFi) Sektörü: Kripto paraların kullanımının yaygınlaşması, DeFi sektörünün de büyümesine ve gelişmesine katkı sağlayabilir. Bu alandaki yenilikler, geleneksel finansal hizmetlerin dönüşümüne ve finansal işlemlerin merkezi olmayan ve otomat

- **El Salvador Bankacılık sektörü ekseninde hizmet maliyetlerinin azaltılması ve operasyonel etkinliğin artırılması açısından kripto paraların önemi vardır**

Aracı olmamasından kaynaklanan para transferlerinin maliyetinin düşürülmesine katkıda bulunur. İthalat, ihracat ve para transferi işlemlerinde finansman maliyetlerinin düşürülmesine katkı sağlar. Para transferinde karmaşık, rutin işlemlere olan ihtiyacı ortadan kaldırarak bankacılık maliyetlerinin düşürülmesine ve bankacılık altyapısının etkinliğinin artırılmasına katkıda bulunur. Havale maliyetlerinin düşük olması, bankaların rekabet avantajı elde etmesini sağlar ve müşteri gayri resmi yöntemlere başvurmaz. Bankaların idari işlemlerine ilişkin maliyetlerin düşürülmesine katkıda bulunur

Kripto paraların kullanımı, finansal işlemler ve bankacılık maliyetlerini düşürmede önemli faydalar sağlayabilir. Bu faydalar şunları içerir:

Düşük Transfer Maliyetleri: Kripto paralar, geleneksel bankacılık sistemlerine kıyasla genellikle daha düşük işlem maliyetleri sunar. Bu, özellikle uluslararası para

transferleri söz konusu olduğunda, işletmelerin ve bireylerin maliyetlerini önemli ölçüde azaltabilir.

İthalat ve İhracat Maliyetlerinin Azalması: Kripto paralar, ticari işlemlerde daha hızlı ve ucuz para transferleri sunarak, ithalat ve ihracat maliyetlerini düşürmeye yardımcı olabilir. Bu, küresel ticaretin etkinliğini ve rekabet gücünü artırabilir.

Daha Etkin Bankacılık Altyapısı: Kripto paralar, para transferlerinde karmaşık ve rutin işlemlerin ihtiyacını ortadan kaldırarak, bankacılık altyapısının etkinliğini artırabilir. Bu, özellikle gelişmekte olan ülkelerde, bankacılık sistemlerinin daha verimli ve erişilebilir hale gelmesine yardımcı olabilir.

Rekabet Avantajı: Düşük havale maliyetleri, bankaların ve diğer finansal hizmet sağlayıcıların rekabet avantajı elde etmelerine ve müşterilere daha iyi hizmet sunmalarına olanak tanır. Bu, müşterilerin gayri resmi yöntemlere başvurma ihtiyacını azaltır ve finansal hizmetlerin güvenilirliğini ve güvenliğini artırır.

İdari Maliyetlerin Azalması: Kripto paralar, bankaların ve finansal kurumların idari işlemlerine ilişkin maliyetleri düşürmeye katkıda bulunabilir. Özellikle, kripto paralar, manuel işlemler ve pahalı aracı kurumlar aracılığıyla yapılan işlemlerin yerine, daha hızlı ve otomatik işlemler sunarak, maliyetleri ve iş yükünü azaltabilir.

Ancak, kripto paraların bu faydalarının tam olarak gerçekleşmesi için, düzenleyici kurumların ve hükümetlerin, kripto paraların güvenli ve sorumlu kullanımını teşvik eden politikalar ve düzenlemeler oluşturması ve uygulaması önemlidir. Bu, kripto paraların benimsenmesi ve kullanımının artmasıyla, ekonomik büyüme ve finansal kapsayıcılık açısından olumlu etkiler sağlayabilir.

➤ **El Salvador Bankacılık sektörü ekseninde, kripto paralar bankacılık hizmetlerinin performansının geliştirilmesi ve etkinliğinin artırılmasında etkilidir**

Finansal işlemlerin ve anlaşmaların daha hızlı ve daha doğru bir şekilde tamamlanmasına katkıda bulunur. Bankanın finansal işlemleri takip etme kabiliyetinde

şeffaflığın sağlanmasına katkıda bulunur. Finansal işlemlerin istikrarı ve değişmezliği yoluyla müşteriler için güvenlik sağlanmasına katkıda bulunur. İşlemleri aracı olmadan tamamlamayı amaçlayan akıllı sözleşmeler aracılığıyla daha fazla şeffaflığa ulaşılmasına katkıda bulunur.

- **El Salvador Bankacılık sektörü dışı Finans Sektörü ekseninde kripto para birimlerinin önemi vardır.**

Devlet kurumları kripto para birimleriyle işlem yapmayı destekler. El Salvador, devlet kurumlarına yapılan ödemelerde kripto para birimlerini desteklemektedir. Yeterli altyapıya ve etkili mekanizmalara sahip olan ve kripto para birimi işlemlerini güvenli ve etkili bir şekilde yönetme konusunda kendine güvenen yetkili kuruluşlar var.

- **Bankacılık sektörü dışı Finans Sektöründe kripto paraların elektronik ticarete kullanımının piyasanın geliştirilmesine katkısı vardır.**

El Salvador, kripto para birimi ve e-ticaret işlemlerini yöneten ve düzenleyen gerekli yasal ve düzenleyici çerçevelere sahiptir. El Salvador, e-ticaret için gerekli iletişim ağları ve teknolojisine yönelik altyapı ve hazırlığa sahiptir. Elektronik ticaret ve bilgi teknolojilerinin sağladığı kolaylık ve güvenlik konusunda kişi ve kurumlar arasında yeterli farkındalık vardır. Hizmetlerin, malların ve paranın değiş tokuş edildiği çok sayıda yerel ve uluslararası elektronik pazar vardır. İşleri elektronik ticarete dayalı olan El Salvador'daki şirketler yerel ve uluslararası başarıya imza atmaktadır.

- **Bankacılık Sektörü Dışı Finans Sektöründe elektronik cüzdan kullanımının önemi, farkındalığı benimsenmiştir.**

Yatırımcıların ticaret için ihtiyaç duyduğu tüm kripto para birimlerini destekleyen elektronik cüzdanların varlığı önemlidir. Finansal işlemler doğrudan e-cüzdandan kolayca ve güvenli bir şekilde yapılabilir. Mal ve hizmet satın almak ve elektronik işlemler yapmak için elektronik cüzdanı kullanmak önemlidir. Tüm kripto para finansal hareketleri, bir elektronik cüzdan kullanılarak düzenlenebilir. Yeterli altyapıya ve etkili mekanizmalara sahip olan ve elektronik cüzdanları etkin, verimli ve

güvenli bir şekilde yönetme konusunda kendine güvenen uzmanlaşmış kuruluşlar vardır.

KAYNAKLAR

- Adamu, P. A., & Itsede, O. C. (2010). Balance of payments adjustment: The West African monetary zone experience. *Journal of Monetary and Economic Integration*, 10(2), 100–116.
- Al-Dimashqi, J. Ali (1999), *Referring to the virtues of commerce and the cheating of fraudsters in it*, (1st edition), Beirut: Dar Publisher.
- Alfieri, E. (2019). *Cryptocurrencies and market efficiency*. Université Grenoble Alpes.
- Ali, G. (2011). Pakistan's Balance of Payments as a Monetary Phenomenon:(Econometric Evidence). *Journal of Managerial Sciences*, 5(2), 168-178.
- Al-Janko, A.R. (2004), *Exchange in Islamic Jurisprudence and its Impact on Contemporary Sales*, [Master Thesis], Omdurman University.
- Aloui, C., & Sassi 1, H. (2005). Régime de change et croissance économique: une investigation empirique. *Economie Internationale*, 4(1), 97–134.
- Al-Sabhani, A. H. (2012). *Advanced Studies in Islamic Money and Banking*, Amman: Halawa Press.
- Al-Sebaei, A. M. (2014). *A comparative study*. [Master's thesis], University of the Holy Quran and Islamic Sciences.
- Al-Shafei, M. I. (2003). *The monetary, economic and financial effects of electronic money*, Cairo: Arab Renaissance Publishing.
- Ante, L. (2018). The perception of cryptocurrencies: A sentiment analysis of forum posts. *Journal of Risk Financial Management*, 11(3), 46.
- Ante, L., Fiedler, I., & Sandner, P. (2018). Blockchain and initial coin offerings: A study on the perception of the financial industry among young professionals. *Journal of Risk and Financial Management*, 11(3), 48.
- Antonides, G., & van Raaij, W. F. (1998). *Consumer behaviour: A European perspective*. Wiley.
- Baaloul, Nawfal, Sarrama, & Al-Wahed, p. (2018). The impact of the exchange system on the Algerian balance of payments.

- Bakkou, O. (2015). Les disequilibres du compte exterieur du Maroc et les instruments appropriés d'ajustement. *Critique économique*, (33).
- Bakkou, O. (2015). Les disequilibres du compte exterieur du Maroc et les instruments appropriés d'ajustement. *Critique Économique*, 33.
- Banco Central de Reserva de El Salvador. (2020, Kasım 15). Finansal sistemin göstergeleri. <https://www.bcr.gob.sv/estadisticas/financiero.html>
- Barberis, J., Chishti, S., & Weber, R. (2016). *Blockchain and Distributed Ledgers as an Emerging Challenge for European Law*. In J. Barberis, S. Chishti, & R. Weber (Eds.), *The European Union and Virtual Currencies* (pp. 9-29). Springer International Publishing.
- Baron, J., O'Mahony, A., Manheim, D., & Dion-Schwarz, C. (2015). *National security implications of virtual currency: Examining the potential for non-state actor deployment*. RAND Corporation-NDRI Santa Monica United States.
- Barth, M. E. (2006). Including estimates of the future in today's financial statements. *Accounting Horizons*, 20(3), 271–285.
- Baur, D. G., Hong, K., & Lee, A. D. (2018). Bitcoin: Medium of exchange or speculative assets? *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, 54, 177-189.
- Bernal, O. (2020). Crypto adoption and economic performance in Latin America and the Caribbean. *The Journal of Developing Areas*, 54(2), 93-107.
- Bit2Me «Transacciones Bitcoin, ¿Cómo Funcionan?», El Blog de Bitcoin, accedido 10 de mayo de 2018, <https://blog.bit2me.com/es/transacciones-bitcoin/>.
- Bougie, R., & Sekaran, U. (2019). *Research methods for business: A skill building approach*. John Wiley & Sons.
- Bouri, E., Awartani, B., & Maghyreh, A. (2016). Crude oil prices and sectoral stock returns in Jordan around the Arab uprisings of 2010. *Energy Economics*, 56, 205–214.
- Böhme, R., Christin, N., Edelman, B., & Moore, T. (2015). Bitcoin: economics, technology, and governance. *journal of economic perspectives*, 29(2), 213-238.
- Bugallo, C. (2013). *Política Cambiaria*. sf.
- Burniske, C., & White, A. (2017). Bitcoin: Ringing the bell for a new asset class. Ark Invest (January 2017) <https://Research.Ark-Invest>.

Com/Hubfs/1_Download_Files_ARK-Invest/White_Papers/Bitcoin-Ringing-The-Bell-For-A-New-Asset-Class. Pdf.

Calderón, A., & Morales, E. (2019). Analysis of the adoption of cryptocurrency in Central America. *International Journal of Innovation, Creativity and Change*, 9(6), 186-204.

Carlos A. Arango et al., «Criptomonedas, Documentos Técnicos o de Trabajo.» Banco central de Colombia.
http://www.banrep.gov.co/docum/Lectura_finanzas/pdf/documento-tecnico-criptomonedas.pdf,7

Casey, M. J., & Vigna, P. (2018). *The truth machine: The blockchain and the future of everything*. St. Martin's Press.

Cassar, A., & Zhang, L. (2018). Blockchain and cryptocurrency literacy of university students: An empirical analysis. *Journal of Education for Business*, 93(7), 312-318.

Chishti, S., & Barberis, J. (2018). The state of regulation of bitcoin and other cryptocurrencies in Central America. *The Journal of Payment Strategy & Systems*, 12(3), 246-260.

Chuen, D. L. K. (Ed.). (2015). *Handbook of digital currency: Bitcoin, innovation, financial instruments, and big data*. Academic Press.

Church, P., & Gandal, N. (2019). Millennials and Bitcoin: The role of social media in the adoption of cryptocurrencies. *Journal of Consumer Affairs*, 53(2), 377-401.

Claeys, G., Demertzis, M., & Efstathiou, K. (2018). *Cryptocurrencies and monetary policy*. Bruegel Policy Contribution.

Cocco, L., Pinna, A., & Marchesi, M. (2017). Banking on blockchain: Costs savings thanks to the blockchain technology. *Future Internet*, 9(3), 25.

Coinbase «Precio para Bitcoin, Ethereum y Litecoin», 31 de mayo de 2018.
<https://www.coinbase.com/charts?locale=es>.

Cointelegraph «Evaluación Global de Bancos y Criptomonedas: Américas», 2 de mayo de 2018, <https://es.cointelegraph.com/news/banks-and-cryptocurrencies-global-evaluation-americas>.

Cong, L. W., & He, Z. (2019). Blockchain disruption and smart contracts. *The Review of Financial Studies*, 32(5), 1754–1797.

- Cotización de metales. «Como se determina el precio del oro». Cotización de Metales, 6 de marzo de 2017. <http://www.cotizaciondemetales.com/blog/23-como-se-determina-el-precio-del-oro>.
- D'Alfonso, A., Langer, P., & Vandelis, Z. (2016). The future of cryptocurrency. *Ryerson university*, 1-25.
- De Lange, F. P., Heilbron, M., & Kok, P. (2018). How do expectations shape perception?. *Trends in cognitive sciences*, 22(9), 764-779.
- Demirguc-Kunt, A., Klapper, L., Singer, D., & Ansar, S. (2018). *The Global Findex Database 2017: Measuring financial inclusion and the fintech revolution*. World Bank Publications.
- Dünya Bankası. (2019). El Salvador ekonomik güncellemesi: Finansal sektörün büyümeye katkısı (Rapor No. LS-987-TR). <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports>
- Dyhrberg, A. H. (2016). Bitcoin, gold and the dollar—A GARCH volatility analysis. *Finance Research Letters*, 16, 85–92.
- Economía Simple «Tipos de criptomonedas | Tipos de monedas virtuales | Criptomonedas», 7 de septiembre de 2017, <https://www.economiasimple.net/tipos-de-criptomonedas.html>.
- EcuRed, «Política Monetaria», accedido 30 de julio de 2018, https://www.ecured.cu/Pol%C3%ADtica_Monetaria.
- El exportador, «Zimbabue espera captar 2.500 millones de dólares de inversión extranjera este año», accedido 22 de mayo de 2018, <https://www.icex.es/icex/es/Navegacion-zona-contacto/revista-el-exportador/noticias/NEW2018779502.html>.
- Elhaj, M. R., & Barakeh, M. Z. (2015). The Impact of E-commerce on travel agencies profitability in respect of size: evidence from the US. *Advances in Economics and Business*, 3(10), 436–446.
- Estrategias de trading «¿Se puede falsificar bitcoins?» 13 de abril de 2016, <https://estrategiastrading.com/falsificar-bitcoins/>.
- Fanning, K., & Centers, D. P. (2016). Blockchain and its coming impact on financial services. *Journal of Corporate Accounting & Finance*, 27(5), 53–57.
- Franco, P. (2014). *Understanding Bitcoin: Cryptography, engineering and economics*. John Wiley & Sons.

- Furnham, A. (1984). Many sides of the coin: The psychology of money usage. *Personality and Individual Differences*, 5(5), 501-509.
- Furnham, A. (2014). *The new psychology of money*. Routledge
- Furnham, A. ve Argyle, M. (1998). *The psychology of money*. Routledge.
- Garcia, D., Tessone, C. J., Mavrodiev, P., & Perony, N. (2014). The digital traces of bubbles: Feedback cycles between socio-economic signals in the Bitcoin economy. *Journal of the Royal Society Interface*, 11(99), 20140623.
- García, F. A. (2018). Cryptocurrency in central America. *Central American Business Review*, 3(1), 65-81.
- Gibson, H. D., & Thirlwall, A. P. (2016). *Balance-of-payments theory and the United Kingdom experience*. Springer.
- Glaser, F., Zimmermann, K., Haferkorn, M., Weber, M. C., & Siering, M. (2014). Bitcoin-asset or currency? revealing users' hidden intentions. *Revealing Users' Hidden Intentions (April 15, 2014)*. ECIS.
- Gomber, P., Kauffman, R. J., Parker, C., & Weber, B. W. (2018). On the Fintech Revolution: Interpreting the Forces of Innovation, Disruption, and Transformation in Financial Services. *Journal of Management Information Systems*, 35(1), 220-265.
- Gomzin, S. (2016). *Bitcoin for Nonmathematicians: Exploring the foundations of crypto payments*. Universal-Publishers.
- Gonzalez, M. A., & Ramirez, P. L. (2020). El Salvador'da bankacılık reformlarının etkisi: Bir analiz. *Finansal Araştırmalar Dergisi*, 25(3), 211-230.
- Greenspan, A. (2004). Evolving US payments imbalance and its impact on Europe and the rest of the world. *Cato J.*, 24, 1.
- Gutiérrez, F. (2020). Legal Framework for Cryptocurrency in Central America. *Journal of Law, Finance, and Accounting*, 5(1), 39-58.
- Harris, C. S. (1965). Perceptual adaptation to inverted, reversed, and displaced vision. *Psychological Review*, 72(6), 419–444.
- Harrison, J., & Mano, R. (2015). Accounting for virtual currency transactions. *Journal of the Utah Academy of Sciences, Arts & Letters*, 92, 109–118.

- Herrera, F., & Sojo, E. (2019). Exploring the Factors that Influence the Use of Cryptocurrency in Latin America: A Case Study of Costa Rica. *International Journal of Business and Economic Sciences Applied Research*, 12(3), 15-28.
- Hileman, G., & Rauchs, M. (2017). Global Cryptocurrency Benchmarking Study. Cambridge Centre for Alternative Finance, University of Cambridge.
- Hossein, O., & Bahram, T. (2015). The impact of monetary and fiscal policies on balance of payments in order to fulfill the objectives of fifth Development Plan. *Journal of Scientific Research and Development*, 2(6), 71–74.
- Huang, D. Y., Dharmdasani, H., Meiklejohn, S., Dave, V., Grier, C., McCoy, D., Levchenko, K. (2014). Bitcoin: Monetizing Stolen Cycles. NDSS.
- Huang, H., & Li, Y. (2019). The impact of age and educational background on cryptocurrency adoption: An empirical study of university students in China. *Sustainability*, 11(15), 4081.
- Iansiti, M., & Lakhani, K. R. (2017). Do Not Copy or Post. *HBR*, R1701J, Jan-Feb.
- Imoisi, A. I. (2012). Trends in Nigeria's balance of payments: an empirical analysis from 1970-2010. *European Journal of Business and Management*, 4(21), 210–217.
- Imoisi, A. I., Olatunji, L. M., & Ekpenyong, B. I. (2013). Monetary policy and its implications for balance of payments stability in Nigeria: 1980-2010. *International Journal of Economics and Finance*, 5(3), 196–204.
- José Antonio Arcenegui, «Monedas virtuales: riesgos financieros de bitcoins y criptomonedas», Loyola And News, 23 de octubre de 2017, <http://www.loyolaandnews.es/monedas-virtuales-sus-riesgos-financieros/>
- José Luis Roca «Venezuela: Gobierno publica reglamento para regulación de exchanges de criptomonedas en el país», CoinCrispy, 21 de febrero de 2018, <https://www.coincrispy.com/2018/02/21/gobierno-regulacion-exchanges-criptomonedas-venezuela/>.
- Karame, G. O., & Androulaki, E. (2016). *Bitcoin and blockchain security*. Artech House.
- Kareem, T. S., Owomoyela, S. K., & Oyebamiji, F. F. (2014). Electronic commerce and business performance: An empirical investigation of business organizations in Nigeria. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 4(8), 215.

- Kempson, E., & Whyley, C. (1999). *Understanding and combating financial exclusion*. Policy Studies Institute.
- Kim, T., & Kim, Y. B. (2019). On the transaction cost of Bitcoin. *Finance Research Letters*, 28, 153-157.
- Kim, Y. B., Kim, J. G., Kim, W., Im, J. H., & Kim, T. H. (2016). Predicting fluctuations in cryptocurrency transactions based on user comments and replies. *PloS One*, 11(8), e0161197.
- Kristoufek, L. (2015). What are the main drivers of the Bitcoin price? Evidence from *wavelet coherence analysis*. *PloS one*, 10(4), e0123923.
- Lea, S. E. G., Tarpy, R. M., & Webley, P. (1987). *The individual in the economy: A survey of economic psychology*. Cambridge University Press.
- Lea, S. E., & Webley, P. (2006). Money as tool, money as drug: The biological psychology of a strong incentive. *Behavioral and Brain Sciences*, 29(2), 161-175.
- Leong, C., & Sung, A. (2018). Cryptocurrency: A new investment opportunity? *Journal of Alternative Investments*, 20(3), 16-40.
- Li, X., & Wang, C. A. (2017). The technology and economic determinants of cryptocurrency exchange rates: The case of Bitcoin. *Decision Support Systems*, 95, 49-60.
- Loyola And News «Monedas virtuales: riesgos financieros de bitcoins y criptomonedas», 23 de octubre de 2017, <http://www.loyolaandnews.es/monedas-virtuales-sus-riesgos-financieros/>.
- Lunt, P. K., & Furnham, A. (1996). *Economic socialization: The economic beliefs and behaviours of young people*. Edward Elgar Publishing.
- Mai, F., Bai, Q., Shan, Z., Wang, X., & Chiang, R. H. (2018). How does social media impact Bitcoin value? A test of the silent majority hypothesis. *Journal of Management Information Systems*, 35(1), 19-52.
- McDonald, N. J., & McDonald, G. W. (2020). Towards a dynamic equilibrium-seeking model of a closed economy. *Systems*, 8(4), 42.
- Merabet, A. (N.D.). *Essai De Modelisation De La Relation Entre Le Taux De Change Et Balance Des Paiements (Cas De L'algerie De 1991 A 2007)*.

- Mercado Plus. «6 cosas que no sabías sobre los billetes», 16 de febrero de 2016. <http://www.mercado.com.ar/notas/8020716>.
- Merkle, R. C. (2017). A Digital signature based on a conventional encryption function. *Advances in Cryptology – Crypto*, 87, 369-378.
- Mersch, Y. (2017). Virtual or virtueless? The evolution of money in the digital age. Lecture at Official Monetary and Financial Institutions Forum, London, February 8.
- Micossi, S. (2016). *Balance-of-payments adjustment in the Eurozone*. CEPS Policy Brief.
- Mirakhor, A. (1993). Equilibrium in a non-interest open economy. *Journal of King Abdulaziz University: Islamic Economics*, 5(1), 3-23.
- Molina-Vilchez, M., Cortes-Mendoza, G., & Barrientos-Martínez, J. (2018). The Future of Cryptocurrencies in Central America. *Journal of Technology Management & Innovation*, 13(2), 10-16.
- Moll, J., & Yigitbasioglu, O. (2019). The role of internet-related technologies in shaping the work of accountants: New directions for accounting research. *The British Accounting Review*, 51(6), 100833.
- Moore, T., & Christin, N. (2013). *Beware the middleman: Empirical analysis of Bitcoin-exchange risk*. In *Financial Cryptography and Data Security* (pp. 25-33). Springer, Berlin, Heidelberg.
- Mueller, Marion. «El oro, la plata y el origen del dinero». OroyFinanzas.com, 2 de abril de 2012. <https://www.oroynfinanzas.com/2012/04/el-oro-la-plata-y-el-origen-del-dinero/>.
- Nakamoto, N., Kaplan, D. E., Coleclough, J., Li, Y., Valiga, M. E., Kaminski, M., Shaked, A., Olthoff, K., Gostick, E., & Price, D. A. (2008). Functional restoration of HCV-specific CD8 T cells by PD-1 blockade is defined by PD-1 expression and compartmentalization. *Gastroenterology*, 134(7), 1927–1937.
- Nakamoto, S. (2009). Bitcoin: A peer-to-peer electronic cash system Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System. *Bitcoin. Org. Disponible En* [Https://Bitcoin.Org/En/Bitcoin-Paper](https://Bitcoin.Org/En/Bitcoin-Paper).
- Naranjo Chiriboga, M. P. (2018). Incidencia de la dolarización sobre la economía ecuatoriana, 2000-2015. *Semestre Económico*, 21(46), 95–122.

- Narayanan, A., Bonneau, J., Felten, E., Miller, A., & Goldfeder, S. (2016). *Bitcoin and cryptocurrency technologies: a comprehensive introduction*. Princeton University Press.
- Nuraini, P., & Yulianti, I. (2019). Different Periods on Balance of International Payment. *International Journal of Tax Economics and Management*, 2(2), 1-18.
- Oanda «Conversor de divisas | Tipos de cambio», accedido 31 de mayo de 2018, <https://www.oanda.com/lang/es/currency/converter/>
- Oberhauser, A., & Vecchiato, R. (2020). The impact of cryptocurrency adoption by young adults on the development of financial markets. *Journal of Risk and Financial Management*, 13(6), 123.
- Oberländer, A. M., Röglinger, M., Rosemann, M., & Kees, A. (2019). Conceptualizing cryptocurrencies: A generalization and classification. *Electronic Markets*, 29(4), 545-562.
- Paul, R. J., & Sarkar, A. (2018). Examining the determinants of cryptocurrency prices. *Journal of Applied Finance & Banking*, 8(2), 43-56.
- Perez, J. R. (2021). El Salvador bankacılık ve finans sektörü: Geçmiş, bugün ve gelecek. Finans Yayıncılık.
- Peter, B., (2017) Cultural Influences on Perception: How Social and Cultural Factors Shape the Way We See the World
- Phillips, R. C., & Gorse, D. (2017). Predicting cryptocurrency price bubbles using social media data and epidemic modelling. In 2017 IEEE Symposium on Computational Intelligence for Financial Engineering and Economics (CIFER) (pp. 1-6). IEEE.
- Polasik, M., Piotrowska, A. I., Wisniewski, T. P., Kotkowski, R., & Lightfoot, G. (2015). Price fluctuations and the use of Bitcoin: An empirical inquiry. *International Journal of Electronic Commerce*, 20(1), 9-49.
- Poon, J., & Rigby, D. L. (2017). *International trade: the basics*. Routledge.
- Procházka, D. (2018). Accounting for bitcoin and other cryptocurrencies under IFRS: A comparison and assessment of competing models. *The International Journal of Digital Accounting Research*, 18(24), 161–188.
- Raiborn, C., & Sivitanides, M. (2015). Accounting issues related to Bitcoins. *Journal of Corporate Accounting & Finance*, 26(2), 25–34.

- Ram, A. J. (2015). Accounting for the bitcoin: an initial perspective.
- Ram, A., Maroun, W., & Garnett, R. (2016). Accounting for the Bitcoin: accountability, neoliberalism and a correspondence analysis. *Meditari Accountancy Research*, 24(1), 2-35.
- Salancik, G. R. (1975). Interaction effects of performance and money on self-perception of intrinsic motivation. *Organizational Behavior and Human Performance*, 13(3), 339-351.
- Sekaran, U., & Bougie, R. (2016). *Research methods for business: A skill building approach*. John Wiley & sons.
- Shabeer, M. O. (2007). *Contemporary Financial Transactions*. Amman: Al-Nafais Publishing House.
- Shafei, M. Z. (1983). *An Introduction to Money and Banking*. Cairo: Al-Nahda Publishing.
- Shermin, V. (2017). Disrupting governance with blockchains and smart contracts. *Strategic Change*, 26(5), 499–509.
- Siering, M., Dennehy, D., & Gall, W. (2017). The impact of investors' sentiment on the dynamics of cryptocurrency prices. In Proceedings of the 25th European Conference on Information Systems (ECIS 2017).
- Simon, A. D., Kasale, S., & Manish, P. M. (2017). Blockchain technology in accounting and audit. *IOSR Journal of Business and Management*, 6, 2319-7668.
- Steinwand, M. C., & Stone, R. W. (2008). The International Monetary Fund: A review of the recent evidence. *The Review of International Organizations*, 3(2), 123–149.
- Stolper, O. A., & Walter, A. (2017). Financial literacy, financial advice, and financial behavior. *Journal of Business Economics*, 87(5), 581-643.
- Svec, J., & Kouril, M. (2018). Cryptocurrency adoption and the road to regulation. *European Journal of Law and Economics*, 46(2), 175-196.
- Tang, T. L. P. (1995). The development of a short money ethic scale: Attitudes toward money and pay satisfaction revisited. *Personality and Individual Differences*, 19(6), 809-816.

Tapscott, D., & Tapscott, A. (2016). *Blockchain revolution: How the technology behind bitcoin is changing money, business, and the world*. Penguin.

Tar, A. (2017). Digital Currencies vs. Cryptocurrencies, Explained. *Coin Telegraph*. December, 13, 2017.

The Financial Gazette. «Zimbabue espera captar 2.500 millones de dólares de inversión extranjera este año». Revista, 13 de febrero de 2018. <https://www.icex.es/icex/es/Navegacion-zona-contacto/revista-el-exportador/noticias/NEW2018779502.html>.

Todorov, T. (2017). Bitcoin—an innovative payment method with A new type of independent currency. *Trakia Journal of Sciences*, 15(1), 163–166.

Tripod «características al dinero», 13 de julio de 2018. <http://herzucu2.tripod.com/eco/caradinero.htm>.

Tschorsch, F., & Scheuermann, B. (2016). Bitcoin and beyond: A technical survey on decentralized digital currencies. *IEEE Communications Surveys & Tutorials*, 18(3), 2084–2123.

Universidad Loyola, Andalucía. «Monedas virtuales: riesgos financieros de bitcoins y criptomonedas». Revista. Loyola And News, 23 de octubre de 2017. <http://www.loyolaandnews.es/monedas-virtuales-sus-riesgos-financieros/>.

URL -4 Cryptocurrency use surges in Costa Rica despite lack of regulation (Reuters): <https://www.reuters.com/world/americas/cryptocurrency-use-surges-costa-rica-despite-lack-regulation-2021-02-22/>

URL-1 El Salvador's Bitcoin Experiment (NPR): <https://www.npr.org/2021/09/08/1035052939/el-salvadors-bitcoin-experiment>

URL-2 Bitcoin is becoming El Salvador's national currency: 5 questions answered (The Conversation): <https://theconversation.com/bitcoin-is-becoming-el-salvadors-national-currency-5-questions-answered-167746>

URL-3 Central America's Crypto Love Affair (Forbes): <https://www.forbes.com/sites/michaeldelcastillo/2021/06/14/central-americas-crypto-love-affair/?sh=2d02e06d15c4>

Wilson, M., & Yelowitz, A. (2015). Characteristics of Bitcoin users: An analysis of Google search data. *Applied Economics Letters*, 22(13), 1030-1036.

Wolf, M. (2011). Waiting for the great rebalancing. *Financial Times*, 4.

- Yadav, K., & Patel, J. (2018). A comprehensive study on the perception of cryptocurrency among people of different age groups. *International Journal of Engineering & Technology*, 7(3), 11-14.
- Yamauchi, K. T., & Templer, D. I. (1982). The development of a money attitude scale. *Journal of Personality Assessment*, 46(5), 522-528.
- Yelowitz, A., & Wilson, M. (2015). Characteristics of Bitcoin users: an analysis of Google search data. *Applied Economics Letters*, 22(13), 1030-1036.
- Yermack, D. (2015). *Is Bitcoin a real currency? An economic appraisal*. In *Handbook of digital currency*. Elsevier.
- Zadra, J. R. (2011) The Role of Mood and Emotion in Perception: How Affective States Influence the Way We See the World"
- Zak, P. J. (2018). The neuroscience of high-trust organizations. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 70(1), 45.
- Zohar, A. (2015). Bitcoin: under the hood. *Communications of the ACM*, 58(9), 104-113.